

Sud Bosne i Hercegovine
Суд Босне и Херцеговине

Predmet broj: S1 1 K 002680 18 Kri

Datum: objavljivanja 30.10.2019. godine
pismenog otpravka 12.12.2019. godine

Pred sudskim vijećem u sastavu: sudija Enida Hadžiomerović, predsjednik vijeća
sudija Jasmina Ćosić Dedović, član
sudija Darko Samardžić, član

PREDMET TUŽILAŠTVA BOSNE I HERCEGOVINE
protiv
RADOMIRA ŠUŠNJARA

PRESUDA

Tužilac Tužilaštva Bosne i Hercegovine:

Seid Marušić

Branilac optuženog Radomira Šušnjara: advokat Dejan Bogdanović

SADRŽAJ

PRESUDA	4
Obrazloženje	7
I. KRIVIČNI POSTUPAK	8
A. OPTUŽNICA I GLAVNI PRETRES	8
B. PROCESNE ODLUKE	8
(a) <i>Isključenje javnosti</i>	9
(b) <i>Ponovni početak glavnog pretresa (član 251. stav 2. ZKP BiH)</i>	9
(c) <i>Odluke o mjerama zaštite za svjedoke</i>	9
(d) <i>Vještačenje zdravstvenog stanja svjedoka Milana Šušnjara</i>	12
(e) <i>Svjedok pod rednim brojem 16. iz optužnice</i>	12
(f) <i>Naredba o sprovođenju istrage i općenito o sprovođenju istrage u ovom predmetu</i>	14
(g) <i>Zapisnici o prepoznavanju osoba u fazi istrage</i>	16
(h) <i>Odbijanje pojedinih dokaznih prijedloga Tužilaštva i odbrane optuženog</i>	17
(i) <i>Odustajanje Tužilaštva i odbrane od prijedloga dokaza</i>	18
(j) <i>Prijedlog dokaza replike</i>	18
(k) <i>Prigovori na uložene materijalne dokaze Tužilaštva i odbrane optuženog</i>	19
(l) <i>Upozoravanje optuženog na nedolično ponašanje</i>	21
(m) <i>Pitanje člana pretresnog vijeća svjedocima i prigovori odbrane optuženog istaknuti prilikom ispitivanja svjedoka</i>	21
(n) <i>Ostale procesne odluke koje se tiču toka dokaznog postupka</i>	22
(o) <i>Utvrđene činjenice</i>	23
C. DOKAZNI POSTUPAK	26
D. ZAVRŠNE RIJEČI	26
a. <i>Završne riječi Tužilaštva BiH</i>	26
b. <i>Završne riječi odbrane optuženog</i>	29
II. PRIMJENA MATERIJALNOG ZAKONA	31
A. OPŠTA OCJENA DOKAZA	34
B. ZAKONSKA OBILJEŽJA KRIVIČNOG DJELA RATNI ZLOČIN PROTIV CIVILNOG STANOVNIŠTVA IZ ČLANA 142. KZ SFRJ	36
(i) <i>Djelo počinioca mora biti počinjeno suprotno pravilima međunarodnog prava</i>	39
(ii) <i>Status oštećenih kao zaštićene kategorije stanovništva - civili</i>	40
(iii) <i>Kršenje mora biti počinjeno u vrijeme rata, oružanog sukoba ili okupacije</i>	43
(iv) <i>Djelo počinioca mora biti povezano sa ratom, oružanim sukobom ili okupacijom</i>	48

(v) Počinilac mora narediti ili počiniti djelo.....	54
III. POJEDINAČNE INKRIMINACIJE U OSNOVI RATNOG ZLOČINA	55
A. IDENTITET OPTUŽENOG I NJEGOVO PRISUSTVO U MJESTIMA PREDUZIMANJA RADNJI IZVRŠENJA	55
B. PRISUSTVO OPTUŽENOG U PIONIRSKOJ ULICI I PREDUZIMANJE RADNJI U OSNOVI RATNOG ZLOČINA	64
IV. IZMJENE U ODNOSU NA ČINJENIČNI OPIS IZ OPTUŽNICE	77
V. ODLUKA O KAZNI	78
VI. ODLUKA O PRITVORU.....	79
VII. ODLUKA O TROŠKOVIMA POSTUPKA	79
VIII. ODLUKA O IMOVINSKOPRAVNIM ZAHTJEVIMA	80
IX. ANEKS I	80
C. IZVEDENI DOKAZI TUŽILAŠTVA.....	80
1. Lista svjedoka	80
2. Lista vještaka	81
3. Lista uložениh materijalnih dokaza	81
D. IZVEDENI DOKAZI ODBRANE OPTUŽENOG.....	83
1. Lista svjedoka	83
2. Lista uložениh materijalnih dokaza	83
X. ANEKS II	84

Broj: S1 1 K 002680 18 Kri
Sarajevo, 30.10.2019. godine

U IME BOSNE I HERCEGOVINE!

Sud Bosne i Hercegovine, Odjel I za ratne zločine, u vijeću sastavljenom od sudije Enide Hadžiomerović, kao predsjednika vijeća, te sudija Jasmine Ćosić Dedović i Darka Samardžića, kao članova vijeća, uz sudjelovanje pravnog savjetnika-asistenta Selene Beba, u svojstvu zapisničara, u krivičnom predmetu protiv optuženog Radomira Šušnjara, zbog krivičnog djela Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 142. Krivičnog zakona Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije (KZ SFRJ), koji je preuzet na osnovu Zakona o primjeni Krivičnog zakona Republike Bosne i Hercegovine i Krivičnog zakona SFRJ¹, u vezi sa članom 22. istog Zakona, postupajući po optužnici Tužilaštva Bosne i Hercegovine broj T20 0 KTRZ 0001161 11 od 19.10.2017. godine, koja je potvrđena dana 24.10.2017. godine, nakon održanog javnog glavnog pretresa, na kojem je dijelom bila isključena javnost, održanom u prisustvu tužioca Tužilaštva Bosne i Hercegovine Seida Marušića, te optuženog Radomira Šušnjara i njegovog branioca, advokata Dejana Bogdanovića, donio je i dana 30.10.2019. godine javno objavio sljedeću:

P R E S U D U

Optuženi Radomir Šušnjar, zv. Lalco, ..., rođen 17.06.1955. godine u mjestu Sase, opština Višegrad, sa prijavljenim prebivalištem u ..., te boravištem na adresi ..., JMB ..., po nacionalnosti ..., državljanin ..., po zanimanju KV bravar i KV vozač, zaposlen, oženjen, otac dvoje punoljetne djece, neosuđivan, ne vodi se drugi krivični postupak, lošeg imovnog stanja

K R I V J E

¹ Uredba sa zakonskom snagom o primjeni Krivičnog zakona Republike Bosne i Hercegovine i Krivičnog zakona Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije koji je preuzet kao republički zakon za vrijeme neposredne ratne opasnosti ili za vrijeme ratnog stanja (Službeni list RBiH broj 6/92) i Zakon o potvrđivanju uredbi sa zakonskom snagom (Službeni list RBiH broj 13/94).

što je:

Za vrijeme oružanog sukoba i rata u Bosni i Hercegovini, između Armije Republike Bosne i Hercegovine i Vojske Srpske Republike Bosne i Hercegovine, na području opštine Višegrad, u periodu od početka aprila 1992. godine do decembra 1995. godine, postupao suprotno pravilima međunarodnog humanitarnog prava, kršeći odredbe člana 3. stav 1. tačke a) i c) Ženevske konvencije o zaštiti civilnih osoba za vrijeme rata od 12.08.1949. godine, koja zabranjuje povrede koje se nanose životu i tjelesnom integritetu, naročito sve vrste ubistava, osakaćenja, svireposti i mučenja, tako što je:

Dana 14.06.1992. godine u Višegradu, u ulici Pionirska, zajedno sa Milanom Lukićem i Sredojem Lukićem, kao pripadnicima paravojske grupe (pravosnažno osuđenim za iste krivičnopravne radnje pred Međunarodnim krivičnim sudom za bivšu Jugoslaviju), naoružani automatskim puškama, učestvovao u napadu, nečovječnom postupanju i pljačkanju imovine stanovništva, na način da su došli u kuću Memića, u kojoj su bili prethodno dovedeni civili bošnjačke nacionalnosti iz sela Koritnik, gdje su im Milan Lukić i Sredoje Lukić uz prijetnje da će ih pobiti, a u namjeri da im otuđe novac, zlato i druge dragocjenosti, naredili da iste predaju, što su oni bojeći se za svoju sigurnost i učinili, nakon čega je na naročito okrutan i ponižavajući način optuženi Šušnjar Radomir u susjednoj prostoriji vršio pretres civila, kako bi se uvjerio da nemaju ništa sakriveno, naređujući im da skidaju odjeću i da se goli okreću pred njim, istovremeno ih vrijeđajući pogrđnim riječima, da bi im zatim u večernjim satima, u namjeri da ih liše života, a pod izgovorom da im je ugrožena sigurnost, naređivali da izađu iz kuće Memića i da u koloni pređu u kuću Adema Omeragića, koja je udaljena oko trideset metara, gdje su ih natjerali da uđu u prostoriju u prizemlju kuće, kojom prilikom je u tu prostoriju optuženi Šušnjar Radomir ugurao posljednjeg civila u koloni Hasiba Kurspahića i zaključao vrata, onemogućavajući time civile da izađu i pobjegnu iz kuće, da bi potom Milan Lukić u tu prostoriju ubacio zapaljivu eksplozivnu napravu, izazvavši na taj način požar koji je zahvatio tepih, namještaj i civile, dok su istovremeno iz automatskog oružja pucali po kući, kako bi spriječili civile da pobjegnu, iako svjesni da se radi o civilima i da takvim postupanjem, mogu nastupiti povrede i teška ranjavanja, pa je taj napad imao za posljedice lišavanje života i to Kurspahić Halida (rođena 1982. godine), Sadiković Rabija (rođena 1939. godine), Memišević Redžo (rođen 1932. godine), Memišević Fazila (rođena

1936. godine), Kurspahić Mirela (rođena 1988. godine), Kurspahić Ismeta (rođena 1960. godine), Kurspahić Ismet (rođen 1990. godine), Kurspahić Bula (rođena 1934. godine), Delija Jasmina (rođena 1968. godine), Delija Ajnija (rođena 1946. godine), Delija Adis (rođen 1990. godine), Kurspahić Munevera (rođena 1964. godine), Halilović Meho (rođen 1938. godine), Kurspahić Enesa (rođena 1990. godine), Kurspahić Sumbula (rođena 1916. godine), Kurspahić Alija (rođen 1934. godine), Kurspahić Mujesira (rođena 1957. godine), Ajanović Mula (rođena 1902. godine), Kurspahić Hasiba (rođena 1952. godine), Kurspahić Hasan (rođen 1938. godine), Kurspahić Hata (rođena 1921. godine), Kurspahić Igbala (rođena 1939. godine), Šehić Kada (rođena 1948. godine), Vila Jasmina (rođena 1971. godine), Sadeta Kurspahić (starosti 18 godina) i njena neimenovana kćerka (starosti 2 dana), čiji posmrtni ostaci nikada nisu pronađeni, a usljed dejstava ispaljenih zrna, teške tjelesne povrede zadobila VG-1 u vidu višestrukog prijeloma lijeve nadlaktične kosti i laku tjelesnu povredu u vidu prostrijelne rane u predjelu lijeve nadkoljenice, dok su se uspjeli spasiti VG-1, VG-5, VG-6, VG-7 i Hasib Kurspahić, pri čemu je izvršeno i uništavanje imovine paljenjem kuće Adema Omeragića,

čime je počinio krivično djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 142. Krivičnog zakona Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije, u vezi sa članom 22. istog Zakona,

pa ga Sud, za navedeno krivično djelo, na osnovu navedenih zakonskih odredaba, uz primjenu članova 33, 38. i 41. Krivičnog zakona Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije,

O S U Đ U J E

Na kaznu zatvora u trajanju od 20 (dvadeset) godina

Optuženom se u skladu sa članom 50. stav 1. KZ SFRJ u izrečenu kaznu uračunava vrijeme koje je proveo u pritvoru, počev od dana 24.06.2018. godine, pa nadalje, u skladu sa rješenjem Suda broj: S1 1 K 002680 17 Kro od 25.06.2018. godine, kao i lišenje slobode u vezi sa predmetnim krivičnim djelom od strane nadležnih organa Republike Francuske dana 04.03.2014. godine, te vrijeme provedeno u ekstradicionom pritvoru od dana 18.06.2018. godine, zaključno sa danom 23.06.2018. godine.

III

Na osnovu odredbi člana 188. stav 4. Zakona u krivičnom postupku Bosne i Hercegovine, optuženi se oslobađa dužnosti naknade troškova krivičnog postupka, te isti padaju na teret budžetskih sredstava.

IV

Na osnovu odredbi člana 198. stav 2. Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine, oštećeni Sejdalija Kurspahić, Sabit Kurspahić, Jasmin Delija, VG-1, VG-2, Huso Kurspahić i VG-8, se sa imovinskoopravnim zahtjevom upućuju na parnicu.

Obrazloženje

I. KRIVIČNI POSTUPAK

A. OPTUŽNICA I GLAVNI PRETRES

1. Optužnicom Tužilaštva Bosne i Hercegovine (Tužilaštvo BiH/Tužilaštvo) broj T20 0 KTRZ 0001161 11 od 19.10.2017. godine, koja je potvrđena dana 24.10.2017. godine, optuženom Radomiru Šušnjaru na teret je stavljeno počinjenje krivičnog djela Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 142. KZ SFRJ, koji je preuzet na osnovu Zakona o primjeni Krivičnog zakona Republike Bosne i Hercegovine i Krivičnog zakona SFRJ, a u vezi sa članom 22. istog Zakona.
2. Optuženi Radomir Šušnjar se na ročištu za izjašnjenje o krivnji, održanom dana 02.07.2018. godine, izjasnio da nije kriv za počinjenje krivičnog djela koje mu se stavlja na teret potvrđenom optužnicom.
3. Na pretpretresnom ročištu održanom dana 24.08.2018. godine, u skladu sa odredbom člana 233.a ZKP BiH, razmatrana su pitanja relevantna za glavni pretres, odnosno za što efikasnije provođenje postupka.
4. Glavni pretres u predmetu počeo je dana 24.08.2018. godine čitanjem optužnice Tužilaštva BiH i iznošenjem uvodnih riječi Tužilaštva, dok odbrana optuženog nije iznosila uvodnu riječ.
5. Postupajući tužilac Tužilaštva BiH u svojoj uvodnoj riječi izjavio je da će provođenjem dokaza, saslušanjem svjedoka, te uvođenjem materijalnih dokaza, pružiti Sudu dovoljan osnov na kome će zasnovati svoju odluku o odgovornosti optuženog za radnje koje mu se stavljaju na teret potvrđenom optužnicom.
6. U toku glavnog pretresa izvedeni su dokazi Tužilaštva BiH i dokazi odbrane optuženog Šušnjara, koji su navedeni u Aneksu presude, te koji čine sastavni dio iste.
7. Glavni pretres u ovom predmetu okončan je iznošenjem završnih riječi odbrane optuženog Šušnjara dana 19.09.2019. godine.

B. PROCESNE ODLUKE

(a) Isključenje javnosti

8. U skladu sa odredbom člana 235. ZKP BiH, sudeće vijeće je u toku postupka, na prijedlog stranaka i branioca, a po njihovom saslušanju, isključilo javnost sa pojedinih dijelova glavnog pretresa.

9. Na ročištu za nastavak glavnog pretresa, održanom dana 30.01.2019. godine, bilo je predviđeno saslušanje svjedoka pod rednim brojem 4. iz optužnice (Huso Kurspahić). Tom prilikom, Vijeće je nakratko isključilo javnost, na prijedlog branioca optuženog, kako bi se utvrdili određeni podaci u pogledu svjedoka čije je saslušanje bilo planirano, obzirom da je u pitanju svjedok koji je svjedočio u 2 (dva) predmeta Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju, i to u predmetu Tužilac protiv Mitra Vasiljevića, u kojem je svjedočio 2001. godine sa mjerama zaštite, dok je u predmetu Tužilac protiv Milana Lukića i Sredoja Lukića svjedočio 2008. godine bez mjera zaštite, kao javni svjedok („otvoreni svjedok“).

(b) Ponovni početak glavnog pretresa (član 251. stav 2. ZKP BiH)

10. Tokom cijelog postupka pretresno Vijeće postupalo je u neizmijenjenom sastavu. Međutim, odredbom člana 251. stav 2. ZKP BiH predviđeno je da *„glavni pretres kcji je odgođen mora ponovo početi ako se izmijenio sastav v.jeća ili ako je odgađanje trajalo duže od 30 dana, ali uz saglasnost stranaka i branioca v.jeće može odlučiti da se u ovakvom slučaju svjedoci i vještaci ne saslušavaju ponovo i da se ne vrši novi uviđaj, nego da se koriste iskazi svjedoka i vještaka dati na ranjem glavnom pretresu...“*

11. Budući da je između ročišta održanih na dane 31.10.2018. i 30.01.2019. godine, 17.04.2019. godine i 05.06.2019. godine, te 03.07.2019. i 12.09.2019. godine, protekao vremenski period duži od 30 (trideset) dana, Vijeće je, primjenom citirane odredbe, konstatovalo da se ponovo otvara glavni pretres, i to na ročištima održanim na dane 30.01.2019. godine, 05.06.2019. godine i 12.09.2019. godine, ali je uz saglasnost stranaka i branioca odlučilo da se ponovo ne čita ranije pročitana optužnica, kao i da se do tada provedeni dokazi ne provode iznova, odnosno da se svjedoci ne pozivaju i ne saslušavaju ponovo, nego da se koriste iskazi dati ranije u toku glavnog pretresa.

(c) Odluke o mjerama zaštite za svjedoke

12. Odlučujući o Prijedlogu Tužilaštva za određivanje mjera zaštite za svjedoke, broj: T20 0 KTRZ 0001161 11 od 22.09.2017. godine, sudija za prethodni postupak donio je Rješenje, broj: S1 1 K 002680 17 Krn 7 od 02.10.2017. godine, kojim su svjedocima VG-1, VG-2, VG-3, VG-4, VG-5, VG-6, VG-7, VG-8, određene mjere zaštite ličnih podataka i to dodjela pseudonima. Budući da se radilo o svjedocima koji su očevici inkriminisanog događaja ili imaju posredna saznanja o kritičnom događaju, zbog čega su se isti izjasnili da i dalje osjećaju strah i nelagodu, Sud je našao opravdanim odrediti mjere zaštite navedenim svjedocima, posebno imajući u vidu traume koje su isti pretrpjeli, što ih svrstava u kategoriju ugroženih svjedoka, kao i u kategoriju svjedoka pod prijetnjom, obzirom da zbog specifičnih okolnosti slučaja postoji razumna osnova za bojazan da bi zbog njihovih učešća u ovom postupku, ozbiljno bila ugrožena njihova sigurnost, kao i sigurnost članova njihove porodice, a sve imajući u vidu odredbu iz člana 3. Zakona o zaštiti svjedoka pod prijetnjom i ugroženih svjedoka.

13. Nadalje, na nastavcima glavnog pretresa svjedočili su svjedoci VG-1 (10.10.2018. godine i 31.10.2018. godine), VG-2 (31.10.2018. godine), VG-4 (06.02.2019. godine), VG-6 (13.02.2019. godine), VG-7 (13.02.2019. godine) i VG-5 (22.02.2019. godine) kojima su rješenjem Suda, broj: S1 1 K 002680 17 Krn 7 od 02.10.2017. godine, određene mjere zaštite - pseudonim. U pogledu ovih svjedoka, utvrđeno je da su im u postupku pred Međunarodnim krivičnim sudom za bivšu Jugoslaviju (MKSJ), u predmetima Mitar Vasiljević, te Milan Lukić i Sredoje Lukić, već određene mjere zaštite i to: pseudonim, zaklanjanje svjedoka od publike i izobličenje slike. Suprotno zahtjevima branioca optuženog da se svjedoci sa mjerama zaštite saslušavaju neposredno u sudnici, te navodu svjedoka VG-2 da nema problem da svjedoči u sudnici, u skladu sa Pravilom 86 (H) Pravilnika o postupku i dokazima Međunarodnog rezidualnog mehanizma za krivične sudove (MMKS), odnosno Pravilom 75 (H) Pravilnika o postupku i dokazima MKSJ i Odlukom MMKS-a od 06.03.2017. godine za svjedoka VG-2 (u predmetima MKSJ-a u pitanju je svjedok sa pseudonimom VG101), odnosno Odlukom MKSJ-a od 06.05.2014. godine za svjedoke VG-1, VG-4, VG-6, VG-7 i VG-5 (u predmetima MKSJ-a u pitanju su svjedoci pseudonima VG013, VG078, VG084, VG018 i VG038) Vijeće je konstatovalo da će se obim mjera zaštite koje su svjedoci imali pred MKSJ primjeniti i u ovom postupku, na isti način. S tim u vezi, potrebno je napomenuti da je mjera zaštite, zaklanjanje svjedoka od publike, u tehničkom smislu, provedena tako da su navedeni svjedoci saslušani iz druge prostorije, odnosno nisu ulazili u sudnici na koji način publika, uključujući i

stranke i branioca optuženog, nisu bili u mogućnosti da vide svjedoke, a što je dodatno obezbijedila i mjera zaštite distorzija slike.

14. Vezano za svjedoka Husu Kurspahića, prije njegovog svjedočenja na ročištu za nastavak glavnog pretresa dana 30.01.2019. godine, na zatvorenom dijelu ročišta za javnost, branilac optuženog je iznio informacije da je imenovani svjedok prethodno svjedočio u 2 (dva) predmeta MKSJ-a, i to u predmetu Tužilac protiv Mitra Vasiljevića, u kojem je 2001. godine svjedočio sa mjerama zaštite, dok u je u predmetu Tužilac protiv Milana i Sredoja Lukića 2008. godine svjedočio kao javni, tzv. otvoreni, svjedok, dakle bez mjera zaštite koje je imao prilikom ranijeg svjedočenja u predmetu Tužilac protiv Mitra Vasiljevića. S tim u vezi, objašnjava se da je postupajući tužilac u predmetu Tužilac protiv Milana Lukića i Sredoja Lukića, prije svjedočenja imenovanog svjedoka, istakao da je isti spreman da svjedoči "otvoreno" i postupajući sudija u tom predmetu daje odobrenje da se nastavi i da svjedok Huso Kurspahić svjedoči kao "otvoreni" svjedok. Također, imenovani svjedok je u ovom predmetu pozvan u sudnicu, da prije eventualnog svjedočenja, da svoje izjašnjenje u pogledu mjera zaštite koje uživa ili ne uživa, od strane MKSJ-a. Svjedok Huso Kurspahić navodi da je jednom svjedočio kao zaštićeni svjedok, a četiri puta kao javni, te da su mu mjere zaštite "skinute" od strane MKSJ-a. Dodatno, svjedok Kurspahić ističe da će na ročištu pred ovim sudom da svjedoči kao javni svjedok, kao i da je u istom predmetu (predmet Tužilac protiv Mitra Vasiljevića) bio i zaštićeni i javni svjedok (kao zaštićeni svjedok imao pseudonim VG-61), u kojem su mu predmetu u konačnici i "skinute" mjere zaštite. Imajući u vidu navode branioca optuženog, te samog svjedoka, a naročito činjenicu da je svjedok svjedočio javno u predmetu MKSJ-a u kojem je kasnije davao iskaz (predmet Tužilac protiv Milana Lukića i Sredoja Lukića), u odnosu na predmet MKSJ-a u kojem je svjedočio sa mjerama zaštite, a što potvrđuje da se radi o svjedoku koji ne uživa mjere zaštite, prethodno ukinute od strane istog subjekta koji je mjere prvobitno i odredio, Vijeće je utvrdilo da je svjedok Huso Kurspahić javni svjedok koji će kao takav i dati iskaz na glavnom pretresu u ovom predmetu. U tom smislu, odlučeno je da će se prezentirati javno, ukoliko bude potrebe prilikom unakrsnog ispitivanja, određeni dijelovi svjedočenja svjedoka Huse Kurspahića iz predmeta Tužilac protiv Mitra Vasiljevića kada je davao iskaz kao svjedok sa mjerama zaštite.

15. U toku cijelog postupka, Vijeće je vodilo računa o zaštiti identiteta svjedoka sa dodijeljenim mjerama zaštite na način da se na glavnom pretresu, kao i u presudi ne spominje puno ime i prezime ovih svjedoka, nego samo njima dodijeljeni pseudonim,

dok se potpuni podaci o navedenim svjedocima nalaze u spisu, koji je, također, pod posebnom zaštitom od strane ovog Suda.

(d) Vještačenje zdravstvenog stanja svjedoka Milana Šušnjara

16. Na ročištu za nastavak glavnog pretresa koje je bilo zakazano za 13.03.2019. godine bilo je planirano, između ostalog, ispitivanje svjedoka pod rednim brojem 17. iz optužnice (Milan Šušnjar). Nakon što je pozvani svjedok Sudu dostavio svoju medicinsku dokumentaciju kojom opravdava nemogućnost dolaska i svjedočenja na gore planiranom ročištu, Sud je istu proslijedio Tužilaštvu, obzirom da je u pitanju svjedok koji se trebao ispitati po njihovom prijedlogu, te odgodio održavanje navedenog ročišta za dan 27.03.2019. godine. Tužilaštvu je naknadno data uputa od strane Suda da naredi vještačenje svjedoka Milana Šušnjara u pogledu njegove sposobnosti da svjedoči na glavnom pretresu, a s čime se saglasila i odbrana optuženog Šušnjara. U skladu sa uputom Suda, Tužilaštvo je dana 25.03.2019. godine dostavilo nalaz i mišljenje vještaka neuropsihijatrije, prim. dr. Omera Ćemalovića, urađenog na osnovu dostavljene medicinske dokumentacije, tj. otpusnog pisma Univerzitetske bolnice Foča iz jula 2017. godine na ime Milan Šušnjar. U pogledu dostavljenog nalaza i mišljenja stranke i branilac optuženog su se izjašnjavali na ročištu održanom dana 27.03.2019. godine, te je zaključeno da je potrebno da vještak dopuni nalaz i mišljenje u pogledu sposobnosti svjedoka Milana Šušnjara da svjedoči na glavnom pretresu u ovom predmetu. Navedena dopuna trebala je obuhvatiti i neposredni pregled svjedoka. U komunikaciji sa saradnicama Odjeljenja za podršku svjedocima Suda, svjedok Šušnjar je izjavio da nije raspoložen da se radi njegovo vještačenje, odnosno pregled, te će isti pristupiti na Sud radi svjedočenja. Konačno, svjedok Milan Šušnjar je ipak pristupio i neposredno saslušan pred Sudom na ročištu održanom dana 10.04.2019. godine, uz prisustvo saradnice Odjeljenja za podršku svjedocima.

(e) Svjedok pod rednim brojem 16. iz optužnice

17. U postupku planiranja svjedočenja svjedoka pod rednim brojem 16. iz optužnice došlo se do informacija da se radi o svjedoku koji je u postupcima pred MKSJ već svjedočio kao svjedok koji je tom prilikom imao i određene mjere zaštite. U tom smislu, Sud je na ročištu za nastavak glavnog pretresa dana 22.02.2019. godine dao uputu postupajućem tužiocu da provjeri da li su eventualno svjedoku ranije bile određene mjere zaštite od strane MKSJ-a, obzirom da u slučaju postojanja mjera zaštite ne bi

mogao biti saslušan kao javni svjedok, bez obzira na navode svjedoka da želi da svjedoči javno u ovom predmetu. Dana 19.03.2019. godine Tužilaštvo je Sudu dostavilo Odluku MMKS-a od 08.03.2019. godine u kojoj je izričito navedeno da ne postoje zaštitne mjere za gore navedenog svjedoka. Slijedom navedenog, na ročištu za nastavak glavnog pretresa održanom dana 27.03.2019. godine svjedok pod rednim brojem 16. iz optužnice (svjedok Bakira Hasečić) saslušana je neposredno pred Sudom kao javni svjedok.

18. Također, u pogledu svjedoka Bakire Hasečić, prilikom predlaganja njezinog svjedočenja od strane Tužilaštva, na ročištu 22.02.2019. godine, branilac optuženog je iznio sljedeće prigovore, odnosno razloge protivljenja saslušanju ovog svjedoka, i to: 1. okolnost da su pojedini predstavnici Udruženja pratili suđenja i iskaze svjedoka (svjedok Bakira Hasečić je predsjednica Udruženja "Žena-žrtva rata"), 2. okolnost da predloženi svjedok uopšte nije bio na području Višegrada kada se kritični događaj desio, već tek poslije 14. juna dobiva saznanja od jednog od svjedoka, i 3. okolnosti na koje Tužilaštvo predlaže da se ista sasluša (okolnosti stradanja lica u Pionirskoj ulici i u ime porodice oštećenih koji nisu pozvani) nisu okolnosti na koje je sačinjena izjava svjedoka data u istrazi i na osnovu koje je potvrđena optužnica u ovom predmetu.

19. Vezano za prvi prigovor branioca (praćenje suđenja od strane osoba koji su navodno predstavnici Udruženja čija je predsjednica predloženi svjedok Bakira Hasečić), Vijeće napominje, u skladu sa članom 234. ZKP, da je glavni pretres javan, a ta javnost podrazumijeva opću i stranačku javnost. S tim u vezi opća javnost, podrazumijeva sve osobe koje nisu neposredno zainteresirane za ishod krivičnog postupka, što argumentum a contrario jeste stranačka javnost. Ograničenja i mogućnosti isključenja opće javnosti izričito su propisana zakonom. Sud ima mogućnost, ali ne i obavezu, da provjerava identitet lica prisutnih u publici koji prate suđenje, kao i da preduzima druge mjere propisane zakonom. Ukoliko bi se prihvatila teza odbrane optuženog da u konkretnom slučaju predsjednik određenog udruženja ne može biti saslušan iz razloga jer su članovi tog udruženja navodno prethodno pratili suđenja, iz kojeg razloga je predloženi svjedok kontaminiran u davanju iskaza u svojstvu svjedoka, to bi značilo da veliki broj svjedoka uopšte ne bi mogao ili trebao biti predložen i ispitan kao svjedok na glavnom pretresu, obzirom na činjenicu da u današnje vrijeme mediji prate i izvještavaju o suđenjima. Drugim riječima, svjedok se saslušava kada postoji vjerovatnoća da će svojim iskazom moći dati obavijesti o krivičnom djelu, učinitelju i drugim važnim okolnostima, te stranke i branilac optuženog imaju mogućnost da svjedoku postavljaju pitanja radi provjeravanja, dopune,

razjašnjenja i općenito odakle mu je poznato ono o čemu svjedoči. Iskaz svjedoka koji je dokaz subjektivnog karaktera, pretresno vijeće u konačnici, u smislu njegove dokazne snage, cijeni pojedinačno i u međusobnoj vezi sa drugim dokazima. Nadalje, u pogledu drugog prigovora branioca optuženog da predloženi svjedok Bakira Hasečić ima samo posredna saznanja, Vijeće nalazi da branilac optuženog previđa da u krivičnom postupku izvođenje dokaza saslušanjem svjedoka podrazumijeva različite vrste svjedoka: svjedoci očevici, svjedoci žrtve/oštećeni koji mogu i ne moraju biti očevici inkriminisanog događaja, svjedoci "insajderi" i dr. Dakle, različite vrste svjedoka se pozivaju da iznesu svoja saznanja o činjenicama koje se utvrđuju u krivičnom postupku, a ta saznanja mogu biti i neposredna i posredna (tzv. dokazi iz druge ruke), a pretresno vijeće je jedino koje određuje njihovu dokaznu vrijednost u skladu sa načelom slobodne ocjene dokaza. Konačno, u pogledu trećeg prigovora branica da okolnosti na koje se predlaže saslušanje svjedoka Bakire Hasečić na glavnom pretresu se razlikuju od okolnosti na koje je svjedok saslušana u istrazi, Vijeće napominje da na glavnom pretresu pretresnom vijeću nisu poznate okolnosti na koje je svjedok saslušan tokom istrage, kao i da je prije izvođenja samog dokaza na glavnom pretresu, suprotnoj strani poznato na koje okolnosti će svjedok biti ispitivan na glavnom pretresu, a sve u cilju osiguranja i ostvarivanja jednakosti u postupanju i prava na odbranu. Potvrda da je navedeno osigurano i ostvareno tokom ispitivanja svjedoka na glavnom pretresu jeste unakrsno ispitivanje svjedoka odmah nakon direktnog ispitivanja, a što je u konkretnom slučaju sve provedeno na ročištu održanom dana 27.03.2019. godine kada je ispitan svjedok Bakira Hasečić.

20. Imajući u vidu sve navedeno, Vijeće nalazi da nisu postojale nikakve prepreke za ispitivanje svjedoka Bakire Hasečić na glavnom pretresu, što je i učinjeno, kao što je već navedeno, na ročištu za nastavak glavnog pretresa održanom dana 27.03.2019. godine.

(f) Naredba o sprovođenju istrage i općenito o sprovođenju istrage u ovom predmetu

21. Iz člana 216. ZKP (Naredba o sprovođenju istrage) proizlazi da se istraga pokreće naredbom tužioca o sprovođenju istrage. Naredba za sprovođenje istrage se donosi na temelju postojanja osnova sumnje da je izvršeno krivično djelo i ista predstavlja interni akt Tužilaštva.

22. U konkretnom slučaju branilac optuženog problematizira okolnost da je istraga prvobitno vođena protiv Milana Šušnjara zv. Lalco, u okviru koje su preduzimane istražne radnje kao što je saslušanje svjedoka, vršenje radnji prepoznavanja od strane

istih, i drugo, da bi tek potom u decembru 2012. godine donesena naredba o sprovođenju istrage protiv optuženog Radomira Šušnjara zv. Lalco, a optužnica protiv optuženog Šušnjara je, između ostalog, podignuta na osnovu dokaza koji su prikupljeni prije navedene naredbe iz decembra 2012. godine. Također, branilac optuženog ističe da su određeni dokazi pribavljeni u drugom tužilačkom spisu oznake T20 0 KTRZ 0004648 07, a ne u tužilačkom spisu protiv optuženog koji nosi oznaku T20 0 KTRZ 0001161 11.

23. Prema ocjeni Vijeća, naredba o sprovođenju istrage jeste, kao što je prethodno i navedeno, interni akt Tužilaštva. Također, činjenica je da se u toku istrage istražuju sve one okolnosti koje se odnose na obilježja krivičnog djela, pa tako i okolnosti koje se odnose na identitet samog osumnjičenog. Činjenica da je u konkretnom slučaju istraga tokom koje su prikupljeni dokazi, a što je jedan od ciljeva istrage, prvobitno vođena protiv jednog lica, a potom protiv drugog lica (optuženog Šušnjara) ni na koji način ne dovodi u pitanje zakonitost same istrage, odnosno cjelokupnog krivičnog postupka. Različite oznake tužilačkih spisa su također stvari internog funkcionisanja tužilačkog sistema, u čije razmatranje se sud ne upušta, sve dok ne postoje relevantni dokazi da su dokazi izvedeni na glavnom pretresu pribavljeni u suprotnosti sa članom 10. ZKP BiH, jer svaka strana u postupku, ukoliko ima razloge da neki dokaz smatra nezakonitim, dužna je takvu tvrdnju precizirati prvenstveno navođenjem takvog dokaza, te obrazložiti zašto takav dokaz smatra nezakonitim, a što u konkretnom predmetu nije slučaj.

24. Dodatno, ovakav zaključak o identitetu lica protiv kojeg se sprovodi istraga potvrđuje i činjenica da se pitanje subjektivnog identiteta odnosi isključivo na predmet optužbe i predmet presude, odnosno postupak pred sudom se može voditi samo protiv osobe koja je obuhvaćena zahtjevom tužioca, tj. optužnicom.

25. U tom kontekstu je i odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, u kojoj se navodi sljedeće: „Prema stavu Evropskog suda, da bi se istraga mogla smatrati djelotvornom u smislu člana 2. Evropske konvencije ona mora prvenstveno biti „odgovarajuća“, odnosno tokom istrage moraju biti utvrđene sve relevantne činjenice, te kada je to moguće istraga mora dovesti do identifikacije počinitelja i njihovog kažnjavanja.“²

26. Nadalje, branilac optuženog ističe da je istragu provodilo Udruženje „Žena-žrtva rata“, obzirom da su u prostorijama Udruženja saslušavani svjedoci tokom istrage,

pribavljeni izvodi i fotografije iz CIPS-a, fotografisane kuće, a koje fotografisanje kuće optuženog Šušnjara i slanje te fotografije Tužilaštvu BiH potvrđuje i predsjednica Udruženja, svjedok Bakira Hasečić, tokom unakrsnog ispitivanja dana 27.03.2019. godine.

27. U kontekstu zakonitosti istrage, branilac optuženog je u sudski spis uložio određeni broj materijalnih dokaza (O-10-O-13, te O-15).

28. S tim u vezi, Vijeće napominje da je provođenje istrage u isključivoj nadležnosti tužioca. Također, određena ovlaštenja za provođenje pojedinih istražnih radnji mogu imati ovlaštena službena lica. S druge strane, garanciju nezavisnosti i nepristrasnosti suđenja obezbjeđuje sud. Isto se odnosi i na ostvarenje načela zakonitosti propisanog u članu 2. ZKP BiH, u skladu sa kojim sud u zakonom propisanom postupku izriče krivičnopravne sankcije za krivična djela propisana KZ BiH i drugim zakonima BiH u kojima su propisana krivična djela. Okolnost da su određeni subjekti tokom istrage Tužilaštvu dostavljali određene informacije, ni na koji način ne mogu dovesti u pitanje pravilnost i zakonitost samog postupka, obzirom da se optužnica podiže i potvrđuje na osnovu dokaza, a ne na informacijama i drugim sličnim oblicima saznanja i obavještanja, te se presuda u konačnici donosi na osnovu izvedenih dokaza na glavnom pretresu. U tom pravcu, o potrebnom karakteru istrage kao zakonite i pravilne jeste i sljedeći stav iz odluke Ustavnog suda broj AP 3546/17 od 11.06.2019. godine: „Nadalje, nadležne vlasti moraju preduzeti sve razumne mjere kojima će pribaviti i osigurati dokaze u predmetnom slučaju. Zaključci istrage moraju biti zasnovani na nezavisnoj, objektivnoj i temeljitoj analizi predmeta.“³

(g) Zapisnici o prepoznavanju osoba u fazi istrage

29. Branilac optuženog je u pogledu zapisnika o prepoznavanju osoba, koji su preduzimani kao istražna radnja tokom saslušanja svjedoka u fazi istrage, isticao prigovore koji bi se mogli formulirati na sljedeći način: 1. navedeni zapisnici su datirani iz perioda prije donošenja naredbe o sprovođenju istrage protiv optuženog Šušnjara od 20.12.2012. godine; 2. navedeni zapisnici nisu pribavljeni i sačinjeni u skladu sa odredbom člana 85. stav 4. ZKP BiH (zapisnici koji se odnose na svjedoke VG-1 i VG-2, uloženi u sudski spis kao T-3 i T-4).

² Odluka broj AP 3546/17 od 11.06.2019. godine, par. 50.

³ Ibid, par. 50.

30. U pogledu prvog prigovora, Vijeće upućuje na prethodne paragrafe u kojima su razmatrani prigovori u pogledu naredbe o sprovođenju istrage i općenito o sprovođenju istrage u ovom predmetu, radi izbjegavanja suvišnog ponavljanja i opterećivanja teksta ove presude.

31. U pogledu drugog prigovora, član 85. stav 4. ZKP BiH propisuje: „Ako prepoznavanje nije moguće u skladu sa stavom (3) ovog člana, prepoznavanje će se izvršiti na osnovu prepoznavanja fotografija tog lica ili predmeta postavljenih među fotografijama svjedoku nepoznatih lica ili predmeta iste vrste.” Stav 3. člana 85. ZKP BiH glasi: “Ako je potrebno da se utvrdi poznaje li svjedok lice ili predmet, tražiće se od njega prvo da ih opiše ili da navede znakove po kojima se razlikuju, pa će mu se tek poslije pokazati radi prepoznavanja i to zajedno s drugim njemu nepoznatim licima, odnosno ako je to moguće - zajedno s predmetima iste vrste.”

32. Iz navedenih odrebi proizlazi da se radnja prepoznavanja od strane svjedoka preduzima na način da svjedok prvo opiše lice, pa potom mu se tek isto pokazuje, zajedno sa drugim njemu nepoznatim licima, a ukoliko to nije moguće, da se prepoznavanje vrši na osnovu fotografija.

33. Formulacijom ovakvog prigovora, Vijeće ostaje u dilemi šta konkretno branilac optuženog osporava, obzirom da iz uložениh zapisnika jasno proizlazi da su sačinjeni u skladu sa odredbama člana 85. stav 3. i stav 4. Okolnost koju branilac navodi u izjašnjenju prilikom prijedloga Tužilaštva za ulaganje zapisnika o prepoznavanju svjedoka VG-1 (uložen u sudski spis kao T-3), da ništa od fizičkih karakteristika koje svjedoci dodaju godinama, crn, nizak, mršav, se ne može vidjeti iz fotografija, jesu okolnosti koje se cijene prilikom ocjene vjerodostojnosti iskaza svjedoka, a ne zakonitosti preduzete istražne radnje.

(h) Odbijanje pojedinih dokaznih prijedloga Tužilaštva i odbrane optuženog

34. Na nastavku glavnog pretresa održanom dana 06.02.2019. godine, nakon ispitivanja svjedoka VG-4, odbrana optuženog je predložila da se u sudski spis uloži izjava svjedoka VG-4 data istražiteljima MKSJ-a, koja je svjedoku prezentirana i u pogledu koje se izjašnjavala tokom unakrsnog ispitivanja. Tužilaštvo je istaklo da se protivi navedenom prijedlogu, smatrajući da su prilikom svjedočenja objašnjene razlike u iskazima. Vijeće je navedeni prijedlog odbrane optuženog odbilo, obzirom da se svjedok tokom unakrsnog ispitivanja izjašnjavao na predočene razlike, a što se sve nalazi na zapisniku o glavnom

pretresu, slijedom čega nema potrebe za ulaganjem navedenog. Suprotno postupanje predstavljalo bi nepotrebno opterećenje sudskog spisa.

35. Vijeće je na ročištu za nastavak glavnog pretresa održanom dana 22.02.2019. godine odbilo prijedlog Tužilaštva za ulaganjem izjave svjedoka VG-5 iz 1995. godine u sudski spis, obzirom da ista nije korištena prilikom direktnog ispitivanja svjedoka VG-5, niti je svjedoku predočavana radi autorizacije potpisa.

36. Na ročištu za nastavak glavnog pretresa održanom dana 10.04.2019. godine, kada su ulagani materijalni dokazi Tužilaštva, Vijeće je odbilo prijedlog Tužilaštva za ulaganjem presuda MKSJ u sudski spis, obzirom da iste ne mogu biti dokazi.

(i) Odustajanje Tužilaštva i odbrane od prijedloga dokaza

37. Tužilaštvo je na ročištu održanom dana 22.02.2019. godine odustalo od saslušanja svjedoka pod rednim brojem 15. iz optužnice i svjedoka VG-3.

38. Također, na ročištu dana 10.04.2019. godine prilikom ulaganja materijalnih dokaza, Tužilaštvo je odustalo od prijedloga materijalnih dokaza pod rednim brojevima 8. i 29. iz optužnice.

39. Konačno, na nastavku glavnog pretresa održanom dana 12.09.2019. godine, Tužilaštvo je odustalo od prijedloga dodatnih dokaza navedenih u podnesku Tužilaštva od 13.08.2019. godine (zaprimljen od strane Suda 16.08.2019. godine).

40. U toku dokaznog postupka odbrane, branilac optuženog je Sudu dana 13.05.2019. godine dostavio podnesak kojim obavještava da odustaje od saslušanja ranije predloženog svjedoka, podneskom odbrane od 09.04.2019. godine (Momir Pejović).

(j) Prijedlog dokaza replike

41. Dana 10.06.2019. godine Tužilaštvo je u pismenoj formi dostavilo prijedlog dokaza replike (saslušanje 2 (dva) svjedoka, te čitanje i uvid u uvjerenje o vojnom angažmanu optuženog Šušnjara), uz dopunu navedenog u smislu predlaganja i dostavnice iz predmeta broj: T20 0 KTRZ 0001161 11, a sve predloženo radi pobijanja navoda odbrane.

42. U izjašnjenju na navedeni prijedlog replike, od 12.06.2019. godine branilac optuženog je istakao da se prijedlozima replike ne pobijaju dokazi odbrane, već se dokazima replike nastoji dokazati tužilačka teza, a što se replikom ne smije raditi. Također, na nastavku glavnog pretresa održanog dana 03.07.2019. godine, kada se

raspravljalo o prijedlogu dokaza replike, po završetku dokaznog postupka odbrane, branilac optuženog je istakao da se Sud na prethodno spomenuti podnesak odbrane uopšte nije očitovao.

43. Član 261. ZKP BiH propisuje da su dokazi replike dokazi optužbe kojima se pobijaju navodi odbrane. Navodi odbrane jesu oni koji su proistekli iz izvedenih dokaza odbrane na glavnom pretresu.

44. Suprotno tezi odbrane da predloženi dokazi ne ispunjavaju uvjete da bi bili dokazi replike, Vijeće je prihvatilo da iskaz svjedoka Dragana Simića i uvjerenje o vojnom angažmanu optuženog Šušnjara (uloženo u sudski spis kao T-16) jesu dokazi replike, obzirom da se istima pobijaju iskazi svjedoka odbrane koji se odnose na kretanje i vojno angažovanje optuženog Šušnjara u periodu maj/juni 1992. godine. Od drugog predloženog svjedoka Tužilaštvo je odustalo na ročištu za nastavak glavnog pretresa održanom dana 03.07.2019. godine. Predložena dostavnica u predmetu broj: T20 0 KTRZ 0001161 11 nije prihvaćena kao dokaz replike, obzirom da se istom ne pobijaju navodi odbrane proistekli iz izvedenih dokaza odbrane, već je intencija Tužilaštva bila da predloženom dostavnicom pobija navode odbrane istaknute u izjašnjenju na predložene materijalne dokaze Tužilaštva (izvode iz matične knjige umrlih), a što nije moguće činiti dokazima replike.

45. U pogledu navoda branioca optuženog da se Sud nije očitovao na njegov podnesak od 12.06.2019. godine (izjašnjenje na prijedlog dokaza replike), Vijeće napominje da je u potpunosti diskreciono pravo Suda da li će se o prijedlozima stranaka očitovati pismeno ili usmeno, a što je u konačnici i urađeno donošenjem odluke o prijedlogu dokaza replike koja je saopštena na ročištu za nastavak glavnog pretresa održanom dana 03.07.2019. godine.

46. Konačno, odbrana optuženog nije imala prijedloge dokaza duplike.

(k) Prigovori na uložene materijalne dokaze Tužilaštva i odbrane optuženog

47. Iako će ocjenu kvaliteta dokaza na kojima je zasnovana presuda, Vijeće dati detaljno u obrazloženju presude, na ovom mjestu će se osvrnuti na određene prigovore odbrane optuženog i Tužilaštva na uložene materijalne dokaze Tužilaštva i odbrane optuženog u sudski spis. S tim u vezi, u pogledu prigovora zakonitosti na uložene materijalne dokaze Tužilaštva, u smislu da su dokazi pribavljeni prije donošenja naredbe o

sprovedenju istrage protiv Radomira Šušnjara, odnosno da nose oznaku drugog tužilačkog spisa, odnosno da radnje prepoznavanja nisu preduzete u skladu sa članom 85. stav 4. ZKP BiH, Vijeće upućuje na prethodne dijelove presude u kojima su detaljno razmatrani navedeni prigovori i dati razlozi zbog kojih su isti odbijeni kao neosnovani. Nadalje, u pogledu zapisnika o prepoznavanju od strane svjedoka Huse Kurspahića, uložen u sudski spis kao T-5, odbrana optuženog je istakla prigovor zakonitosti iz razloga što smatra da ne postoji pravni osnov za uvođenje istog, obzirom da svjedok tvrdi kako optuženog poznaje, ali da nije očevidac događaja. Suprotno ovakvoj tezi odbrane optuženog, Vijeće nalazi da se radnja prepoznavanja, u skladu sa članom 85. ZKP BiH, preuzima kada je potrebno da se utvrdi da svjedok poznaje lice, dakle u konkretnom slučaju činjenica ranijeg poznavanja određenog lica, pa stoga činjenica da se radi o svjedoku koji ima posredna saznanja, ne sprječava da takav svjedok u fazi istrage prepoznaje osumnjičenog, odnosno optuženog kao osobu o kojoj je govorio prenoseći svoja posredna saznanja. Vezano za ulaganje nalaza i mišljenja vještaka sudske medicine, dr. Hamze Žuje (uložen u sudski spis kao T-7), branilac optuženog je istakao da mu isti nije prezentovan prilikom ispitivanja na ročištu dana 27.03.2019. godine i da nije potvrdio svoj potpis. Vijeće je navedeni prigovor branioca optuženog odbilo, iz razloga što je vještak prilikom iznošenja nalaza i mišljenja na nastavku glavnog pretresa isti pročitao, na koji način je i autorizovao da se radi o nalazu i mišljenju koji je on sastavio i potpisao. Odbrana optuženog je u pogledu navedenog nalaza i mišljenja u podnesku odbrane od 09.04.2019. godine (izjašnjenje na konačnu listu spornih dokaznih prijedloga Tužilaštva) istakla i prigovor relevantnosti, mada isti na ročištu prilikom ispitivanja vještaka i ulaganja njegovog nalaza i mišljenja dana 27.03.2019. godine nije istaknut. Vijeće nalazi da je nalaz i mišljenje vještaka dr. Žuje relevantan, obzirom da je njegov zadatak u konkretnom predmetu bilo sudsko-medicinsko vještačenje težine tjelesnih povreda i mehanizma nastanka istih kod svjedoka VG-1, a koje okolnosti predstavljaju činjenične navode predmetne optužnice. Nadalje, branilac optuženog je istakao prigovor zakonitosti u pogledu izvoda iz MKU pod rednim brojem 20. iz optužnice (Izvod iz matične knjige umrlih za Dalija Aliju, Opština Višegrad, broj: ... od 29.11.2013. godine). U tom smislu, postupajući tužilac je na ročištu 10.04.2019. godine prilikom ulaganja materijalnih dokaza objasnio da je došlo do pogreške u navođenju imena i prezimena tog lica u optužnici, ali da je naveden tačan broj izvoda. Vijeće prihvata da se radi o očiglednoj omašci u kucanju, prilikom navođenja imena i prezimena umrlog, te da je u pitanju predloženi dokaz koji se može identificirati u optužnici, obzirom da je broj i datum izvoda iz MKU za navedeno lice tačno navedeno, zbog čega je izvod iz MKU za lice Adis

Delija (pravilna verzija u odnosu pogrešnu verziju iz optužnice Alija Dalija), gore navedenog broja i datuma, uložen u sudski spis kao T-10.

48. Uloženi materijalni dokazi Tužilaštva i odbrane optuženog na koje su istaknuti prigovori relevantnosti biće cijenjeni u skladu sa članom 281. ZKP BiH.

(l) Upozoravanje optuženog na nedolično ponašanje

49. Na nastavku glavnog pretresa održanom dana 22.02.2019. godine, na kojem je, između ostalog, ispitan svjedok VG-5, predsjednik vijeća je upozorio optuženog na nedolično ponašanje i komentarisanje u sudnici, nakon što je optuženi na pitanje predsjednika vijeća da li ima pitanja za svjedoka VG-5, izjavio sljedeće: "Ovo je čista laž, ali eto nek bude..."

(m) Pitanja člana pretresnog vijeća svjedocima i prigovori odbrane optuženog istaknuti prilikom ispitivanja svjedoka

50. Na ročištu za nastavak glavnog pretresa održanom dana 13.02.2019. godine, kada su ispitan svjedoci VG-6 i VG-7, branilac optuženog je istakao prigovor da pitanja člana pretresnog vijeća, sudije Samardžića, ne idu u pravcu razjašnjenja, već idu u pravcu dopunjavanja tužilačkog predmeta, a što nije posao suda.

51. Član 261. stav 3. propisuje tri osnovne vrste ispitivanja svjedoka tokom dokaznog postupka (direktno, unakrsno i dodatno) koja pripadaju dvjema suprotstavljenim strankama u krivičnom postupku, uz naglašeno pravo Suda da u svakom trenutku može postaviti pitanje svjedoku optužbe, odnosno odbrane, bez obzira o kojoj se vrsti ispitivanja radi. S tim u vezi su odredbe člana 262. koje propisuju kakve vrste pitanja može postavljati stranka po čijem prijedlogu se svjedok ispituje, odnosno suprotna stranka. Kada je riječ o sudiji, odnosno predsjedniku vijeća ili članovima vijeća, odredbe navedenog člana samo propisuju da pitanja svjedoku od strane suda mogu biti postavljena u svakoj fazi ispitivanja ili na kraju svakog ispitivanja. Dakle, suprotno tezi odbrane, zakon ne propisuje, odnosno ne ograničava koja vrsta pitanja svjedoku mogu biti postavljena od strane suda, a što je sasvim logično i opravdano obzirom da postavljanjem pitanja svjedoku, sud ispunjava zahtjeve člana 14. (jednakost u postupanju prilikom ispitivanja i utvrđivanja činjenica koje terete, odnosno idu u korist optuženom) i člana 239. (svestrano pretresanje predmeta, utvrđivanje istine i otklanjanje svega što ne doprinosi razjašnjenju stvari). Navedena dokazna inicijativa suda potvrđuje da je struktura dokaznog postupka zasnovana na

principima mješovitog sistema krivičnog postupka.

52. U završnim riječima, odbrana optuženog je istakla da su tokom ispitivanja svjedoka VG-1 i VG-5, od strane predsjednika vijeća, odbijeni prigovori bez da je braniocu prethodno data mogućnost da obrazloži istaknuti prigovor.

53. Branilac optuženog pravilno primjećuje da je tokom ispitivanja svjedoka VG-1 i VG-5 bilo situacija da je prigovor od strane predsjednika vijeća odbijen, bez da je isti prethodno izložen (kod ispitivanja svjedoka VG-1), odnosno da je prigovor branioca iznesen, ali da nije dat odgovor od strane predsjednika vijeća (kod ispitivanja svjedoka VG-5). Međutim, kada se ima u vidu zakonska obaveza predsjednika vijeća da u odgovarajućoj mjeri kontroliše način i redoslijed ispitivanja svjedoka i izvođenja dokaza, vodeći računa da ispitivanje i izvođenje dokaza bude efikasno za utvrđivanje istine, da se izbjegne nepotrebno gubljenje vremena i zaštite svjedoci od uznemiravanja i zbunjivanja, prethodno navedeni propusti su mogući, ali isti u konkretnom slučaju ni na koji način ne eliminišu ili ublažavaju činjenični i pravni značaj ispitivanja svjedoka, na štetu odbrane.

(n) Ostale procesne odluke koje se tiču toka dokaznog postupka

54. Na ročištu za nastavak glavnog pretresa održanom dana 06.09.2019. godine, Sud je dao uputu postupajućem tužiocu da odbrani optuženog Šušnjara otkrije podatke u pogledu svih svjedoka sa mjerama zaštite, čije je ispitivanje planirano u ovom predmetu, kako bi se odbrana optuženog pripremila za ispitivanje tih svjedoka, a sve u cilju nesmetanog i efikasnog provođenja krivičnog postupka, naročito imajući u vidu broj predloženih svjedoka za ispitivanje u ovom predmetu i činjenicu da se optuženi nalazi u pritvoru.

55. Na ročištu za nastavak glavnog pretresa održanom dana 13.02.2019. godine, na kojem je, između ostalog, ispitan svjedok VG-7, Sud je odredio mjeru zabrane objavljivanja u medijima, sadržaj iskaza svjedoka VG-7, obzirom da je ista prilikom unakrsnog ispitivanja, prezentacije foto-albuma i provjere da li se radi o njenom potpisu na istom, otkrila svoj identitet.

56. Na ročištu za nastavak glavnog pretresa održanom dana 17.04.2019. godine, predsjednik vijeća je zabranio strankama i braniocu optuženog da svjedocima odbrane optuženog, Mitru Vasiljeviću i Slavku Gavriloviću, postavljaju pitanja nakon pitanja članova vijeća, obzirom da u skladu sa odredbama člana 262. ZKP BiH nakon ispitivanja svjedoka

od strane stranaka i branioca optuženog, te postavljenih pitanja od strane članova pretresnog vijeća, ne postoji mogućnost da stranke i branilac optuženog ponovo ispituju svjedoka. Suprotno postupanje predstavljalo bi kršenje odredaba ZKP i obezvrijeđivanje zakonom propisanog, te usmjerenog i skoncentrisanog toka ispitivanja svjedoka.

(o) Utvrđene činjenice⁴

57. Vijeće je dana 18.03.2019. godine, postupajući u skladu sa odredbom člana 4. Zakona o ustupanju predmeta,⁵ donijelo odluku, u formi rješenja, kojom se djelimično prihvata Prijedlog Tužilaštva BiH, broj T20 0 KTRZ 0001161 11 od 15.08.2018. godine, te se činjenice, utvrđene u predmetima MKSJ-a *Tužilac protiv Miće Stanišića i Stcjana Župljanina*, broj IT-08-91-T od 27.03.2013. godine, *Tužilac protiv Momčila Krajišnika*, broj IT-00-39 od 27.09.2006. godine i *Tužilac protiv Milana Lukića i Sredcja Lukića*, broj IT-98-32/1-T od 20.07.2009. godine, prihvataju kao utvrđene u opsegu kako je navedeno dalje u tekstu:

- „Kad je SRBiH 6. marta 1992. godine zvanično proglasila nezavisnost, buknuo je otvoreni sukob. Jedinice JNA, kcje su već bile prisutne na rjencj teritor.ji, aktivno su učestvovale u borbama; izvještaji o borbama ukjučivali su zauzimar.je Dervente, kao i incidente u Bije.jini, Foči i Kupresu početkom aprila. [...] Nakon što je Evropska zajednica priznala nezavisnost Bosne i Hercegovine 6. aprila 1992. godine, ti napadi su postali sve češći i intenzivn.ji, naročito u Sarajevu, Zvorniku, Višegradu, Bosanskom Šamcu, Vlasenici, Pr.jedoru i Brčkom. [...]“ (MKSJ protiv Miće Stanišića i Stcjana Župljanina, par. 130)
- „Opština Višegrad sm.ještena je u jugoistočnom djelu Bosne i Hercegovine, a s istočne strane graniči sa Republikom Srb.jom. Gradsko središte opštine, Višegrad, nalazi se na istočncj obali r.jeke Drine. [...]“ (MKSJ protiv Miće Stanišića i Stcjana Župljanina, par. 1364)
- „ [...] Dana 16. aprila 1992. Ministarstvo odbrane republike bosanskih Srba javno je potvrdilo star.je neposredne ratne opasnosti, kcje je dan ran.je proglasilo predsjedništvo bosanskih Srba u skladu sa svcjim vanrednim ovlašter.jima, i obav.jestilo je ARK, vlade drugih SAO i sve srpske opštine o odluci predsjedništva bosanskih Srba donesencj

⁴ Odluka Suda o prijedlogu Tužilaštva broj T20 0 KTRZ 0001161 11 od 15.08.2018. godine za prihvatanje utvrđenih činjenica iz prvostepenih presuda MKSJ-a protiv Miće Stanišića i Stojana Župljanina, broj IT-08-91-T od 27.03.2013. godine, protiv Momčila Krajišnika, broj IT-00-39-T od 27.09.2006. godine, protiv Mitra Vasiljevića, broj IT-98-32-T od 29.11.2002. godine i protiv Milana Lukića i Sredoja Lukića, broj IT-98-32/1-T od 20.07.2009. godine, na osnovu člana 4. Zakona o ustupanju predmeta od strane MKSJ Tužilaštvu BiH i korištenju dokaza pribavljenih od strane MKSJ u postupcima pred sudovima u BiH, data je u Aneksu II presude i čini njen sastavni dio.

prethodnog dana da srpski TO postaje "oružana snaga" republike bosanskih Srba. [...]" (MKSJ protiv Momčila Krajišnika, par. 192)

- „Dana 19. maja 1992., JNA se povukla iz Višegrada. Paravcjne grupe su ostale, da bi, odmah nakon odlaska vcjske iz grada, pristiglo još paravcjnih jedinica. Prikjučio im se određeni brcj lokalnih Srba.“ (MKSJ protiv Momčila Krajišnika, par. 696)
- „Muslimani kcji su ostali na području Višegrada i oni kcji su se vratili svcjim kućama našli su se u klopci - razoružani i prepušteni na milost i nemilost paravcjniim snagama. Drugi su zlostavljani i ponižavani, silovani ili premlaćivani. Paravcjne grupe su cjelovale u najmar.ju ruku s prećutnim odobrar.jem lokalnih srpskih vlasti, a naročito polic.je kcja je tada već bila isk.jučivo srpska.“ (MKSJ protiv Momčila Krajišnika, par. 696)
- „U nekim selima bi vcjnici JNA ponekad uz pomoć lokalnih Srba izdali naređer.je da se preda oružje, pretresli i odveli vcjno sposobne muškarce nesrpske nacionalnosti.“ (MKSJ protiv Milana Lukića i Sredcja Lukića, par. 48)
- „Pa.jena je muslimanska imovina.“ (MKSJ protiv Milana Lukića i Sredcja Lukića, par. 48)
- „Muslimani i drugi nesrpski civili kcji još nisu bili izt.jegli, sistematski su proijerivani u autobusima, kcji su ponekad imali pratr.ju srpske polic.je. Njihovo prebacivar.je je često uk.jučivalo krađu ličnih dokumenta i vr.jednih predmeta. [...]" (MKSJ protiv Milana Lukića i Sredcja Lukića, par. 51)
- „[...] Muslimansko i drugo nesrpsko stanovništvo sakrivalo se u brdima i šumama ili je t.ježalo u sela poput Dobruna, Jelačića i Hamzića. (MKSJ protiv Milana Lukića i Sredcja Lukića, par. 51)
- „U Višegradu su 1992. godine bile razne paravcjne i neregularne jedinice, među kcjima su bili "šeše.jevci", "arkanovci", "Garavi sokak" i "Beli orlovi". "Beli orlovi" su bili paravcjna grupa iz Srb.je, kcja je u Višegrad ušla 13. aprila 1992. godine zajedno s JNA. Postcje i dokazi da se za pripadnike paravcjnih grupa u Višegradu koristio zajednički naziv "Beli orlovi", bez obzira na grupu kcjcj su pripadali.“ (MKSJ protiv Milana Lukića i Sredcja Lukića, par. 63)

58. Članom 4. Zakona o ustupanju predmeta propisano je: „Nakon saslušanja stranaka, sud može na vlastitu inicijativu ili na prijedlog jedne od stranaka, odlučiti da prihvati kao dokazane činjenice koje su utvrđene pravosnažnom odlukom u drugom postupku pred

⁵ Zakon o ustupanju predmeta od strane Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju i korištenju dokaza pribavljenih od Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju u postupcima pred sudovima u BiH.

MKSJ-om, ili da prihvati pismeni dokazni materijal iz postupaka pred MKSJ-om ako se odnosi na pitanja od značaja u tekućem postupku“.

59. Pravilom 94 (B) Pravidnika o postupku i dokazima predviđeno je da: *“Na zahtjev jedne od strana ili proprio motu pretresno vijeće može, nakon što je saslušalo strane, odlučiti da formalno primi na znanje činjenice o kojima je presuđeno ili pismeni dokazni materijal iz drugih postupaka pred Međunarodnim sudom koji se odnose na pitanja od važnosti za tekuće suđenje.”*

60. Postupajući u skladu sa naprijed navedenim odredbama, Vijeće je prihvatilo ukupno 8 utvrđenih činjenica. Radi se o činjenicama koje se odnose na opšti kontekst dešavanja na području opštine Višegrad 1992. godine, odnosno, uopštenim činjenicama, čije prihvatanje dokazanim ne znači da je optuženi samim tim inkriminisan, odnosno, da je na taj način prekršena presumpcija nevinosti.

61. Prilikom odlučivanja o činjenicama, Vijeće je vodilo računa da iste ispunjavaju određene kriterije uspostavljene sudskom praksom Suda BiH i MKSJ, i to da činjenica mora biti relevantna za neko pitanje u tekućem postupku, mora biti jasna, konkretna i prepoznatljiva, da se ne smije razlikovati od formulacije u izvornoj presudi, da ne smije biti nejasna ili obmanjujuća u kontekstu u koji je stavljena u prijedlogu strane, strana predlagač mora činjenicu identificirati sa dovoljno preciznosti, činjenica ne smije sadržavati kvalifikacije koje su u osnovi pravne prirode, ista se ne smije zasnivati na dogovoru strana u izvornom postupku, da se ne smije odnositi na djela, ponašanje ili duševno stanje optuženog, te da ne smije biti predmet tekućeg žalbenog postupka.

62. Prihvatanjem činjenice kao utvrđene stvorena je pravna presumpcija valjanosti iste, odnosno, formirana je pretpostavka njezine tačnosti pa se ta činjenica ne mora ponovo dokazivati na suđenju. Međutim, prihvaćene činjenice nemaju status neoborive pretpostavke, te mogu biti predmet pobijanja u toku krivičnog postupka. Naime, u skladu sa članom 6. stav 2. ZKP BiH, suprotnoj strani je ostavljena mogućnost da iznese dokaze kojima će osporavati utvrđene činjenice, pa joj na taj način nije uskraćeno pravo da bilo koju od utvrđenih činjenica, prihvaćenih rješenjem Suda od 18.03.2019. godine, ospori i dovede u sumnju. Odbrana optuženog je, prilikom izjašnjenja na prijedlog Tužilaštva istakle određene prigovore i protivljenje prijedlogu Tužilaštva.

63. Nakon razmatranja gore navedenih kriterija, u kontekstu argumenata koje su

iznesene od strane odbrane optuženog, Vijeće nalazi da činjenice pobrojane u izreci rješenja u potpunosti ispunjavaju uslove iz navedenih kriterija, te ih je u navedenom obimu prihvatilo kao dokazane.

64. Prihvaćene činjenice Vijeće ne nalazi obvezujućim niti je temeljilo presudu isključivo na tim činjenicama, nego je iste cijenilo pojedinačno, ali i u svjetlu svih izvedenih dokaza, vodeći se odredbom člana 15. ZKP BiH, što je u konačnici rezultiralo odlukom o predmetnoj krivičnoj stvari.

C. DOKAZNI POSTUPAK

65. U toku dokaznog postupka, na prijedlog Tužilaštva BiH, saslušano je 15 (petnaest) svjedoka, te 1 (jedan) vještak na okolnost vještačenja tjelesnih povreda svjedoka VG-1. Tužilaštvo je u sudski spis uložilo 15 (petnaest) materijalnih dokaza.

66. Na prijedlog odbrane optuženog, u toku dokaznog postupka, saslušano je 9 (devet) svjedoka. Odbrana optuženog je u sudski spis uložila 17 (sedamnaest) materijalnih dokaza, od kojih je (1) jedan prihvaćen kao dokument.

67. Kao dokaz replike saslušan je 1 (jedan) svjedok, te uložen 1 (jedan) materijalni dokaz.

68. Odbrana optuženog nije imala prijedloge dokaza duplike.

69. U cilju nepotrebnog opterećenja integralnog teksta presude, lista dokaza izvedenih po prijedlogu Tužilaštva i odbrane optuženog, te dokaza replike, navedena je u dijelu koji čini sastavni dio ove presude pod nazivom Aneks I.

D. ZAVRŠNE RIJEČI

a. Završne riječi Tužilaštva BiH

70. U završnim riječima postupajući tužilac navodi da je na osnovu subjektivnih i objektivnih dokaza, izvedenim u toku postupka, dokazano da je u inkriminisanom periodu postojao oružani sukob na području BiH, a što ni odbrana optuženog nije sporila.

71. Tužilaštvo također ističe da, iako iz provedenih dokaza objektivne prirode

proizilazi da optuženi u inkriminisano vrijeme nije imao svojstvo propadnika vojne ili policijske formacije, isto ne znači da optuženi nije mogao počinuti ovo krivično djelo. Naime, optuženi je bio svjestan da su njegove radnje, opisane u predmetnoj optužnici, upravljene prema civilnim licima, prvenstveno jer se radilo o djeci, ženama i starijim osobama, koji nisu mogli uzeti učešće u ratnim dejstvima, čime je kršio pravila međunarodnog prava.

72. U daljem izlaganju, Tužilaštvo se osvrnulo na bitne dijelove iskaza svjedoka optužbe, kojima se utvrđuju odlučne činjenice u pogledu učešća optuženog u izvršenju predmetnog krivičnog djela, kao saizvršioca, zajedno sa Milanom i Sredojem Lukićem, koji su za iste krivično-pravne radnje pravomoćno presuđeni pred Međunarodnim krivičnim sudom za bivšu Jugoslaviju, te na materijalne dokaze izvedene tokom dokaznog postupka.

73. Svjedok očevidac VG-1, navodi da su civili iz sela Koritnik, pod prisilom morali napustiti selo, nakon čega su prvobitno bili smješteni u kuću Jusufa Memića, u koju nedugo zatim dolaze Milan i Sredoje Lukić, sa kojima je bio i Lalco, ... iz sela Greben, koji je radio u pekari i razvozio hljeb, a za koga je kasnije saznala da mu je ime Radomir. Navodi da se radi o osobi malog rasta i da je imao brkove. Nakon predaje novca i nakita kojeg su imali kod sebe, civilima je naređeno da pređu u kuću Adema Omeragića, koja je bila udaljena oko 50-ak metara, pod izgovorom da u kući Jusufa Memića nije bezbjedno. VG-1 je po ulasku u kuću primjetila smjesu posutu po ćilimu, i bebu, koja je plakala. Svjedok VG-8, otac te bebe, potvrđuje navode VG-1 da je u grupi civila bila njegova supruga i njihova beba starosti dva dana, kojoj nisu ni ime uspjeli dati. VG-1 dalje navodi da je vidjela kako su zapalili kuću i počeli pucati, a ona je zajedno sa VG-5 iskočila iz kuće, kojom prilikom je ranjena u lijevu ruku i lijevu nogu, te je zadobila tešku tjelesnu povredu, što je utvrdio i dr. Hamza Žujo, specijalista sudske medicine. VG-1 je upala u kanalizaciju udaljenu 20-30 metara od kuće Omeragića, odakle je čula zapomaganje koje je dolazilo iz kuće. VG-1 je optuženog prepoznala i na osnovu predočenih fotografija.

74. Svjedok VG-2 navodi da su u kuću Memića došli naoružani Milan i Sredoje Lukić, i jedan ... srednjeg rasta, mršaviji, imao je brkove, kovrdžavu kosu i specifičan hod, a radilo se ... iz susjednog sela Greben. VG-2 je optuženog Šušnjara prepoznala na osnovu predočenih fotografija, a da se radi o Radomiru Šušnjaru je saznala od svjedokinje VG-1. Također, svjedok VG-2 je izjavila da je vidjela da je optuženi Radomir Šušnjar stajao na vratima, dok su civili prelazili iz jedne kuće u drugu, i govorio im „Požurite, požurite, nemojte nositi ni stvari, ni obuvati se, neće vam ništa trebati, samo izađite“, iz čega

jasno proizilazi da je optuženi bio svjestan i znao šta će se dalje dogoditi sa civilima, usmjeravajući ih na taj način prema kući Adema Omeragića. VG-2 je iskoristila momenat kada je niko nije gledao, te se sa sestrom, svjedokinjom VG-4, bacila iza jedne šupe, nakon čega su sišle u potok i pobjegle u šumu, odakle je čula pucnjavu iz pravca kuće Adema Omeragića.

75. Prema ocjeni Tužilaštva, navode svjedoka VG-2 potvrđuje i svjedok VG-4, koja na saglasan način opisuje dešavanja u Pionirskoj ulici te kritične noći, kao i optuženog Radomira Šušnjara.

76. Svjedok Huso Kurspahić je o dešavanjima u Pionirskoj ulici čuo od svog oca Hasiba, koji je pukom srećom uspio preživjeti „živu lomaču“ u kući Adema Omeragića. Otac mu je ispričao da je optuženi Šušnjar zaključao vrata sa vanjske strane, svjestan da time sprječava civile da pobjegnu iz kuće i pokušaju se spasiti od onoga što će uslijediti, čime je znatno doprinio učinjenju djela. Također, svjedok navodi da mu je otac ispričao da je u kući Adema Omeragića osjetio miris goriva sa etisona na podu, koji je bio vlažan. Hasib Kurspahić se uspio sakriti u kukuruzima, a poslije toga je čuo jecaje bebe koja je plakala i do dva sata poslije toga, i osjetio je smrad tijela i izgorene odjeće. Prema njegovim saznanjima tu noć je stradalo oko 56 ljudi.

77. Svjedok VG-6 je uspio preživjeti „živu lomaču“ u kući Adema Omeragića, tako što je iskočio iz iste i sakrio se u potok, a zatim ispod kruške, odakle je vidio i čuo pucnjavu i bombe. Kasnije mu je ... Edhem Kurspahić, koji više nije među živima, ispričao da je kritične noći prepoznao „Lalco“, kojeg je prije toga vrlo dobro poznao.

78. Također, svjedoci VG-7 i VG-5 su saglasno opisali kritične događaje i identifikovali optuženog kao osobu koja je vršila pretres civila u kući Jusufa Memića. Tužilaštvo ističe da je svjedok VG-5 prije iskakanja kroz prozor vidio optuženog Šušnjara koji je ubacio bombu u kuću Adema Omeragića.

79. Prema ocjeni Tužilaštva, iz iskaza svih svjedoka očevidaca proizilazi da je optuženi osoba iz njihovog susjednog sela, koju su mještani uglavnom poznavali po nadimku „Lalco“. Prilikom davanja ličnih podataka, sam optuženi je naveo da mu je nadimak „Lalco“. Nijedna druga osoba na tom području nije imala taj nadimak, a uz to nijedna druga osoba s tim nadimkom nije radila kao vozač u pekari.

80. Tužilaštvo ističe da odbrana nije izvela niti jedan relevantan dokaz kojim bi

pobijala dokaze Tužilaštva da optuženi Šušnjar kritične prilike nije bio u Pionirskoj ulici, gdje su ga vidjeli svjedoci koji su ga od ranije poznavali i koji su jasno opisali i optuženog, i sam čin ubistva.

81. Nadalje, Tužilaštvo napominje da djelimična odstupanja u opisu optuženog i samog događaja, potvrđuju da svjedoci govore istinu, bez prethodnog dogovora i plana, te svako prema svom sjećanju i percepciji, zbog čega smatra da postojeće nekonzistentnosti u iskazima svjedoka nisu takvog značaja da mogu uticati na njihovu vjerodostojnost.

82. Također, Tužilaštvo navodi da je istina da je istraga prvobitno bila usmjerena prema Milanu Šušnjaru, koji je i svjedočio na glavnom pretresu, a kojom prilikom su se svi mogli uvjeriti da nema nikakve sličnosti između njega i optuženog. Odmah po saznanju da se njegovo ime dovodi u kontekst zločina u Pionirskoj ulici, svjedok Milan Šušnjar se stavio na raspolaganje pravosudnim institucijama, svjestan da nema nikakve veze sa tim događajem. S druge strane, optuženi je pobjegao u Francusku, gdje se krio sve do momenta kad je uhapšen po raspisanoj potjernici.

83. Vezano za svjedoke odbrane, Tužilaštvo smatra da se radi o nerelavantnim svjedocima, budući da nijedan od njih nije svjedočio o dešavanjima u Pionirskoj ulici kritične noći, niti daju bilo kakav alibi optuženom.

84. Tužilaštvo ističe da se treba uzeti u obzir posebno svirep način izvršenja ovog krivičnog djela, učinjenog prema posebno osjetljivoj kategoriji civilnog stanovništva, tj. prema djeci, ženama i starijim osobama, kao i ponašanje optuženog nakon izvršenog krivičnog djela, s obzirom da optuženi nije izrazio kajanje niti suosjećanje sa preživjelim i članovima porodica stradalih lica.

85. Na kraju, Tužilaštvo predlaže da Sud optuženog oglasi krivim i da mu izrekne maksimalnu kaznu zatvora.

b. Završne riječi odbrane optuženog

86. Branilac optuženog Radomira Šušnjara, advokat Dejan Bogdanović, u završnim riječima dovodi u pitanje zakonitost istrage, iz razloga što Tužilaštvo nije pokazalo sliku Milana Šušnjara ni Milorada Lipovca, osoba protiv kojih se vodila istraga, nego Radomira Šušnjara. Također, branilac optuženog ističe da se Milan Šušnjar tokom istrage branio

time da nikada nije nosio brkove, a kada mu je predočena slika iz vojske, rekao je da je samo tada nosio brkove.

87. Branilac optuženog posebno akcentira i napominje suprotnosti u opisu fizičkog izgleda tražene osobe, te nedosljednosti iskaza svjedoka. Branilac optuženog smatra da svi svjedoci Tužilaštva govore neistinu, te da se u ovom predmetu ništa ne može zaključiti van razumne sumnje, osim činjenice da je bio oružani sukob.

88. Prema stavu odbrane optuženog, informacije o Radomiru Šušnjaru su došle od strane udruženja „Žene žrtve rata“, koje je vodilo istragu i na nezakonit način došlo do fotografija kuće.

89. Nadalje, branilac optuženog ističe da su iskazi svjedoka očevidaca VG-1, VG-2, VG-4, VG-5, VG-6 i VG-7, protivrječni, te da ne postoji saglasnost ni u pogledu najmanjih činjenica. Također, navodi da se o svjedocima koji nisu prisustvovali događaju u kući Memića, neće osvrutati u završnoj riječi, jer se radi o svjedocima koji su saslušani nakon 25 godina, te su na svoj način prenosili ono što je njima prenošeno.

90. S tim u vezi, prema ocjeni odbrane optuženog Tužilaštvo nije dokazalo da je optuženi Šušnjar bio naoružan nožem, obzirom da nijedan svjedok nije to ni spomenuo. Također, branilac optuženog smatra da nema niti jedan dokaz da je optuženi naredio da se pređe iz jedne u drugu kuću. Vezano za izvršilačku radnju, odnosno navod iz optužnice da je optuženi ugurao posljednjeg civila u koloni, Hasiba Kurspahića, u kuću i zaključao vrata, odbrana napominje da je ista potkrijepljena samo izjavom svjedoka po čuvenju, Huse Kurspahića, kojem je njegov otac to ispričao, a nije potkrijepljeno niti jednim drugim dokazom.

91. Pored toga, branilac optuženog napominje da Hasib Kurspahić, u svom intervjuu koji je dao ranije, navodi da osim Mitra Vasiljevića nije prepoznao nikoga u kući Memića.

92. Vezano za bacanje bombe u kuću Memića od strane optuženog Šušnjara, branilac optuženog ističe da jedini svjedok koji o tome govori je VG-5, koji je kontradiktoran drugim svjedocima i sam sebi, obzirom na ranije izjave koje je davao.

93. Odbrana optuženog napominje da na izjavama zaštićenih svjedoka, u odlučujućoj i isključivoj mjeri, ne može biti utvrđena niti jedna činjenica, kao ni krivična odgovornost optuženog.

94. Vezano za status optuženog Šušnjara, nesporno je da nije bio vojnik, ni policajac, a nema ni dokaza da je bio pripadnik paravojnih snaga, stoga branilac optuženog ističe da nema početnih elemenata za biće krivičnog djela, odnosno da nedostaje neksus.

95. Branilac optuženog tvrdi da je postupak praćen nizom sugestivnih pitanja od strane Tužilaštva, te da je dva puta odbijen prigovor odbrane od strane predsjednika vijeća, a da ga Sud nije ni čuo.

96. Na kraju, odbrana optuženog predlaže da Sud donese oslobađajuću presudu, prvenstveno zbog nepostojanja elemenata bića krivičnog djela. Ukoliko Sud ne bude takvog mišljenja, predlaže da donese oslobađajuću presudu, iz razloga što Tužilaštvo nije dokazalo navode iz optužnice.

II. PRIMJENA MATERIJALNOG ZAKONA

97. Vijeće je na samom početku razmotrilo pitanje primjenjivog materijalnog prava na konkretan slučaj. Naime, iz optužnice Tužilaštva proizilazi da je inkriminisano djelo počinjeno u junu 1992. godine, kada je na snazi bio KZ SFRJ.

98. Odlučujući o primjeni materijalnog zakona i pravne kvalifikacije djela, Vijeće je imalo u vidu načela propisana članovima 3. i 4. KZ BiH, te članom 7. stav 1. EKLJP, pa je primjenom navedenih odredbi utvrdilo da je optuženi Radomir Šušnjar počinio krivično djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 142. stav 1. KZ SFRJ, u vezi sa članom 22. istog Zakona, za koje ga je i oglasilo krivim.

99. Član 3. KZ BiH propisuje načelo legaliteta, odnosno da nikome ne može biti izrečena kazna ili druga krivičnopravna sankcija za djelo koje, prije nego što je učinjeno, nije bilo zakonom ili međunarodnim pravom propisano kao krivično djelo i za koje zakonom nije bila propisana kazna (*nullum crimen sine lege, nulla poena sine lege*). Međutim, članovi 3. i 4. istog Zakona ne sprečavaju suđenje ili kažnjavanje bilo kojeg lica za bilo

koje činjenje ili nečinjenje koje je u vrijeme kada je počinjeno predstavljalo krivično djelo u skladu sa opštim načelima međunarodnog prava (član 4a. KZ BiH).

100. U članu 7. EKLJP na sličan način propisuje se princip legaliteta i glasi:

"Niko se ne može smatrati krivim za krivično djelo nastalo čir.jer.jem ili nečir.jer.jem kcje n.je predstav.jalo krivično djelo u vr.jeme izvršer.ja, prema nacionalnom ili međunarodnom pravu. Isto tako, izrečena kazna neće biti teža od one kcja se prim.jer.jivala u vr.jeme izvršer.ja krivičnog cjela.

Ovaj član ne uiječe na suđer.je ili kažr.javar.je bilo kcje osobe kcja je kriva za čir.jer.je ili nečir.jer.je, ako je to djelo u vr.jeme izvršer.ja predstav.jalo krivično djelo prema opštim pravnim načelima priznatim kod civiliziranih naroda."

101. Navedene zakonske odredbe propisuju da se, po pravilu, na učinioca krivičnog djela prvenstveno primjenjuje zakon koji je bio na snazi u vrijeme učinjenja (*tempus regit actum*).

102. Od ovog je principa moguće odstupiti jedino u interesu optuženog, odnosno jedino ukoliko se nakon izvršenja djela zakon izmijenio na način da je izmijenjeni zakon blaži za učinitelja. Pitanje koji je zakon blaži za učinitelja rješava se *in concreto*, odnosno upoređivanjem starog i novog ili novih zakona u odnosu na svaki konkretni slučaj, jer isti zakon može biti povoljniji u jednom slučaju, a teži u drugom, u zavisnosti od toga za koje djelo se optuženi tereti, te kakve su odredbe o krivici ili kažnjavanju za to djelo. Pri tome je potrebno utvrditi sve okolnosti koje mogu biti relevantne za navedenu ocjenu, pa shodno tome izvršiti procjenu, primjena kojeg zakona bi predstavljala istinski povoljniji ishod za učinioca, koji zakon daje veću mogućnost za povoljniju odluku u konkretnom slučaju (načelo konkretnosti). Jednostavno poređenje tekstova zakona na konkretan slučaj može dati siguran odgovor samo u slučaju ako je novi zakon dekriminisao nešto što je po ranijem zakonu bilo krivično djelo, jer je tada novi zakon očigledno blaži. U situaciji kada je krivično djelo kažnjivo po oba zakona, potrebno je utvrditi sve okolnosti koje su relevantne za izbor blažeg zakona u konkretnom slučaju, uzimajući u obzir sve odredbe koje se odnose na kažnjavanje. Pri tome, treba imati u vidu odredbe o propisanim krivičnopravnim sankcijama, vrstama i mjerama, njihovom odmjeravanju, odnosno ublažavanju, mjerama sigurnosti, sporednim kaznama, mjerama koje predstavljaju supstitute kazni i drugim relevantnim odredbama u pogledu izricanja krivičnopravne sankcije.

103. Međutim, nije dovoljno utvrditi koji zakon daje veće mogućnosti za povoljniju presudu, već koji od njih omogućava povoljniji ishod u konkretnom slučaju, prema konkretnom učiniocu, a što jasno proizlazi iz zakonskih odredbi člana 4. stav 2. KZ BiH, koji kaže da će se primijeniti zakon koji je "blaži za učinioca". Prema tome, nije isključena mogućnost da zakon sa težom kaznom bude za učinioca na kraju povoljniji, jer primjena nekih njegovih drugih odredbi dovodi do povoljnijeg rješenja za učinioca.

104. U konkretnom slučaju, zakon koji je bio na snazi u vrijeme izvršenja djela – KZ SFRJ, jednako kao i zakon koji je trenutno na snazi – KZ BiH, propisuju krivičnopravne radnje za koje je optuženi oglašen krivim kao krivično djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva. S obzirom na navedeno, jasno je da postoje zakonski uslovi za vođenje krivičnog postupka protiv počinitelaca za navedena krivična djela i njihovo kažnjavanje.

105. Dalja procjena koji je zakon blaži za učinioca vrši se upoređivanjem zapriječene vrste i mjere krivičnopravne sankcije iz zakona koji je bio na snazi u vrijeme izvršenja krivičnog djela, sa zakonom koji je na snazi u vrijeme suđenja.

106. Za krivično djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 173. stav 1. KZ BiH, propisana je kazna zatvora od najmanje 10 godina ili kazna dugotrajnog zatvora. S druge strane, za krivično djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 142. stav 1. KZ SFRJ, propisana je kazna zatvora najmanje pet godina ili smrtna kazna.

107. Kada je u pitanju ublažavanje kazne, za navedeno krivično djelo KZ BiH propisuje minimalnu kaznu zatvora u trajanju od 10 godina sa mogućnošću ublažavanja u skladu sa članom 50. stav 1. tačka a) KZ BiH do pet godina, a KZ SFRJ propisuje minimalnu kaznu zatvora u trajanju od pet godina sa mogućnošću ublažavanja u skladu sa članom 43. stav 1. tačka 1. KZ SFRJ do jedne godine.

108. U ovom konkretnom slučaju, prilikom razmatranja koji je zakon primjenjiv na konkretnog počinioca, potrebno je uzeti u obzir i radnje izvršenja krivičnog djela, oblik učešća optuženog i stepen njegove odgovornosti.

109. Kada se sve navedeno uzme u obzir, dolazi se do zaključka da je KZ SFRJ, kao zakon koji je bio na snazi u vrijeme izvršenja krivičnog djela, blaži za optuženog, jer za krivično djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva propisuje kao zakonski minimum kaznu zatvora u trajanju od pet godina uz mogućnost ublažavanja kazne do jedne godine, dok je za isto krivično djelo KZ BiH propisao kao zakonski minimum kaznu zatvora u

trajanju od 10 godina uz mogućnost ublažavanja do pet godina.

110. Slijedom navedenog, a na osnovu člana 4. KZ BiH, Vijeće nalazi da je u konkretnom slučaju, u pogledu primjene materijalnog prava nužno primijeniti KZ SFRJ, kao zakon koji je važio u vrijeme izvršenja krivičnog djela i kao zakon koji je, imajući u vidu konkretne okolnosti slučaja, blaži prema optuženom.

A. OPŠTA OCJENA DOKAZA

111. Nakon što je vijeće u smislu člana 281. ZKP BiH savjesno i sadržajno ocijenilo svaki dokaz pojedinačno i u vezi sa ostalim dokazima, koji su izvedeni na glavnom pretresu, te prethodno analizirajući navode optužbe i odbrane, utvrđeno je činjenično stanje kao u izreci iz sljedećih razloga.

112. Član 3. stav 1. ZKP BiH propisuje da se optuženi smatra nevinim za krivično djelo dok se ne dokaže njegova krivnja.⁶ Tužilac stoga nosi teret utvrđivanja krivice optuženog, i u skladu sa članom 3. stav 2. ZKP BiH optužba to mora uraditi izvan razumne sumnje.⁷

113. Činjenica da odbrana nije osporavala određene činjenične navode sadržane u optužnici ne znači da je vijeće prihvatilo te činjenice kao dokazane. Teret dokazivanja ostaje na tužiocu za svaku optužbu tokom cijelog suđenja. Shodno tome, u utvrđivanju da li je tužilac dokazao predmet izvan svake razumne sumnje, Vijeće je pažljivo razmotrilo da li postoji bilo kakva druga razložna interpretacija uvrštenih dokaza, osim one koju je prihvatilo, kada je odlučilo da su ispunjena obilježja krivičnog djela za koje se optuženi tereti, kao i oblik odgovornosti za koji je oglašen krivim.

114. U skladu sa članom 15. ZKP BiH, vijeće ima pravo da slobodno ocjenjuje dokaze.⁸ Prema tome, optužbe protiv optuženog su pažljivo razmotrene, uključujući i sve

⁶ Član 3. stav 1. ZKP BiH navodi da „se svako smatra nevinim za krivično djelo dok se pravomocnom presudom ne utvrdi njegovu krivnju”. Ova odredba je u skladu sa svim glavnim institutima o ljudskim pravima. *Vicjeti*: Evropska konvencija o ljudskim pravima, član 6. stav 2; Međunarodna pakt o građanskim i političkim pravima, član 14. stav 2.

⁷ Član 3. stav 2. ZKP BiH navodi da „sumnju u pogledu postojanja činjenica koje čine obilježja krivičnog djela ili o kojima ovisi primjena neke odredbe krivičnog zakonodavstva, Sud rješava presudom na način koji je povoljniji za optuženog.”

⁸ Član 15. ZKP BiH navodi da „... postojanje ili nepostojanje činjenica nije vezano ni ograničeno posebnim formalnim dokaznim pravilima”.

provedene dokaze, te će ocjenu istih, a naročito dokaze na kojima je temeljilo svoju odluku, dati u dijelu presude u kojem je obrazložena činjenična i pravna analiza optužbe koja je optuženom stavljena na teret.

115. Određeni broj svjedoka je tokom ispitivanja na glavnom pretresu pitan na okolnost razjašnjavanja eventualno drugačijih navoda sadržanih u zapisnicima o njihovom ispitivanju iz faze istrage. U pojedinim slučajevima takvi zapisnici iz istrage su uloženi u sudski spis. Ovdje je potrebno napomenuti da se ponekad usmeno svjedočenje svjedoka razlikovalo od izjava koju su isti dali u istražnoj fazi. Međutim, treba imati u vidu da je prošlo više od dvadeset pet godina od događaja navedenih u optužnici, te je opravdano očekivati da je protek vremena uticao na tačnost i vjerodostojnost sjećanja svjedoka.

116. Također, činjenica je da se zbog prirode krivičnog postupka, svjedoku na glavnom pretresu mogu postaviti drugačija pitanja od onih koja su postavljena u prethodnim ispitivanjima, pa je nakon konkretizacije pojedinih pitanja opravdano očekivati da se svjedok sjeti dodatnih detalja, koje nije iznosio u ranijim iskazima. Naravno, ovakve situacije vijeće je pažljivo razmatralo prilikom utvrđivanja težine koja se treba dati takvim dokazima.

117. Nesumnjivo je određeni broj svjedoka koji se pojavio pred Vijećem očevidac događaja koji su se desili kritične prilike u Pionirskoj ulici u Višegradu, pa sjećanje i iznošenje tako traumatičnih događaja može izazvati jake emocionalne reakcije i narušiti sposobnost svjedoka da se izraze jasno, te iznesu potpun iskaz njihovih iskustava u pravnom kontekstu.

118. Vijeće svoju konačnu odluku temelji prvenstveno na usmenim i neposrednim svjedočenjima na glavnom pretresu, pri čemu izvjesne nedosljednosti između iskaza različitih svjedoka predstavljaju relevantan faktor u procjeni njihove dokazne težine.

119. Istovremeno, značajno je naglasiti da ove nedosljednosti nisu nužno diskreditovale cijelo svjedočenje svjedoka. Dakle, ako je svjedok detaljno ispričao suštinu događaja o kojima se radi, periferne devijacije nisu dovele u pitanje istinitost takvog dokaza. U svakom slučaju, sa osobitom pažnjom pristupalo se ocjeni iskaza svjedoka, kako u pogledu prepoznavanja i identifikacije počinioca u odnosu na optužnicu, tako i u pogledu potkrepljivanja činjeničnih navoda u odnosu na pojedine oštećene. Razlozi prihvatljivosti pojedinih iskaza, te ocjena njihovog kredibiliteta i osnovanosti, detaljno su obrazloženi u odnosu na inkriminaciju za koju je ustanovljena krivica optuženog Šušnjara.

120. Prilikom ocjene dokaza u smislu odredbe člana 281. ZKP BiH cijenjen je svaki dokaz pojedinačno i u vezi sa ostalim dokazima i na osnovu takve ocjene izveden je zaključak da li je neka činjenica dokazana. Dokazi koji nisu posebno obrazlagani, po mišljenju Vijeća nisu ni bili pravno relevantni za utvrđivanje činjeničnog stanja.⁹

B. ZAKONSKA OBILJEŽJA KRIVIČNOG DJELA RATNI ZLOČIN PROTIV CIVILNOG STANOVNIŠTVA IZ ČLANA 142. KZ SFRJ

121. Prema odredbama člana 280. ZKP BiH mora postojati subjektivni i objektivni identitet između presude i optužnice, a što je u skladu sa načelom akuzatornosti, međutim, u pogledu pravnog identiteta između presude i optužnice isti ne mora da postoji, jer je u zakonu izričito navedeno da sud nije vezan za prijedloge tužioca iz optužnice u pogledu pravne ocjene djela.

122. Dakle, sud prilikom donošenja odluke nije vezan za prijedlog tužioca o pravnoj ocjeni djela, pa opisani činjenični supstrat sačinjen po tužiocu sud može i smije podvesti i pod drugu pravnu kvalifikaciju krivičnog djela pazeći pri tome da u potpunosti riješi predmet optužbe i da optužbu ne prekorači.

123. S obzirom na to da je optuženi oglašen krivim za krivično djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 142. KZ SFRJ, u vezi sa članom 22. istog Zakona, Vijeće je analiziralo da li su radnjama optuženog ostvarena sva bitna obilježja bića krivičnog djela iz člana 142. stav 1. KZ SFRJ, koje glasi:

“Ko kršeći pravila međunarodnog prava za vrijeme rata, oružanog sukoba ili okupacije naredi da se izvrši napad na civilno stanovništvo, naseje, pojedina civilna lica ili lica onesposobljena za borbu, koji je imao za posljedicu smrt, tešku i telesnu povredu ili teško narušavanje zdravlja ljudi; napad bez izbora cilja kojim se pogađa civilno stanovništvo; da se prema civilnom stanovništvu vrše ubistva, mučenja, nečovječna postupanja, biološki, medicinski ili drugi naučni eksperimenti, uzimanje tkiva ili organa radi transplantacije,

⁹ Ovo stajalište je potvrđeno i detaljno obrazloženo i u praksi Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju (MKSJ-a): „*Žalbeno Vijeće podsjeća da svaki optuženi na osnovu člana 23. Statuta i pravila 98 ter (C) Pravilnika, ima pravo da mu se predloži obrazloženo mišljenje. Međutim ovej uslov se odnosi na presudu pretresnog Vijeća. Pretresno Vijeće nije obavezno da obrazlaže svoje zaključke u vezi sa svim argumentima iznesenim na glavnom pretresu.*“

nanošenje velikih patnji ili povreda tjelesnog integriteta ili zdravlja; raseljavanje ili preseeljavanje ili prisilno odnarođjavanje ili prevođenje na drugu vjeru; prisijavanje na prostituciju ili silovanje; primjerjivanje mjera zastrašivanja i terora, uzimanje talaca, kolektivno kažnjavanje, protivzakonito odvođenje u koncentracione logore i druga zakonita zatvaranja, lišavanje prava na pravilno i nepristrasno suđenje; prisijavanje na službu u oružanim snagama neprijateljske sile ili rjencij obavještajncij službi ili administraciji; prisijavanje na prinudni rad, izgladnjivanje stanovništva, konfiskovanje imovine, pjačkanje imovine stanovništva, protivzakonito i samovoljno uništavanje ili prisvajanje u velikim razmjerama imovine koje nije opravdano vojnim potrebama, uzimanje nezakonite i nesrazmjerno velike kontribucije i rekvizicije, smarjenje vrijednosti domaćeg novca ili protivzakonito izdavanje novca, ili izvrši neko od navedenih djela,

kaznit će se zatvorom najmanje pet godina ili smrtnom kaznom.“

124. Za postojanje citiranog krivičnog djela neophodno je da radnje izvršenja djela predstavljaju kršenje pravila međunarodnog prava, što ukazuje na blanketni karakter krivičnog djela. Ove povrede zabranjene su Ženevskim konvencijama i dodatnim protokolima, te osnov za krivična djela koja se odnose na ratne zločine proizlazi upravo iz konvencija.

125. Iz citirane zakonske odredbe proizlaze sljedeći opći (chapeau) elementi krivičnog djela Ratni zločin protiv civilnog stanovništva:

- Djelo počinioca mora biti počinjeno suprotno pravilima međunarodnog prava, na način da je počinjenje djela usmjereno protiv civilnog stanovništva, dakle osoba koje ne učestvuju u oružanom sukobu ili su položile oružje ili su onesposobljene za borbu, odnosno osoba koje su zaštićene odredbama Ženevske konvencije o zaštiti civilnih osoba za vrijeme rata od 12. augusta 1949. godine (u daljem tekstu: Ženevska konvencija IV);
- Kršenje mora biti počinjeno u vrijeme rata, oružanog sukoba ili okupacije;
- Djelo počinioca mora biti povezano sa ratom, oružanim sukobom ili okupacijom;
- Počinilac mora narediti ili počiniti djelo.

126. Svi ovi elementi razlikuju krivična djela ratnih zločina od krivičnih djela opšteg kriminaliteta. Dakle, da bi se inkriminisanim radnjama optuženih ostvarila obilježja krivičnog djela ratni zločin neophodno je utvrditi, odnosno, na osnovu provedenih

dokaza zaključiti o postojanju naprijed navedenih općih elemenata odnosno uslova za ispunjenost elemenata bića predmetnog krivičnog djela.

127. Slijedom odredbe člana 142. KZ SFRJ, nije neophodno (nije uslov postojanja samog djela) da počinitelj zna ili ima namjeru da krši međunarodnu normu (nije nužno da kršenje blanketnih propisa bude obuhvaćeno svijješću učinioca), već je dovoljno da njegovo ponašanje objektivno predstavlja kršenje pravila međunarodnog prava, dok se kod preduzimanja konkretnih, pojedinačnih radnji izvršenja, svakako mora cijeliti subjektivni odnos počinioca prema djelu, što će Vijeće u osvrtu na posebne radnje izvršenja u okviru optužnice i učiniti.

128. Dakle, odredba člana 142. KZ SFRJ se, između ostalog, temelji i na Ženevskoj konvenciji IV. Optužnica tereti optuženog da je postupao suprotno odredbama člana 3. stav 1. tačke a) i c) ove Konvencije. Pravila sadržana u članu 3. Ženevske konvencije IV smatraju se običajnim pravom i predstavljaju minimalni standard od kojeg zaraćene strane nikada ne bi trebale odstupiti, a kojim je propisano da:

„U slučaju oružanih sukoba kcji nemaju međunarodni karakter, a kcji izb.ju na području jedne od visokih strana ugovornica, svaka zaraćena strana dužna je prim.jer.jivati barem s.jedeće odredbe:

1. Prema licima kcja ne učestvu.ju neposredno u nepr.jate.jstvima, uključujući pripadnike oružanih snaga kcji su položili oružje i osobe izbaćene iz strcja zbog bolesti, rana, lišer.ja slobode ili bilo kcjeg drugog razloga, u svakcj će se prilici postupati čovječno, bez ikakvog nepovo.jnog razlikovar.ja uteme.jenog na rasi, bcji kože, vjeroispov.jesti ili uvjerer.ju, spolu, rođer.ju ili imovinskom star.ju ili bilo kcjem drugom sličnom r.jerilu. U tom cijju, zabrar.jeni su i ubuduće se zabrar.juju, u svako doba i na svakom r.jestu, prema gore navedenim licima, između ostalih i s.jedeći postupci:

a) nasi.je što se nanosi životu i i.jelesnom integritetu, osobito sve vrste ubistava, sakaćer.ja, okrutnosti i mućer.ja;

c) povreda lićnog dostcjanstva, naroćito uvred.jivi i ponižava.jući postupci;“

129. Optuženi Šušnjar se tereti za djelovanje u svojstvu saizvršioća, te je Vijeće njihove radnje u tom pravcu podvelo pod odredbu člana 22. KZ SFRJ, koji glasi: „Ako više lica, učestvoval.jem u radr.ji izvršer.ja ili na drugi način, zajednićki učine krivićno cjelo, svako

od njih kaznit će se kaznom propisanom za to djelo.“

130. Prema tome, saizvršilaštvo podrazumijeva učestvovanje više lica, pri čemu svako pojedinačno doprinosi ostvarenju zabranjene posljedice. Opšta pretpostavka za saizvršilaštvo, kao zajedničko izvršenje djela je zajednička odluka o djelu: svaki izvršilac je nosilac odluke o izvršenju djela, svako zajedno sa drugim ostvaruje svoje djelo, ali i sam doprinos je takav da u okviru zajedničke odluke o djelu i podjele uloga, predstavlja bitni dio u procesu plana izvršenja djela. Postojanje dogovora za izvršenje krivičnog djela ne mora biti konkretizovano, ili dato usmenim putem, to mogu predstavljati i konkludentne radnje saizvršilaca.

131. Dakle, u konkretnom slučaju je utvrđeno da je optuženi svojim radnjama izvršenja počinio krivično djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 142. stav 1. KZ SFRJ, u vezi sa članom 22. istog Zakona.

(i) Djelo počinioca mora biti počinjeno suprotno pravilima međunarodnog prava

132. U smislu primjene međunarodnih pravila u inkriminisanom periodu, Vijeće je imalo u vidu navode iz presude Žalbenog vijeća MKSJ u predmetu *Tadić*, gdje je utvrđeno da se: „*međunarodno humanitarno pravo primjenjuje od početka oružanih sukoba sve do poslije prestanka neprijateljstava...*“

133. Član 3. Konvencije smatra se odredbom običajnog prava i obavezujući je za sve strane u sukobu, nemeđunarodnom ili međunarodnom, zbog čega je ova odredba bila važeća u vrijeme i na mjestu događaja za koje se optuženi tereti. Navedeni član je zajednički za sve Ženevske konvencije, odnosno isti je inkorporiran u sve četiri Ženevske konvencije od 12. augusta 1949. godine. Njegova suština jeste, osim što se primjenjuje u svim vrstama sukoba (međunarodni i nemeđunarodni), da svim osobama koje ne učestvuju direktno u neprijateljstvima garantuje određena prava, odnosno prema kojima se garantuje čovječno postupanje i zabranjuju određeni postupci, taksativno nabrojani u tačkama a) do d) člana 3. Konvencije.

134. S obzirom da je u predmetnom postupku zaključeno da su radnje za koje je optuženi Radomir Šušnjar oglašen krivim počinjene za vrijeme oružanog sukoba i rata, to je opravdano zaključiti da je zajednički član 3. konvencija imao biti primjenjivan sve vrijeme trajanja tog oružanog sukoba.

135. Prema ocjeni Vijeća, optuženi Radomir Šušnjar je u periodu koji navodi

optužnica, preduzimanjem krivičnopravnih radnji za koje je oglašen krivim, povrijedio osnovne garancije koje zaštićena kategorija stanovništva uživa u skladu sa odredbama Konvencije, odnosno, svojim postupanjem optuženi je prekršio odredbe člana 3. stav 1. tačke a) i c) Ženevske konvencije o zaštiti građanskih lica za vrijeme rata od 12. augusta 1949. godine, tj. IV Ženevske konvencije.

(ii) Status oštećenih kao zaštićene kategorije stanovništva - civili

136. Da bi se utvrdilo kršenje pravila međunarodnog prava, neophodno je bilo da se utvrdi protiv koga je počinjenje bilo usmjereno, odnosno da li je djelo bilo usmjereno protiv posebne kategorije osoba koje su zaštićene članom 3. stav 1. Konvencije.

137. Vijeće je neusmijivo zaključilo da je optuženi Šušnjar krivičnopravne radnje preduzeo prema civilima, i to prema: Halida Kurspahić (rođena 1982. godine), Rabija Sadiković (rođena 1939. godine), Redžo Memišević (rođen 1932. godine), Fazila Memišević (rođena 1936. godine), Mirela Kurspahić (rođena 1988. godine), Ismeta Kurspahić (rođena 1960. godine), Ismet Kurspahić (rođen 1990. godine), Bula Kurspahić (rođena 1934. godine), Jasmina Delija (rođena 1968. godine), Ajnija Delija (rođena 1946. godine), Adis Delija (rođen 1990. godine), Munevera Kurspahić (rođena 1964. godine), Meho Halilović (rođen 1938. godine), Enesa Kurspahić (rođena 1990. godine), Sumbula Kurspahić (rođena 1916. godine), Alija Kurspahić (rođen 1934. godine), Mujesira Kurspahić (rođena 1957. godine), Mula Ajanović (rođena 1902. godine), Hasiba Kurspahić (rođena 1952. godine), Hasan Kurspahić (rođen 1938. godine), Hata Kurspahić (rođena 1921. godine), Igbala Kurspahić (rođena 1939. godine), Kada Šehić (rođena 1948. godine), Jasmina Vila (rođena 1971. godine), Sadeta Kurspahić (starosti 18 godina) i njena neimenovana kći, starosti 2 dana, VG-1, VG-5, VG-6, VG-7 i Hasib Kurspahić, te VG-2 i VG-4, dakle prema licima koja uživaju zaštitu shodno odredbama zajedničkog člana 3. Konvencije.

138. Prema definiciji iz člana 3. stav 1. IV Ženevske Konvencije, zaštićene kategorije lica su *“lica koja ne učestvuju neposredno u neprijateljstvima, podrazumjevajući tu i pripadnike oružanih snaga koji su položili oružje i lica onesposobjena za borbu usljed bolesti, rana, lišerja slobode ili iz bilo kojeg drugog razloga”*. Dakle, u smislu odredbe zajedničkog člana 3. Konvencije, civilom se smatra lice koje *“ne učestvuje neposredno u neprijateljstvima”*.

139. Za bolje razumijevanje definicije “civila” date u zajedničkom članu 3. Konvencija i razumijevanje termina “neposredno u neprijateljstvima”, Vijeće je uzelo u obzir i praksu

MKSJ gdje se navedena sintagma definiše.

140. Shodno praksi MKSJ, osoba aktivno sudjeluje u neprijateljstvima kada učestvuje u ratnim dejstvima koji će *“po svom karakteru ili svrsi, vjerovatno nanjeti stvarnu štetu ljudstvu ili materijalno – tehničkim sredstvima oružanih snaga neprijatelja”*.

141. Vijeće je navedeno svojstvo oštećenih prevashodno utvrdilo na osnovu izjava samih oštećenih VG-1, VG-5, VG-6 i VG-7, koji su kritične prilike uspjeli pobjeći iz zapaljene kuće Adema Omeragića, iskaza svjedoka VG-2 i VG-4, koje su prilikom premještanja svih civila iz kuće Memića u kuću Omeragića uspjele pobjeći iz kolone, zatim iskaza svjedoka Huse Kurspahića, koji ima posredna saznanja od svog preminulog oca Hasiba Kurspahića, koji je kritične prilike također bio u grupi civila koja je preživjela paljevinu kuće Omeragića, kao i iskaza svjedoka koji su srodnici ili bračni partneri stradalih civila.

142. Navedena činjenica nije osporavana ni od strane odbrane optuženog, s obzirom da se, kao što je već istaknuto, radilo o civilima bošnjačke nacionalnosti iz sela Koritnik, koji su dana 14.06.1992. godine dovedeni u ulicu Pionirska u Višegradu, te smješteni u kuću Memića, a potom u večernjim satima premješteni u drugu kuću, kuću Adema Omeragića, koja se nalazila nedaleko od prve kuće u kojoj su bili smješteni, u istoj ulici, što je Vijeće utvrdilo na osnovu iskaza svjedoka.

143. S tim u vezi, iz iskaza svjedoka VG-1 proizilazi da je prije izbijanja rata živjela u Višegradu, selo ..., u porodičnoj kući sa ..., te da je suprug bio obični radnik, u ... radio. Svjedok VG-1 također navodi da u selu ostaju do 14.06.1992. godine, obzirom da im je komšija došao i rekao da je etničko čišćenje, da će doći autobusi i da iz sela idu kako bi bili razmijenjeni u Kladanj, a po kojem zahtjevu su i postupili. U toj grupi, koja je krenula iz sela Koritnik, a koja je u konačnici i dovedena u Pionirsku ulicu, bilo je, prema navodima svjedoka VG-1, oko 68-70 ljudi, čitavo selo, mahom stare žene, djece, omladine, djevojaka, obzirom da su se muškarci odvojili da idu u Žepu. Također, svjedok VG-2 potvrđuje da su civili bošnjačke nacionalnosti, i to uglavnom žene, djeca i starije osobe, dana 14.06.1992. godine morali napustiti selo Koritnik, pa u tom smislu navodi da je dana 13.06.1992. godine navečer došao ... Radomir Đurić iz Loznice, udaljeno tri mjesta od sela Koritnik, rezervni policajac, rekavši im da moraju napustiti Koritnik, da im nije sigurno, da će doći Srbi, Bijeli orlovi iz Prelova i da ni ptica neće živa ostati, te da ujutru 14.06. idu na konvoj sa 6 autobusa, iz mjesta Greben, na kojem mjestu skupljanja je bilo 53 lica, i starci i djeca i djevojke. Svjedok VG-2 je sačinila spisak civila koji su kritične prilike,

uključujući i samog svjedoka, bili u koloni, i to: sestra VG-4, njena majka, snaha, snahina kćerka od 4 godine i sin od dvije godine, ... Kurspahići (Osman, Ajka, Ismeta, Aida, Almir i Vahid), Jasmina Vila, sa Mušića, krila se u Koritniku, Zumbula Kurspahić, snaha Mujesira Kurspahić, kćerke Halida i Enesa, Hasib Kurspahić, žena Hata, kćerka Hana, Kada i njen sin Faruk, Bećar Kurspahić i njegova žena Ramiza, te snaha Ifeta, Kurspahić Aiša, i njena snaha Sadeta i kćerka Saniha, i mala Sadetina beba od dva dana, VG-6, VG-7, bili su još i prezimena Ajanović Mula i Memišević Redžo i Fazila, VG-1, VG-5, a u Sasama su im se pridružili Halilović i Jašarević (4 lica), poslije u Pionirskoj još šestoro ih se pridružilo. Da su mještani iz sela Koritnik, civili ... nacionalnosti, u kojim su bili svi Kurspahići, morali napustiti selo, pod izgovorom da će autobusima biti prebačeni na teritoriju pod kontrolom Armije BiH, potvrđuje i svjedok Huso Kurspahić, navodeći da je bilo oko 50 ljudi, sve iz sela Koritnika, jedna porodica Ajanovića, Memiševića i Kurspahića, a kojima su se u Sasama pridružili Meho Jašarević i njegova žena, te Velić Murta i Fatima, koja čitava grupa civila je u popodnevnim satima dana 14.06.1992. godine dovedena u kuću Memića, u Pionirskoj ulici u Višegradu. Protjerivanje ... sela, u kojem su svi bili civili, nesporno proizlazi iz iskaza svjedoka VG-4, koja je prije rata živjela u selu ... sa ..., i koja je tada imala ... godine. Kolonu civila, u kojoj je bilo dosta žena i djece, među kojima i ..., opisuje i svjedok VG-8, obzirom da je u datom trenutku bio iznad sela i imao pregled kada su odvedeni, jer kako svjedok VG-5 navodi da oni koji su bili sposobni su se krili po šumama, a žene sa djecom i stariji su bili oni koji su krenuli prema Višegradu. Svjedok Safeta Zuban, čija su majka Pašija Kurspahić i drugi srodnici stradali u Pionirskoj ulici, navodi da je sa jednog brijega, odakle se vidio cijeli Koritnik, gledala kako je narod, grupa od 50-60 ljudi, išla u koloni prema Višegradu. Činjenica da su u selu, pored žena i djece, bili samo stariji ljudi, sve civili, obzirom da su prethodno mlađi muškarci napustili selo, potvrđuje i svjedok Sejdalija Kurspahić, čiji su roditelji, otac Alija i majka Munira, stradali u Pionirskoj ulici u Višegradu.

144. Pored navedenih iskaza svjedoka, činjenica da oštećeni u kritično vrijeme nisu neposredno učestvovali u neprijateljstvima, niti su bili pripadnici oružanih snaga jedne strane u sukobu, te da su kao takvi uživali status civila, naročito kada se ima u vidu spol i starosna dob oštećenih, proizlazi iz uložnog materijalnog dokaza T-10 (izvodi iz matične knjige umrlih).

145. Slijedom navedenog, Vijeće nalazi da se u konkretnom slučaju radilo o civilima, koji ne učestvuju direktno u neprijateljstvima, dakle radi se o kategoriji koja uživa zaštitu

shodno odredbama zajedničkog člana 3. Ženevskih konvencija.

(iii) Kršenje mora biti počinjeno u vrijeme rata, oružanog sukoba ili okupacije

146. Drugi opšti element krivičnog djela Ratni zločin protiv civilnog stanovništva kojeg je neophodno utvrditi jeste da je kršenje pravila međunarodnog prava učinjeno u vrijeme rata, oružanog sukoba ili okupacije.

147. U međunarodnoj sudskoj praksi smatra se da oružani sukob postoji *“svuda gdje se pritjeglo oružancj sili između država ili produženom oružanom nasilju između vlasti i organizovanih naoružanih grupa, ili pak između takvih grupa unutar jedne države”*.¹⁰

148. Dovodeći kršenje odredbi međunarodnog prava u vezu sa postojanjem oružanog sukoba, treba naglasiti da se međunarodno humanitarno pravo i dalje primjenjuje *“na čitavcj teritorji zaraćenih država, odnosno, u slučaju unutrašnjih oružanih sukoba, na čitavcj teritorji pod kontrolom jedne od strana, nezavisno od toga da li se na tom mjestu stvarno vode borbe, sve do zaključerja mira ili, u slučaju unutrašnjih sukoba, sve dok se ne pronađe mirno iješerje.”*¹¹

149. U smislu zajedničkog člana 3. Ženevskih konvencija iz 1949. godine priroda ovog oružanog sukoba nije relevantna. Nije bitno da li se ozbiljno kršenje desilo u kontekstu međunarodnog ili unutrašnjeg oružanog sukoba ukoliko su ispunjeni sljedeći uslovi: povreda mora predstavljati kršenje odredbi međunarodnog humanitarnog prava; odredba mora biti običajne prirode ili ako pripada ugovornom pravu, traženi uslovi moraju biti ispunjeni; povreda mora biti ozbiljna, odnosno, mora predstavljati kršenje odredbe koja štiti bitne vrijednosti, a kršenje mora obuhvatati teške posljedice za žrtvu, te povreda odredbi mora obuhvatati individualnu odgovornost lica koje krši odredbu.

150. Također, ni Krivični zakon SFRJ ne dijeli oružane sukobe na međunarodne i nemeđunarodne, pa se na taj način međunarodno pravo direktno primjenjuje u punoj mjeri.

¹⁰ Tužilac protiv Dragojuba Kunarca, Radomira Kovača i Zorana Vukovića, predmet broj IT-96-23 i IT-96-23-1A, presuda žalbenog vijeća, od 12.06.2002. godine, par. 56.

¹¹ Ibid, par. 57 i 64. U par. 64 se navodi: *“da dužnost tužioca nje bila da postcjarje oružanog sukoba dokazuje za svaki kvadratni centimeter tog područja. Postcjarje oružanog sukoba nje ograničeno samo na djelove teritorje na kcjima se konkretno odvjeju borbe, već postcjni na čitavcj teritorji pod kontrolom zaraćenih strana.”*

151. U toku ovog postupka odbrana optuženog Radomira Šušnjara nije osporavala postojanje oružanog sukoba u periodu od početka aprila 1992. godine do decembra 1995. godine na području Bosne i Hercegovine, a time i na području opštine Višegrad. Odbrana optuženog je istakla prigovore relevantnosti na određene uložene materijalne dokaze Tužilaštva koje se tiču ovih okolnosti, a radi se o materijalnim dokazima T-12 i T-13, tj. odlukama o proglašenju i ukidanju ratnog stanja, te T-14, tj. odluka o formiranju Vojske Srpske Republike Bosne i Hercegovine. S tim u vezi, odbrana optuženog pravilno primjećuje da odluke o proglašenju i ukidanju ratnog stanja datiraju iz perioda nakon datuma inkriminisanog događaja u Pionirskoj ulici koji se optuženom Šušnjaru stavlja na teret, odnosno nakon 14.06.1992. godine, ali Vijeće nalazi da isti jesu relevantni u kontekstu postojanja oružanog sukoba na području Bosne i Hercegovine u jednom širem vremenskom periodu, koji obuhvata i prevazilazi sam datum inkriminisanog događaja u Pionirskoj ulici, u periodu od aprila 1992. godine do decembra 1995. godine, a kako je to i navedeno u preambuli optužnice. U pogledu odluke o formiranju Vojske Srpske Republike Bosne i Hercegovine, relevantnost uloženog treba sagledavati u smislu činjenice formiranja oružane struktura, koja je predstavljala jednu od strana u oružanom sukobu koji je postojao na području Bosne i Hercegovine u periodu od aprila 1992. godine do decembra 1995. godine.

152. Uzimajući u obzir provedene dokaze Vijeće je nesporno utvrdilo da je u navedenom periodu u Bosni i Hercegovini, postojao oružani sukob između Armije Republike Bosne i Hercegovine (Armije RBiH) i Vojske Srpske Republike Bosne i Hercegovine (VRS). Navedeni zaključak Vijeće je donijelo iz razloga koji će elaborirati u nastavku.

153. Na okolnosti neposrednog ratnog stanja i postojanja oružanog sukoba između Armije RBiH i VRS u inkriminisanom periodu, izvedeni su od strane Tužilaštva materijalni dokazi, i to Odluka o proglašenju neposredne ratne opasnosti¹², Odluka o formiranju Vojske Srpske Republike Bosne i Hercegovine¹³, Odluka o proglašenju ratnog stanja¹⁴, Odluka o ukidanju ratnog stanja¹⁵, koji nesumnjivo potvrđuju postojanje oružanog sukoba kako u BiH, tako i na području opštine Višegrad u navedenom vremenskom periodu. Prilikom razmatranja šireg konteksta stanja na području opštine Višegrad u periodu

¹² T-11.

¹³ T-14.

¹⁴ T-12

¹⁵ T-13.

obuhvaćenom optužnicom, Vijeće je imalo u vidu i utvrđene činjenice u postupku pred MKSJ u predmetima *Tužilac protiv Miće Stanišića i Stcjana Župjanina*, *Tužilac protiv Momčila Krajišnika* i *Tužilac protiv Milana Lukića i Sredcja Lukića* koje su prihvaćene i u ovom postupku, a iz kojih proizilazi da kad je SRBiH 6. marta 1992. godine zvanično proglasila nezavisnost, buknuo je otvoreni sukob. Jedinice JNA, koje su već bile prisutne na njenoj teritoriji, aktivno su učestvovala u borbama; izvještaji o borbama uključivali su zauzimanje Dervente, kao i incidente u Bijeljini, Foči i Kupresu početkom aprila. [...] Nakon što je Evropska zajednica priznala nezavisnost Bosne i Hercegovine 6. aprila 1992. godine, ti napadi su postali sve češći i intenzivniji, naročito u Sarajevu, Zvorniku, Višegradu, Bosanskom Šamcu, Vlasenici, Prijedoru i Brčkom.¹⁶

154. U tom smislu iz uloženog dokaza T-11 proizilazi da je Predsjedništvo Republike Bosne i Hercegovine dana 08.04.1992. godine donijelo odluku kojom se proglašava da je na teritoriji Bosne i Hercegovine nastupila neposredna ratna opasnost. Odluku o proglašavanju ratnog stanja koje je imalo za cilj da se, na osnovi prava građana na individualnu i kolektivnu samoodbranu, omogući efikasnije angažovanje svih ljudskih i materijalnih potencijala radi oslobađanja Republike Bosne i Hercegovine, Predsjedništvo je donijelo 20. juna 1992. godine, koje je u konačnici ukinuto dana 22. decembra 1995. godine. Dana 16. aprila 1992. Ministarstvo odbrane republike bosanskih Srba javno je potvrdilo stanje neposredne ratne opasnosti, koje je dan ranije proglasilo predsjedništvo bosanskih Srba u skladu sa svojim vanrednim ovlaštenjima, i obavijestilo je ARK, vlade drugih SAO i sve srpske opštine o odluci predsjedništva bosanskih Srba donesenoj prethodnog dana da srpski TO postaje "oružana snaga" republike bosanskih Srba.¹⁷

155. Pored navedenog, iz uloženih materijalnih dokaza Tužilaštva, proizilazi da je Vojska Srpske Republike Bosne i Hercegovine formirana Odlukom Skupštine srpskog naroda u Bosni i Hercegovini od 12.05.1992. godine, a koja odluka je stupila na snagu danom donošenja.

156. Ovi materijalni dokazi Tužilaštva, kao i utvrđene činjenice iz gore navedenih presuda MKSJ-a, prezentiraju nedvosmislenu sliku o postojanju i odvijanju oružanog sukoba na području opštine Višegrad u navedenom periodu, između vojnih jedinica dvije

¹⁶ Rješenje Suda BiH broj S1 1 K 002680 18 Kri od 18.03.2019. godine o prihvatanju utvrđenih činjenica (tačka 1.)

sukobljene strane čije je formiranje uslijedilo nakon proglašenja neposredne ratne opasnosti, odnosno između Armije Republike Bosne i Hercegovine, na jednoj strani, i Vojske Srpske Republike Bosne i Hercegovine, na drugoj strani.

157. O faktičkom stanju i dešavanjima na teritoriji navedene opštine, u navedenom periodu govorili su gotovo svi svjedoci, kako optužbe, tako i odbrane, koji su opisali atmosferu koja je vladala u opštini Višegrad, neposredno pred izbijanje ratnih sukoba, kao i u navedenom periodu, govorili o opštoj nesigurnosti i strahu, mobilizaciji vojno sposobnog stanovništva srpske nacionalnosti, dolasku srpske vojske u okolna sela u kojima su bili nastanjeni civili muslimanske nacionalnosti, prestanku rada, postavljenim barikadama, pogoršanju stanja nakon odlaska Užičkog korpusa, te bježanju i protjerivanju muslimanskog stanovništva.

158. Tako je svjedok Huso Kurspahić, koji je prije izbijanja sukoba radio kao policajac u Višegradu, izjavio da su prve barikade od strane Srba postavljene u Višegradu, zbog čega je i intervenisala specijalna jedinica iz Sarajeva, da bi kasnije počele prepirke, neredi, između stranaka, njegov komšija Drago Gavrilović ispred SDS-a je vodio taj projekat na području Župe, ulaženje u selo, obavještavanje itd. Svjedok Bakira Hasečić, koju je rat zatekao na radnom mjestu u opštini Višegrad, također ističe da je nakon izbora u Bosni i pobjeda određenih stranaka, došlo do pogoršanja stanja u Višegradu. Da je bezbjedonosna situacija na području opštine Višegrad u aprilu i maju 1992. godine itekako bila narušena, potvrđuje i svjedok Milan Šušnjar, koji je radio kao profesor u srednjoj školi u Višegradu, izjavljujući da sa radom u školi prestaje krajem aprila, obzirom da ista nije mogla da radi zbog te opšte gužve koja je nastala. Također, svjedok Šušnjar navodi da je vojno mobilisan 21. maja 1992. godine i raspoređen u vojno skladište goriva u Vardište. O mobilizaciji ... sa područja opštine Višegrad, svjedočio je i svjedok Dragan Simić, koji navodi da nakon odlaska Užičkog korpusa oko 20. maja 1992. godine biva mobilisan u prvu četvu Višegradske brigade. Da je bezbjedonosna situacija na području opštine Višegrad pogoršana nakon odlaska Užičkog korpusa, potvrđuje i svjedok VG-8, koji je živio u selo ..., opština Višegrad, navodeći da je stanje od maja bilo teško za život, te da su vojska, komšije Srbi, dolazili i prijetili, što kulminira u mjesecu junu 1992. godine kada dolaze da vode stanovništvo iz sela. U tom smislu je svjedočila i svjedok VG-7 koja ističe

¹⁷ Rješenje Suda BiH broj S1 1 K 002680 18 Kri od 18.03.2019. godine o prihvatanju utvrđenih činjenica (tačka 3.)

da je čula da se sva muslimanska sela moraju seliti za Olovo, Kladanj, obzirom da u opštini Višegrad, kako to izjavljuje svjedok VG-6, više nije bilo mjesta za Bošnjake. Svjedok Suljo Kurspahić izjavljuje da su počela odvođenja lica ... nacionalnosti, zbog čega mu je jedna žena Srпкиnja u firmi u kojoj je radio (firma Varda) rekla da pokupi ženu i djecu i da bježi tamo gdje je sigurnije. Da je srpska vojska napadala sela sa područja opštine Višegrad koja su bila naseljena ... stanovništvom, proizlazi i iz iskaza svjedoka Sejdalije Kurspahića, koji navodi da u selu Koritnik, u kojem je inače živio sa svojom porodicom, ostaje sve do napada, otprilike do 01.06.1992. godine, kad su od strane njihovih komšija koji su pucali i na taj način prisilili mlađe muškarce da napuste selo, dok su starije osobe ostale, uključujući i njegovu porodicu. Svjedok Safeta Zuban koja je u navedenom periodu živjela u selu Mušići, koji su udaljeni od sela Koritnik oko kilometar, svjedoči da su oni bili „kao zarobljeni“ u svom selu, zbog čega je do svoje majke, koja je bila u selu Koritnik, tokom maja i juna 1992. godine uspjela otići u posjetu samo jednom i da više nije smjela ići. Da su civili muslimanske nacionalnosti doživljavali i trpjeli razne neprijatnosti od strane srpske vojske, prvenstveno svojih komšija, kao i da im je kretanje bilo ograničeno, svjedoči svjedok VG-2, koja izjavljuje da nisu bili mirni od ..., Ilija Gavrilović dolazio je svaki dan i provocirao ih, maltretirao, morali su pitati da li mogu izaći. Također, svjedok VG-2 ističe da je selo Koritnik imalo 20 muslimanskih kuća, te da je većinsko bilo srpsko, 30-40 kuća. Svjedoci odbrane Slavko Gavrilović, Dragiša Lindo, Milisav Marinković, Milisav Vasić, Miloje Joksimović, saglasno potvrđuju da su vojno mobilisani u maju 1992. godine. Postojanje oružanog sukoba u maju i junu 1992. godine na području opštine Višegrad potvrđuju i svjedoci odbrane Zora Trifković i Radojka Savić čiji su djever, Vlatko Trifković, i muž, Novica Savić, srpski vojnici, stradali u mjestu Tabla, Gornja Lijeska, iznad grada Višegrada.

159. Pored naprijed navedenih iskaza svjedoka, Vijeće je prilikom razmatranja postojanja oružanog sukoba na području opštine Višegrad tokom maja i juna 1992. godine, uzelo u obzir i neke od utvrđenih činjenica, a posebno:

„Dana 19. maja 1992., JNA se povukla iz Višegrada. Paravcjne grupe su ostale, da bi, odmah nakon odlaska vcjske iz grada, pristiglo još paravcjnih jedinica. Priključio im se određeni brcj lokalnih Srba.“¹⁸

¹⁸ Rješenje Suda BiH broj: S1 1 K 002680 18 Kri od 18.03.2019. godine o prihvatanju utvrđenih činjenica (tačka 4.)

„Muslimani kcji su ostali na području Višegrada i oni kcji su se vratili svjcim kućama našli su se u klopci - razoružani i prepušteni na milost i nemilost paravcjinim snagama. Drugi su zlostavjani i ponižavani, silovani ili premlaćivani. Paravcjne grupe su cjelovale u najmar.ju ruku s prećutnim odobrar.jem lokalnih srpskih vlasti, a naroćito polic.je kcja je tada već bila isk.jučivo srpska.“¹⁹

„U nekim selima bi vcjnici JNA ponekad uz pomoć lokalnih Srba izdali naređer.je da se preda oružje, pretresli i odveli vcjno sposobne muškarce nesrpske nacionalnosti.“²⁰

„Pajena je muslimanska imovina.“²¹

„Muslimani i drugi nesrpski civili kcji još nisu bili izbjegli, sistematski su proijerivani u autobusima, kcji su ponekad imali pratr.ju srpske polic.je. Njihovo prebacivar.je je često uk.jučivalo krađu lićnih dokumenta i vr.jednih predmeta. [...]“²²

„[...] Muslimansko i drugo nesrpsko stanovništvo sakrivalo se u brdima i šumama ili je kježalo u sela poput Dobruna, Jelaćića i Hamzića.“²³

„U Višegradu su 1992. godine bile razne paravcjne i neregularne jedinice, među kcjima su bili "šeše.jevci", "arkanovci", "Garavi sokak" i "Beli orlovi". "Beli orlovi" su bili paravcjna grupa iz Srb.je, kcja je u Višegrad ušla 13. aprila 1992. godine zajedno s JNA. Postc.je i dokazi da se za pripadnike paravcjnih grupa u Višegradu koristio zajednićki naziv "Beli orlovi", bez obzira na grupu kcjcj su pripadali.“²⁴

160. Dakle, Vijeće je na temelju iskaza navedenih svjedoka, materijalnih dokaza u spisu te činjenica koje su utvrđene u pravosnažnim presudama MKSJ, van svake razumne sumnje utvrdilo da se u inkriminisano vrijeme, odnosno u vrijeme kada su preduzimate zabranjene radnje za koje je optuženi oglašen krivim, odvijao oružani sukob kako na području BiH, tako i na području opštine Višegrad.

(iv) Djelo počinioca mora biti povezano sa ratom, oružanim sukobom ili okupacijom

¹⁹ Rješenje Suda BiH broj: S1 1 K 002680 18 Kri od 18.03.2019. godine o prihvatanju utvrđenih činjenica (tačka 5.)

²⁰ Rješenje Suda BiH broj: S1 1 K 002680 18 Kri od 18.03.2019. godine o prihvatanju utvrđenih činjenica (tačka 6.)

²¹ Rješenje Suda BiH broj: S1 1 K 002680 18 Kri od 18.03.2019. godine o prihvatanju utvrđenih činjenica (tačka 7.)

²² Rješenje Suda BiH broj: S1 1 K 002680 18 Kri od 18.03.2019. godine o prihvatanju utvrđenih činjenica (tačka 8.)

²³ Rješenje Suda BiH broj: S1 1 K 002680 18 Kri od 18.03.2019. godine o prihvatanju utvrđenih činjenica (tačka 9.)

²⁴ Rješenje Suda BiH broj: S1 1 K 002680 18 Kri od 18.03.2019. godine o prihvatanju utvrđenih činjenica (tačka 10.)

161. Jedan od uslova iz člana 142. KZ SFRJ jeste da mora postojati veza između djela optuženog i oružanog sukoba. Dakle, da bi se utvrdilo postojanje navedenog elementa, neophodno je sagledati status optuženog u inkriminisanom periodu, te postojanje uzajamnosti i zavisnosti izvršenja djela u odnosu na postojanje ranije obrazloženog oružanog sukoba. U konkretnom slučaju, Vijeće je ispitalo da li je *“postojanje oružanog sukoba u znatnoj mjeri uticalo na sposobnost počinioca da počinii zločin, njegovu odluku da ga počinii, način počinjenja zločina ili cij s kojim je počinjen”*.²⁵ Ovaj uslov ispunjen je ako je zločin počinjen kao podrška ili barem pod izgovorom situacije koja je proistekla iz oružanog sukoba.

162. Pretresno vijeće MKSJ, u paragrafu broj 568. presude u predmetu *Tužilac protiv Dragojuba Kunarca, Radomira Kovača i Zorana Vukovića*, navodi: *“...Humanitarno pravo primjenjuje se i daje na čitavj teritoriji pod kontrolom jedne od strana, nezavisno od toga da li se konkretne borbe vode na mjestu na kojem su se odigrali dotični događaji. Stoga, dovoljno je to što su zločini bili u tjesnoj vezi s neprijateljstvima koja su trajala na drugim dijelovima teritorije pod kontrolom strana u sukobu. Uslov da dato cjelo bude u tjesnoj vezi sa oružanim sukobom zadovoljen je ukoliko su, kao u ovom slučaju, zločini počinjeni kao posljedica borbi, a prije prekida oružanih aktivnosti na određenom području, te ako su počinjeni radi postizanja nekog cilja ili iskorištavanja situacije nastale usjed borbi...”*.²⁶

163. Dakle, oružani sukob ne treba da bude uzrok počinjenju krivičnog djela za koje se tereti, ali je morao igrati značajnu ulogu u sposobnosti počinioca da počinii ta krivična djela. Ovdje također nije neophodno, da su se stvarna oružana neprijateljstva dešavala u opštini Višegrad, u vrijeme kada su se radnje navedene u izreci presude i desile, da bi norme međunarodnog humanitarnog prava bile primjenjive. Dovoljno je da su navedeni zločini usko povezani sa neprijateljstvima u opštini Višegrad ili u drugim dijelovima teritorije pod kontrolom strana u sukobu.

164. Relevantni faktori za ocjenu veze (*nexusa*) djela sa oružanim sukobom uključuju:

- status izvršioca (npr. da li je bio borac?);

²⁵ *Tužilac protiv Dragojuba Kunarca, Radomira Kovača i Zorana Vukovića*, predmet broj IT-96-23 i IT-96-23-1A, presuda žalbenog vijeća, od 12.06.2002. godine, par. 58.

²⁶ *Tužilac protiv Dragojuba Kunarca, Radomira Kovača i Zorana Vukovića*, predmet broj IT-96-23 i IT-96-23-1A, presuda pretresnog vijeća, od 22.02.2001. godine, par. 568.

- status žrtve (npr. nije bio borac ili član suprotstavljene strane?);
- da li je djelo u funkciji ostvarenja vojnog cilja;
- da li je djelo izvršeno u kontekstu službenih dužnosti počinioca;
- da li je djelo počinjeno uz pomoć drugih boraca;

165. Određivanje bliske veze između određenog krivičnog djela i oružanog sukoba obično zahtijeva razmatranje nekoliko faktora, ne samo jednog, i kada optuženi nije borac, potrebna je naročita pažnja, s kojom je ovo vijeće i postupalo u konkretnom slučaju.

166. Mada ne postoje jasni dokazi koji ukazuju da je optuženi Radomir Šušnjar bio pripadnik VRS u inkriminisanom periodu, odnosno drugih oružanih formacija, a naročito kada se ima u vidu uloženi materijalni dokaz replike, uvjerenje na ime optuženog o njegovom učešću u VRS počevši od dana 20.07.1992. godine²⁷, sama ta činjenica ne znači da optuženi nije mogao počiniti ratni zločin.

167. Naime, shodno praksi MKSJ-a dovoljno je da je optuženi svjestan činjenice da postoji oružani sukob, da je postojanje oružanog sukoba u znatnoj mjeri utjecalo da počinio zločin, te da je znao ili trebao znati da žrtva nije aktivno učestvovala u neprijateljstvima kada je djelo počinjeno.

168. Nadalje, Vijeće se pri odlučivanju rukovodilo i standardima uspostavljenim sudskom praksom, pa je tako cijenilo da "...zajednički član 3. Ženevskih konvencija iziskuje tijesnu vezu između kršenja i oružanog sukoba. Ova veza između kršenja i oružanog sukoba implicira da će u većini slučajeva počinitelj krivičnog djela vjerovatno imati poseban odnos sa jednom od strana u sukobu. Ovaj posebni odnos međutim nije preduslov za primjenu zajedničkog člana 3."²⁸ te bi "međunarodno humanitarno pravo bilo narušeno i dovedeno u pitanje ako bi se prihvatilo da se neka lica oslobode individualne krivične odgovornosti za kršenje odredaba zajedničkog člana 3., pod izgovorom da ne spadaju u neku konkretnu kategoriju."²⁹

²⁷ T-16.

²⁸ Drugostepena presuda u predmetu Akayesu od 01.06.2001. godine, paragraf 444.

²⁹ ibid, paragraf 443

169. Imajući u vidu naprijed izložene standarde uspostavljene sudskom praksom, kao i samu odredbu člana 142. KZ SFRJ, koja posebno ne propisuje svojstvo učinioca ovog krivičnog djela, već mogućeg počinioca krivičnog djela označava sa riječju "ko", a što znači da ovo djelo može počinuti neodređeni krug lica, Vijeće zaključuje da činjenica da optuženi formalno nije bio vojnik VRS, odnosno drugih oružanih formacija u inkriminisanom periodu, ne znači da isti nije mogao da počini ratni zločin.

170. Vijeće je pri tome cijenilo da je u vrijeme inkriminisanog događaja, na području opštine Višegrad vladala neposredna ratna opasnost, da su se odvijali oružani sukobi na teritoriji ove opštine između pripadnika Armije RBiH i VRS, kako je to obrazloženo u prethodnom dijelu presude, maltretiranje civila nesrpske nacionalnosti, te protjerivanje istih i prebacivanje na teritorije pod kontrolom Armije RBiH, a čega je optuženi nesumnjivo mogao biti svjestan, obzirom da je živio, radio i svakodnevno se kretao na području opštine Višegrad. Dodatno, iz iskaza svjedoka odbrane proizlazi da je optuženi bio angažovan u vojnoj kuhinji koja je tokom mjeseca maja 1992. godine bila u Prelovu, te poslije, druga polovina maja mjeseca ili početak mjeseca juna 1992. godine, premještena u Blace, sve područje opštine Višegrad, na način da je dovozio prehrambene artikle, hljeb i hranu, iz Višegrada, a potom spremljene obroke vozio vojnicima na liniji. Svjedok odbrane Dragiša Lindo se izjašnjavao u pogledu udaljenosti Blaca i Prelova od Pionirske ulice u Višegradu, odnosno mjesta inkriminisanog događaja, pa tako navodi da je preko 25 km od Blaca do Pionirske, a oko 15 km od Prelova do Pionirske.

171. Iz iskaza saslušanih svjedoka optužbe i odbrane nesporno proizlazi da je optuženi Radomir Šušnjar u inkriminisanom periodu, mjesec juni 1992. godine, boravio na području opštine Višegrad, te da je u inkriminisanom periodu viđan u uniformi i naoružan puškom. Također, na osnovu iskaza saslušanih svjedoka proizlazi, da je isti u tom periodu viđan zajedno sa pripadnicima srpske paravojne grupe, da je učestvovao u pretresanju civila bošnjačke nacionalnosti iz sela Koritnik, koji su se nalazili u kući Memića, u Pionirskoj ulici u Višegradu, kao i premještanju tih civila u kuću Adema Omeragića, u Pionirskoj ulici u Višegradu, gdje su ti civili u konačnici i stradali, a što je sve za Vijeće indikativna činjenica pri ocjeni postojanja nexusa radnji optuženog sa oružanim sukobom.

172. Naime, govoreći o događajima u Pionirskoj ulici i licima koja su učestvovala u tome, svjedok VG-1 navodi da je bio i ... Šušnjar zv. Lalco, komšija iz sela Greben, koji je radio na pekari, dovlačio hljeb. Svjedok VG-7 također navodi da je pretres vršio Lalco koji je vozio hljebaru hladnjaču u Višegradu. Činjenicu da je optuženi radio u pekari i

prevezio hljeb, a što je jedna od okolnosti po kojoj ga svjedoci i pamte i prepoznaju, potvrđuju i svjedoci VG-8, VG-5 i Milan Šušnjar. Na tu okolnost Tužilaštvo je uložilo i materijalni dokaz T-8 iz kojeg proizlazi da je optuženi Šušnjar radio kao vozač u preduzeću „Klas“, odnosno „Žito“ dd Višegrad od 21.10.1986. godine do 19.07.1992. godine. Formalno gledajući, optuženi se u inkriminisano vrijeme nalazio u radnom odnosu, odnosno nije imao svojstvo vojnog lica, ali de facto jeste bio pripadnik jedne od strana u sukobu, obzirom da je bio mobilisan da za vojsku prevozi hranu, o čemu su saglasno govorili svjedoci odbrane. Svjedok Mitar Vasiljević navodi da je u Prelovu, udaljenom oko 9 km od Višegrada, u školi bila kuhinja za vojsku, u kojoj je on bio šef, a optuženi Šušnjar jedan od lica koji je bio angažovan u toj kuhinji, gdje su boravili svaki dan i spavali. Svjedok Vasiljević opisuje da ta kuhinja počinje sa radom 19. maja 1992. godine, te govoreći o zaduženjima optuženog u istoj navodi da je Šušnjar razvlačio hranu vojsci. Što se tiče potrepština za hranu, kruha, svjedok Vasiljević ističe da je kruh dolazio iz pekare Žita ili Klas, u kojoj je optuženi Šušnjar inače radio. Na pitanje o mobilizaciji optuženog, svjedok Vasiljević odgovora da ne zna da li je bio mobilisan, ali da je bio tu, te da su valjda svi koji su bili tu su i bili mobilisani, uz napomenu da je on lično bio mobilisan. Svjedok Slavko Gavrilović, što je zapravo slično po pitanju mobilizacije i općenito statusa optuženog u inkriminisanom periodu, navodi da je u maju '92 godine bio radno angažovan u fabrici čeličnih užadi u Višegradu, a potom 21, 22. maja aktiviran u prvu četvu u Prelovu, čija komanda je bila u školi u Prelovu (a gdje je bila smještena i vojna kuhinja), te je kasnije čitava četa otišla na Rujište, gdje je bila zona odgovornosti prve čete. Svjedok Gavrilović navodi da im se hrana kuhala u vojnoj kuhinji, koja je prvobitno bila u Prelovu, pa kad su se oni pomjerali na Rujište, kuhinja se pomjera u selo Blace (između Rujišta i Prelova ima 12-13 km). Vezano za optuženog Šušnjara, kojeg svjedok poznaje još od vremena kada su išli na zanat, svjedok Gavrilović izjavljuje da ga je viđao skoro svaki dan, obzirom da im je on na liniju dovozio hranu. U pogledu svojstva lica koja su bila u vojnoj kuhinji, a među kojima se definitivno nalazio i optuženi Šušnjar, svjedok Gavrilović ističe da su i kuhari bili tada vojna lica. Svjedoci Zora Trifković i Radojka Savić, koje su zajedno sa optuženim u maju i junu '92. radile u Žitu, potvrđuju da je optuženi vozio hljeb za vojsku u Prelovo. Svjedok Trifković ističe da je optuženi bio radnik Žita, a ne vojnik. Da je optuženi radio u vojnoj kuhinji kad je ista prešla u selo Blace, gdje se nalazila tokom mjeseca juna '92., opisuje svjedok Dragica Vojnović koja je živjela u selu Blace u kući udaljenoj stotinjak metara od kuće u kojoj je bila smještena vojna kuhinja (inače radilo se o kući njezinog strica Vase Vojnovića). Svjedok Dragiša Lindo, koji je sa optuženim radio i

boravio u vojnoj kuhinji i u Prelovu i Blacama, navodi da je optuženi stigao u Prelovo 10-15 dana nakon što su mobilisani. Također, svjedoku nije poznato da li je optuženi formalno mobilisan, ali kaže „valjda jest, čim je vozio“. Svjedok Milisav Marinković, koji je jedan od lica koji je bio u vojnoj kuhinji i spavao u istoj sobi sa optuženim, kad se vojna kuhinja nalazila u selu Blace, ističe da je mobilisan u prelovsku jedinicu. Svjedok Milisav Vasić, koji je '92 u Rujištu pripadao prvoj pješadijskoj četi Višegradske brigade, a inače mu je optuženi i dalji rod, navodi da je optuženi, koliko je njemu poznato, bio pripadnik 1. čete na Prelovu, pa u Rujištu, kao i da je optuženi uglavnom bio s njima, dovezio hranu, iako je bio aktivan i u firmi.

173. Na okolnosti da li je optuženi Šušnjar, u periodu dok je obavljao zadatke za vojnu kuhinju, bio uniformisan i naoružan, svjedok Vasiljević ističe da je optuženi imao SMB uniformu i pušku zvanu papovka. Svjedok Gavrilović također navodi da je optuženi Šušnjar imao SMB uniformu, te da je najvjerovatnije bio naoružan, mada ga on lično nije vidio sa oružjem. Da je u maju i junu '92 godine optuženi Šušnjar nosio SMB uniformu potvrđuju i svjedoci Zora Trifković, Radojka Savić i Dragica Vojnović. Svjedok Dragiša Lindo također navodi da su dužili papovku, poluautomatsku pušku, te da su imali šarene uniforme koje su dobili kada su prešli u Blace, dok su prije toga bile SMB. Svjedok Milisav Vasić navodi da misli da je optuženi imao papovku.

174. Dakle, iz iskaza svjedoka odbrane optuženog proizlazi da je u mjesecu junu '92 godine, kada se inkriminirani događaj desio, optuženi radio i boravio u vojnoj kuhinji u Blacama, selu koje je udaljeno od Višegrada oko 20 km, koja je bila smješтана u kući Vase Vojnovića. Zadaci optuženog su podrazumijevali svakodnevni odlazak u Višegrad po hljeb u pekaru „Žito“, gdje je optuženi inače bio formalno zaposlen, te potom razvoženje hrane vojnicima na linijama u Rujištu. U tom periodu optuženi je bio uniformisan i naoružan. Mada se formalna pripadnost VRS optuženog Šušnjara vodi tek od 20.07.1992. godine, obzirom na trajanje radnog odnosa u preduzeću Žitu zaključno sa danom 19.07.1992. godine, nesporno je da je optuženi pripadao jednoj od strana u sukobu na području opštine Višegrad, o čemu su saglasno govorili svi svjedoci odbrane opisujući njegovo prisustvo i angažman u kuhinji za potrebe 1. pješadijske čete Višegradske brigade. Opisane aktivnosti optuženog u mjesecu junu '92 godine, Vijeće upućuje na zaključak da je optuženi de facto bio mobilisan za potrebe srpske vojske na području opštine Višegrad, iako je formalno ostao da se vodi kao radnik u preduzeću „Žito“, naročito kada se ima u vidu da svjedok Milisav Vasić, inače rođak optuženog, ističe da optuženog nisu smjeli

„ubaciti“ u neku jedinicu, pa je neko došao na ideju da bude vozač, pošto je bio u auto-jedinici.

175. Svjedoci Tužilaštva saglasni su u tvrdnjama da je optuženi bio u grupi sa Milanom Lukićem i Sredojem Lukićem, koja je 14. juna 1992. godine preduzimala inkriminisane radnje prema civilima iz sela Koritnik, smještenim u Pionirskoj ulici u Višegradu, a što će detaljnije biti obrazloženo u nastavku, dok svjedoci odbrane Vasiljević, Vasić i Miloje Joksimović, negiraju da je optuženi pripadao bilo kakvoj paravojnoj formaciji, odnosno grupi Milana Lukića. Vijeće nalazi da ovakvi navodi svjedoka odbrane optuženog ne dovode u pitanje iskaze svjedoka Tužilaštva koji optuženog identifikuju i smještaju na mjesto događaja u Pionirskoj ulici u Višegradu kao učesnika u inkriminiranim radnjama preduzetim prema civilima iz sela Koritnik, obzirom da u kontekstu postojanja nexusa nije ni potrebno utvrditi da optuženi jeste formalno pripadao određenoj vojnoj ili paravojnoj grupi, već da je optuženi u inkriminisano vrijeme, obzirom na svojstvo, mogao počinuti krivično djelo koje je u vezi sa postojanjem rata i oružanog sukoba.

176. Imajući u vidu sve navedeno, a suprotno prigovorima branioca optuženog o nepostojanju nekusa, Vijeće nalazi da je optuženi Šušnjar bio u svojstvu koje mu je nesumnjivo omogućilo da preduzme inkriminisane radnje, koje su u direktnoj vezi sa postojanjem rata i oružanog sukoba, te predstavljaju ratni zločin protiv civilnog stanovništva.

(v) Počinilac mora narediti ili počiniti djelo

177. Konačno, četvrti opšti element postojanja krivičnog djela Ratni zločin protiv civilnog stanovništva jeste taj da je počinilac izvršio nezakonito djelo ili naredio izvršenje nezakonitog djela. U tom pogledu Vijeće je, nakon ocjene relevantnih dokaza, zaključilo da je ispunjen i ovaj element predmetnog krivičnog djela, obzirom da je optuženi Radomir Šušnjar krivičnopravne radnje počinio u svojstvu saizvršioca.

178. Krivično djelo koje je optuženi lično počinio imalo je za cilj teško lišavanje osnovnih prava civilnog stanovništva, kao što su pravo na život, slobodu i sigurnost, imovinu, što je u suprotnosti sa međunarodnim pravom, a nije u skladu sa naprijed citiranim odredbama Ženevske konvencije IV. Naime, radnje izvršenja optuženog tokom oružanog sukoba u kojem je nesumnjivo učestvovao, usmjerene su bile protiv nenaoružanih civila koji ni na koji način nisu doprinijeli takvom ponašanju, što je dovelo do kršenja pravila

međunarodnog prava.

179. Postojanje navedenog elementa Vijeće će detaljno obrazložiti kroz pojedinačne inkriminacije optuženog, identifikovanjem relevantnih dokaza, navođenje njihovog sadržaja, dovođenja u pojedinačnu i međusobnu vezu, te konačno, njihovom ocjenom.

180. Prema tome, na osnovu svega prethodno navedenog, Vijeće zaključuje da su opšti (*chapeau*) elementi ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz člana 142. KZ SFRJ dokazani van razumne sumnje.

III. POJEDINAČNE INKRIMINACIJE U OSNOVI RATNOG ZLOČINA

181. Optuženom Radomiru Šušnjaru stavljeno je na teret počinjenje krivičnog djela Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 142. KZ SFRJ, i to učestvovanje u napadu na civilno stanovništvo i objekte, koji je napad imao za posljedicu smrt, teške tjelesne povrede, pljačku i uništenje imovine.

182. Vijeće će u nastavku dati obrazloženje razloga na kojima je zasnovalo zaključak o krivici optuženog, podvodeći radnje optuženog pod kriterije inkriminacija u osnovi ratnog zločina protiv civilnog stanovništva, a prvenstveno će razmotriti i analizirati navode odbrane optuženog u pogledu identifikacije optuženog i njegovog prisustva u mjestu inkriminisanog događaja dana 14.06.1992. godine.

A. IDENTITET OPTUŽENOG I NJEGOVO PRISUSTVO U MJESTIMA PREDUZIMANJA RADNJI IZVRŠENJA

183. Svijest optuženog da svojim radnjama učestvuje u napadu na civilno stanovništvo i objekte, koji napad je imao za posljedicu smrt, teške tjelesne povrede, pljačku i uništenje imovine, Vijeće će u nastavku razmotriti i sa aspekta njegovog prisustva u inkriminisanom periodu na području općine Višegrad, odnosno u mjestu u kojem su preduzete radnje izvršenja navedene u izreci presude.

184. U ovom dijelu, Vijeće je razmotrilo i analiziralo navode odbrane optuženog iznesene tokom postupka, u pogledu identifikacije optuženog kao počinioca pojedinačnih inkriminacija u osnovi zločina, kao činjenicu od odlučujućeg značaja, na način da kvalitet iskaza svjedoka optužbe, nije takav da se na njihovim iskazima mogu uspostaviti uopšte pouzdani osnovi za identifikaciju optuženog, naročito kada se ima u vidu da se ranije

govorilo o licu po imenu Milan Šušnjar, protiv kojeg je svojevremeno Tužilaštvo i vodilo istragu za predmetni slučaj.

185. Vijeće nalazi potrebnim istaknuti da sistem krivičnog prava mnogih zemalja uvažava potrebu za krajnjim oprezom prije nego što se optuženi osudi na osnovu iskaza svjedoka koji ga je identifikovao u otežanim okolnostima.

186. U drugostepenoj odluci MKSJ, žalbeno vijeće u predmetu *Zoran Kupreškić i dr.* je navelo faktore koje sudovi u mnogim zemljama uzimaju kao relevantne za ocjenu u žalbenom postupku, da li je odluka presuditelja o činjenicama da se osloni na svjedočenje o identifikaciji bila nerazložna ili da zbog takve odluke osuđujuća presuda ne počiva na čvrstim temeljima. *“Sudovi u mnogim zemljama izdvajaju sljedeće faktore: npr. identifikacija optuženog od strane svjedoka koji su optuženog samo letimično vidjeli ili koji ga nisu dobro vidjeli zbog prepreka; identifikacija u tami ili nakon traumatičnog događaja koji je svjedok doživio; nepodudarnosti ili netačnosti u iskazu o fizičkim karakteristikama optuženog u vrijeme događaja; davanje pogrešne identifikacije ili slučaj kad svjedok prvo izjavljuje da ne prepoznaje optuženog da bi ga potom ipak prepoznao; nespajivi iskazi više svjedoka; te naknadna izjava svjedoka da se sjeća optuženog u okolnostima koje upućuju na očiglednu mogućnost da je svjedok bio pod uticajem sugestije drugih”.*³⁰

187. Imajući u vidu navedeno, pažljivom ocjenom svih provedenih dokaza, kako pojedinačno, tako i u njihovoj međusobnoj povezanosti, Vijeće je ovo sporno i veoma važno pitanje identiteta izvršioca krivičnog djela, analiziralo i ocijenilo kroz sljedeće aspekte:

- a) fizički izgled počinioca krivičnog djela,
- b) prepoznavanje optuženog od strane svjedoka i izgled uniforme i naoružanje koje je nosio, te
- c) prisustvo optuženog u vrijeme i na mjestu preduzimanja inkriminiranih djela.

188. Vijeće je navedene elemente imalo u vidu svaki put prilikom utvrđivanja identiteta počinioca inkriminacija, odnosno prilikom ocjene iskaza svjedoka koji su kao počinioca zločina koje opisuju identificirali upravo optuženog Radomira Šušnjara. Razloge na kojima zasniva svoje uvjerenje u tom pravcu Vijeće će dati u nastavku presude, te će u

ovom dijelu samo ukratko elaborirati navode svjedoka o identifikaciji optuženog, dok je uvjerenje o njegovom učešću u počinjenju pojedinačnih inkriminacija u osnovi ratnog zločina elaboriralo u okviru pojedinačnih inkriminacija izreke presude, za koje je u konačnici oglašen krivim.

189. Prvenstveno, Vijeće će analizirati iskaze svjedoka VG-1, VG-2, VG-4, VG-7, VG-6 i VG-5, koji su bili kritičnog dana u grupi stanovništva ..., dovedeni u Pionirsku u licu u Višegradu, gdje su smješteni u kuću Memića, a potom u večernjim satima premješteni u kuću Adema Omeragića, u blizini ove prvobitne kuće, koja je u konačnici zapaljena. Pa tako, svjedok VG-1, opisujući lica koja su učestvovala u događaju iz Pionirske, navodi da je bio i Lalco, Šušnjar zvani Lalco, ..., koji je radio na pekari, dovlačio hljeb, malog rasta, crne puti, nekad nosio brkove, nekad ne. Također, svjedok ističe da je on s jedne strane, ona s druge strane Drine, tako da su se sretali, svako se znao, on je bio iz sela Greben, više ga po nadimku Lalco znala, za ime Radomir kasnije saznala. U unakrsnom ispitivanju na pitanje kad je saznala njegovo ime, odgovara mu je odmah znala ime, samo da ne zna kako je rekla da se zove Milan, a ne Radomir, obzirom da je već tog dana znala da je on Radomir, ponovo ističući da ga je znala kao Lalcu, po kojem nadimku su ga skoro svi znali. Ime Milan, kako svjedok objašnjava, vjerovatno je rekla zbog ... i straha, kao i da ime Radomir nije spomenula prije 2013. godine. Svjedok VG-2, u unakrsnom ispitivanju, navodi da ne poznaje Radomira Šušnjara, ali da ga je prepoznala na slici, jer kako ističe "njegov lik nikad nisam zaboravila", kao i da ga je uvijek opisivala, sa brkovima, crne kovrdžave kose, mršaviji, uz navod da je imao specifičan hod i da se Također, svjedok VG-2 navodi da je svjedok VG-1 znala tačno ime od Šušnjara. U opisivanju lica koje ih je kritične prilike u kući Memića pretresalo, svjedok VG-4 ističe da isto lice nije poznavala, ali da su ga druga lica, kao što su svjedoci VG-1 i VG-7, poznavala, te da se radi o licu koje je bilo srednjeg rasta, sa brkovima, crnog tena, puška na ramenu. Svjedok VG-6 navodi da na stolici (prilikom pretresa u kući Memića) sjedi njegov komšija Lalco, kojeg su njegovi rođaci prepoznali i od kojih je već u kući Memića čuo da se zove Radomir, dajući opis da je imao brkove i produženu bradu, bio "nezaobrijan", kao vojvode što su nosile, starosne dobi oko 40 godina, visine oko 170-180 cm, sa automatskom puškom. Svjedok VG-7 navodi da je osoba koja je vršila pretres bio Lalco, pomršav, imao je brkiće, ne zna da li je imao bradu, vozio je hljebaru hladnjaču u

³⁰ *Tužilac protiv Zorana Kupreškića i drugih*, predmet broj IT-95-16-A, presuda žalbenog vijeća, od 23.10.2001. godine, par. 40

Višegradu, nije 100% znala dok joj ... nije rekao. Također, svjedok navodi da za ime vojnika koji ih je pretresao saznaje odmah nakon njihovog odlaska, jer je Edhem rekao da je to Radomir. Svjedok VG- 5 opisuje Šušnjara kao lice koje je vozilo kamion, sjeća se kao dijete, da je radio u pekari, te da je u to vrijeme bio srednjeg rasta, crn, imao brkove, pomršav. Na pitanje člana pretresnog vijeća vezano za ime Šušnjara i njegov nadimak, te njegovo poznavanje kao osobu koja je razvozila hljeb, svjedok VG-5 odgovara da ga zna po nadimku Lalco, tada ga nije znao, znao po nadimku.

190. Nadalje, svjedoci koji imaju posredna saznanja, u pogledu lica po nadimku Lalco, navode sljedeće, pa tako svjedok Safeta Zuban kaže da Lalcu zna iz komšiluka, njihov komšija, ime mu je Radomir Šušnjar, živio u naselju ..., a kad su u pitanju fizičke karakteristike ističe da je bio crn, srednjeg rasta, imao zaliske, brkove. Također, svjedok Zuban ističe da je Lalco razvezio hljeb u pekarama, imao oca, majku sestru, brata, ne zna da li se ženio, te imao traktor, obzirom da ga je jednom sreća da sa traktorom ide prema Koritniku, i da zna da je jedno vrijeme radio u Francuskoj. U unakrsnom ispitivanju ističe da su Šušnjara svi znali kao Lalco, slabo ko po imenu, dok u pogledu činjenice da li je Šušnjar iz Pehova ili Podgrebena, obzirom da je u istrazi navela da je iz Podgrebena, svjedok objašnjava da je to sve jedno selo, Pehov, Podgreben, Greben, Nadgreben, po familijama se dijeli. Svjedok Suljo Kurspahić navodi da optuženog Šušnjara poznaje po nadimku Lalco, obzirom da je idući u srednju školu ga upoznao, prolazio pored njegove kuće u Podgrebenu, znao mu je roditelje, brata, rođake, igrali su više puta fudbal, te se viđali i po igrankama. Također, navodi da je Lalco radio u pekari i razvezio hljeb. U pogledu fizičkog izgleda Lalce, svjedok ističe da je bio niži, malo puniji, imao je male crne brčiće. Svjedok Huso Kurspahić navodi da Lalcu, a koji je jedina osoba kojeg zna po tom nadimku, dugo godina poznaje, bio vozač, zapostavljen, neuredan, otrcan, nije se brijač, imao je malo bradice, brkova. Također, navodi da je Lalco imao dvojicu-trojicu braće, brata Duška starijega, kao i da ga je par puta kao policajac kontrolisao kada je on bio vozač. Svjedok Bakira Hasečić također ističe da je Šušnjara poznavala kao Lalcu, čitav Višegrad ga je tako znao.

191. Svi svjedoci odbrane su saglasni u svojim tvrdnjama u pogledu fizičkog izgleda optuženog u inkriminisanom periodu, da se radilo o mršavijoj osobi, nižeg rasta, crne, malo prosijede kose, sa crnim brkovima, uredan i pedantan, isključujući bilo kakvu mogućnost da je u pitanju osoba koja je bila zapaštena i neuredna, pa u tom smislu svjedok Slavko Gavrilović navodi "Šušnjar je djelovao kao pedanterija u odnosu na njih iz

rovova“. Također, svjedoci odbrane izričito negiraju da je optuženi imao bradu, pa tako svjedok Radojka Savić navodi kako ju je ta njegova urednost nekad izluđivala, te da se optuženom nije moglo desiti da ima bradu, zbog čega su se i vozači bunili. U pogledu kose optuženog, svjedoci odbrane ističu da je u pitanju ošišana, kratka kosa, bez ikakvih kovrdži, mada svjedok Slavko Gavrilović, koji optuženog poznaje još od vremena zanata, navodi da je kosa optuženog bila „kao malo kovrdžava“. Nadalje, svjedoci odbrane saglasno potvrđuju da optuženi Šušnjar nije imao nikakvih poteškoća u hodu. Iz iskaza svjedoka odbrane proizlazi da su ga doživljavali kao prestrašenu i plašljivu osobu, pa u tom smislu svjedok Mitar Vasiljević navodi da optuženi nije smio da vuče večeru jer se noću išlo kroz šumu, zbog čega je svjedok morao da angažuje druge ljude, pa su kasnije i ručak i večeru vukli zajedno. Konačno u pogledu nadimka optuženog, svjedok Mitar Vasiljević navodi da ga on zna kao Šušnjara, ali da jeste čuo da ga zovu Lalo ili Lalco, te da je Mitrašin Glišić, koji je s njima radio u kuhinji u Prelovu, imao nadimak Lalco. Svjedok Slavko Gavrilović ističe da je optuženom nadimak bio Lalco, svjedok ga je isto tako zvao, kao i da je bio i neki kuhar u vojnoj kuhinji, ali on se zvao Lalo. Svjedok Zora Trifković navodi da su optuženog u firmi svi zvali Šule, te da je čula da su ga zvali Lalco, ali da ga u firmi oni tako nisu zvali, niti je ona čula da ga neko tako zove.

192. Pitanje uniforme i naoružanja optuženog Vijeće je već razmatralo u prethodnom dijelu presude, tako će na ovom mjestu istaći da svjedoci optužbe VG-2, VG-5, te svjedok VG-6, u izjavi datoj haškim istražiteljima (na glavnom pretresu istakao da ne zna o kojoj se tačno uniformi radilo), navode da je lice po nadimku Lalco, sa brkovima, koji je vršio pretres i učestvovao u premještanju iz kuće Memića u kuću Adema Omeragića, kritične prilike bio u maskirnoj uniformi, dok drugi svjedoci optužbe, kao što su svjedok VG-7, spominju da se radilo o Titinoj uniformi, obična zelena uniforma (što odgovara izgledu SMB uniforme) ili navode samo da je bio uniformisan, bez bližih odrednica o kakvoj se uniformi radilo. Svjedoci odbrane optuženog koji su u inkriminisanom periodu radili sa optuženim u vojnoj kuhinji ili su ga viđali, ističu da su optuženog Šušnjara viđali u SMB uniformi, pa u tom smislu svjedok Slavko Gavrilović navodi da u početku niko nije imao maskirnu uniformu, a što potvrđuje i svjedok Dragica Vojnović koja je optuženog viđala u periodu kad je vojna kuhinja već bila u Blacama, što znači u junu '92 godine. Međutim, suprotno iskazima ovih svjedoka i mogućnosti da je optuženi, osim SMB uniforme, nosio i maskirnu uniformu, jesu iskazi svjedoka odbrane Dragiša Linde i Miloja Joksimovića, pa tako svjedok Lindo, koji ističe da je optuženi non-stop bio sa njim, i u Prelovu i u Blacama, u vojnoj kuhinji, navodi da su imali uniforme, šatirana, šarena, “svi smo dobili kad smo

prešli u Blace, ondje smo bili SMB, pa se to mijenjalo". U svakom slučaju, optuženi je u kritično vrijeme bio uniformisan, dok činjenica o kojoj se uniformi tačno radilo nije činjenica od odlučnog značaja za identifikaciju optuženog i njegovo prisustvo na inkriminisanom mjestu. Vijeće zaključuje da je postojala mogućnost da to bude i maskirna, šarena, uniforma, jednako kao što je to mogla biti i SMB uniforma. U pogledu naoružanja optuženog, svjedoci optužbe VG-7 i VG-6 ističu da se radilo o automatskoj puški, dok iz iskaza svjedoka odbrane proizlazi da optuženi nije imao automatsko oružje, pa u tom smislu svjedok Dragiša Lindo navodi da su dužili papovku, poluautomatsku pušku, te svjedok Slavko Gavrilović koji je govorio o tome kako ni on nije imao automatsku pušku, već staru tandžaru, koja nije mogla rafalno da puca, ili da kod optuženog nisu vidjeli naoružanje. Ovakvi navodi svjedoka odbrane ne dovode u pitanje iskaze svjedoka optužbe da je optuženi kritične prilike imao automatsko naoružanje, obzirom da su svjedoci odbrane optuženog Šušnjara viđali na mjestima i u aktivnostima, različitim od mjesta i radnji inkriminisanog događaja, gdje ga, zajedno sa drugim licima, identificiraju i smještaju svjedoci optužbe, koji su ujedno očevici i oštećeni ovim krivičnim djelom.

193. Prisustvom optuženog u vrijeme i na mjestu inkriminisanog događaja vijeće će se baviti u nastavku presude, te u tom smislu iznijeti analizu i ocjenu iskaza svjedoka koji su svjedočili na te okolnosti.

194. Iz iskaza svjedoka, kako optužbe, tako i odbrane, nesporno proizilazi da su optuženog manje-više svi na području Višegrada poznavali po nadimku Lalco, a ne izričito po imenu i prezimenu, Radomir Šušnjar, kao i da u to vrijeme na tom području nije bilo druge osobe sa istim nadimkom. U tom smislu, svjedok odbrane Mitar Vasiljević nastojao je da stvori sumnju da je druga osoba, Mitrašin Glišić, imala nadimak Lalco, a ne optuženi, obzirom da je njegov nadimak bio Lalo, ali ubrzo sam svjedok navodi za optuženog da je čuo da ga zovu Lalo ili Lalco. Ovakve navode svjedoka Vasiljevića u potpunosti razjašnjava, te otklanja bilo kakvu dilemu da je optuženi imao bilo kakav drugi nadimak, osim nadimka Lalco, svjedok odbrane Slavko Gavrilović, a koji optuženog nesumnjivo najduže poznaje od svih ispitanih svjedoka odbrane na glavnom pretresu, u potpunosti jasno i decidno objašnjava da je optuženom nadimak Lalco, tako ga je i sam svjedok zvao, kao i da je bio neki kuhar u vojnoj kuhinji, koji se zvao Lalo. Dovodeći ova dva iskaza u vezu, Vijeće zaključuje da je nadimak Lalco bio nadimak optuženog, dok je nadimak Mitrašina Glišića, koji je sa svjedokom Vasiljevićem i optuženim radio u kuhinji u

Prelovu, bio Lalo. Nadalje, da je osoba po nadimku Lalco, na području opštine Višegrad, bio jedino optuženi, potvrđuje i to da svjedoci optužbe navode da je Lalco bio njihov komšija iz sela Greben, a koju činjenicu prebivališta optuženog potvrđuju i svjedoci odbrane. Pitanje koje je branilac postavio tokom unakrsnog ispitivanja svjedoka Safete Zuban vezano za njeno različito kazivanje u pogledu mjesta prebivališta optuženog na glavnom pretresu i u istrazi, Pehovo ili Podgreben, svjedok Zuban u odgovoru razjašnjava da je to zapravo sve jedno selo, Pehovo, Podgreben, Greben, Nadgreben, a što kao logično i istinito prihvata ovo vijeće. O blizini i rasporedu sela na području opštine Višegrad govorio je svjedok Huso Kurspahić navodeći da iz pravca grada Višegrada prvo ide selo Kalate, Kosovo Polje, Višegradska Banja (Sase), Podgreben, pa Koritnik, kao i svjedok odbrane Slavko Gavrilović navodeći da njegova kuća koja je zadnja u Sasama je od sela Greben, u kojem je živio optuženi Šušnjar, udaljena 200-300 metara. Nadalje, svjedoci VG-1, VG-7 i VG-5 optuženog Šušnjara, po nadimku Lalco, identificiraju kao lice koje je učestvovalo u njihovom pretresanju u kući Memića, i po okolnosti da je to lice radilo u pekari i razvezio hljeb, a što nesporno potvrđuju i svjedoci odbrane, kao i materijalni dokaz T-8, iz kojeg proizilazi da je optuženi Šušnjar već od 1986. godine radio kao vozač u preduzeću "Klas" odnosno "Žito" dd Višegrad. Jedna od mnogobrojnih okolnosti koju svjedoci optužbe spominju prilikom identifikacije optuženog, pored činjenica da se radi o osobi koja je radila u pekari, razvozila hljeb po Višegradu, jeste i to da je vozio traktor, a o čemu su govorili svjedoci Safeta Zuban i VG-8. Svjedok Safeta Zuban također iznosi da joj je poznato da je optuženi prije rata bio u Francuskoj, a što je saglasno iskazima svjedoka odbrane, pa u tom smislu svjedok odbrane Slavko Gavrilović opisuje da je optuženi po dolasku iz Pariza, odmah sjeo za volan, dok su oni bili u rovovima, dok svjedok odbrane Radojka Savić navodi da su optuženom govorili francuska škola, u smislu njegove preciznosti i izgleda. Okolnost koja je najviše problematizirana u pogledu identifikacije optuženog kao lica koje je učestvovalo u krivičnopravnim radnjama u Pionirskoj ulici, pored imena i prezimena tog lica, jeste fizički opis tog lica. U tom smislu, svjedoci VG-1, VG-2, VG-4, VG-6, VG-7, VG-5 saglasno opisuju Šušnjara zv. Lalcu kao lice koje je imalo brkove, crn, srednjeg rasta, pomršav, a što potvrđuju i svjedoci odbrane. Međutim, ono što je sporno i na koje okolnosti je odbrana optuženog predlagala i ispitivala svoje svjedoke, jeste da li je optuženi u inkriminisano vrijeme (maj-juni '92 godine) imao kovrdžavu kosu i specifičnosti u svom hodu, u smislu ..., o čemu je govorila svjedok VG-2, te da li je bio zapašten, neuredan, sa bradom, o čemu su govorili svjedoci VG-6 i Huso Kurspahić. Ovakve karakteristike u fizičkom izgledu, naročito po pitanju

urednosti i nepostojanje brade kod optuženog izričito negiraju svi svjedoci odbrane, kao i po pitanju kovrdžave kose, odnosno da je optuženi imao kratku, ošišanu, kosu, bez ikakvih lokni, osim svjedoka odbrane Slavka Gavrilovića koji u svom opisu optuženog Šušnjara ističe da je imao kratku kosu, "kao malo kovrdžava i malo prosijeda". Dakle, ono što branilac nalazi problematičnim u iskazima svjedoka optužbe, po pitanju njihove istinitosti i vjerodostojnosti, Vijeće smatra da je upravo suprotno i potvrda kazivanja svjedoka na onaj način kako je svjedok percipirao i zapamtio jedan iznimno stresan i traumatičan događaj, bez ikakve namjere da eventualne praznine u sjećanju uslijed proteka vremena ili drugih okolnosti nastoji da popuni u cilju lažnog inkriminisanja optuženog. Percepcija iste stvari ili osobe je individualna, te uglavnom različita sa stanovišta pojedinca koji posmatra i doživljava, pa tako okolnost da je svjedok VG-2 percipirala optuženog kao lice koje ima kovrdžavu kosu, iako on nije imao takvu kosu, ne umanjuje istinitost njezinog iskaza, obzirom da je to, kako i sama na pitanje člana pretresnog vijeća odgovara, "s njezine tačke gledišta", a kakvu percepciju potvrđuje i svjedok odbrane Gavrilović kojem je kosa optuženog također bila kovrdžava, kao i svjedoku Husi Kurspahiću. U tom smislu se može posmatrati i navod svjedoka VG-2 o specifičnostima u hodu optuženog, u smislu da se gegao, naročito kada se ima u vidu da ga sami svjedoci odbrane opisuju kao prestrašenog i plašljivog čovjeka, slijedom čega je i moglo doći do takve percepcije svjedoka VG-2. Također, ono što potvrđuje da je svjedok VG-2 kritične prilike pravilno identificirala optuženog kao lice koje ih je pretresalo, a kasnije i učestvovalo u njihovom premještanju iz kuće Memića u kuću Adema Omeragića, jeste detaljan opis odvođenja djevojaka iz kuće Memića, nakon pretresa, od strane Milana Lukića i optuženog Šušnjara. U navođenje ovih radnji Vijeće se neće upuštati, obzirom da se iste optuženom nisu stavljale na teret, već isključivo iste posmatra u kontekstu potvrde istinitosti i vjerodostojnosti kazivanja svjedoka VG-2 u pogledu optuženog. Navode svjedoka VG-6 i Huse Kurspahića u pogledu neurednosti, zapuštenosti i brade optuženog, Vijeće ne smatra relevantnim, obzirom da je na osnovu drugih fizičkih karakteristika nesumnjivo utvrđeno da je Šušnjar zv. Lalco, iz sela Greben, sa brkovima, srednjeg rasta, mršaviji, uniformisan i naoružan, koji je pretresao civile iz sela Koritnik, u kući Memića, u Pionirskoj ulici u Višegradu i učestvovao u njihovom premještanju u drugu kuću koja je zapaljena, upravo optuženi Radomir Šušnjar. Vjerodostojnost iskaza svjedoka VG-2 potvrđuje i njen navod u pogledu starosne dobi tog lica, a to je da je sa njezine tačke gledište imao 30-35 godine, uglavnom stariji od nje koja je tada imala 24 godine (u inkriminirano vrijeme optuženi je imao nepunih 37 godina).

195. Odbrana optuženog je problematizirala pitanje fizičkog opisa i općenito identitet lica Šušnjar, u kontekstu razlika između ranijih izjava svjedoka, pred MKSJ i u fazi istrage, te na glavnom pretresu, u smislu da im nije bilo poznato tačno ime lica Šušnjar, navođenje fizičkih karakteristika koje su varirale, nekad manje, nekad više, te drugih privatnih i porodičnih karakteristika, kao što su npr. broj i imena braće optuženog Šušnjara (optuženi ima dvojicu braće, Duško i Milorad), a što sve naročito dolazi do izražaja tokom unakrsnog ispitivanja svjedoka VG-1 (znala ga kao Lacu, za ime Radomir saznala tek kasnije; u izjavi iz 1998. godine navela da je nosio bradu, imao oko 26, 27 godina; detaljan opis Lalce daje tek 2012. godine; izjavila da je Lalco imao 4-5 braće, Čedo je najstariji), VG-2 (VG-1 je znala tačno ime od Šušnjara), VG-4 (u iskazu 2012. godine za osobu koja ih je pretresala navela samo da je imao brkove; prilikom svjedočenja pred MKS u predmetu Milan Lukić i Sredoje Lukić navela da niko nije znao ime i prezime čovjeku sa brkovima). Analizirajući sve navedeno, Vijeće prvenstveno napominje da je iz prve ruke imalo priliku da posmatra svjedoke, njihovo držanje, glas, stav, tjelesne i emocionalne reakcije na pitanja, neverbalno ponašanje u odnosu na stranke i advokate. Procjenjujući iskaze svjedoka koji su svjedočili pred Sudom, Vijeće je u najvećoj mogućoj mjeri razmotrilo njihovo držanje, ponašanje i karakter. Kredibilitet svjedoka Vijeće je cijenilo polazeći od pretpostavke da je svaki svjedok htio da kaže istinu. Prethodno opisane razlike koje su se javljale u iskazima svjedoka, kako između njih samih, tako i u odnosu na ranije iskaze pojedinog svjedoka, Vijeće posmatra kao posljedice nehotičnih grešaka u sjećanju ili percepciji, ali bez ikakve namjere da Vijeće dovede u zabludu i neosnovano terete optuženog. Također, potrebno je imati u vidu da je riječ o svjedocima koji su preživjeli stravičan događaj, tzv. živu lomaču, te čiji su bliski srodnici stradali u istom, a koji su na te okolnosti davali mnogobrojne iskaze pred različitim organima, kao i da je do svjedočenja na glavnom pretresu pred ovim sudom od tragičnog događaja prošlo više od 25 godina. Neopravdano i nelogično je očekivati da svjedoci prilikom opisivanja jednog događaja uvijek daju istovjetne iskaze, kako sa pojedinačnog aspekta, tako i međusobno, obzirom da upravo ta manja odstupanja i razlike potvrđuju da svjedoci suštinu događaja iznose na sličan ili istovjetan način. U konkretnom slučaju, Vijeće nalazi da su svjedoci optužbe, posebno svjedoci VG-1, VG-2 i VG-4 sve navedeno u pogledu identiteta lica koje ih je pretresalo, a potom i učestvovalo u njihovom premještanju, te fizičkog opisa tog lica, razložno i jasno objasnili tokom njihovog ispitivanja na glavnom pretresu.

196. U pogledu lica Milana Šušnjara, a protiv kojeg je svojevremeno vođena istraga za događaj u Pionirskoj ulici, isti je svjedočio u ovom predmetu po prijedlogu Tužilaštva. Svjedok Milan Šušnjar je istakao da nikad nije imao nikakav nadimak, niti nosio brkove i bradu, a do izbijanja rata je radio kao profesor u srednjoj školi. Također, svjedok Šušnjar napominje da čim je saznao da se ime Milan Šušnjar spominje u kontekstu događaja u Pionirskoj, otišao je kod nadležnih organa da se razjasni i utvrdi da nema nikakve veze sa događajem u Pionirskoj. Obzirom na sve prethodno navedeno po pitanju identifikacije optuženog kao počionioca inkriminiranih radnji u Pionirskoj ulici, Vijeće nalazi da je jasno utvrđeno da je u početnom stadiju istrage došlo do pogreške u identifikaciji, odnosno da se lice po imenu Milan Šušnjar ni na koji način ne može dovesti u vezu sa događajima u Pionirskoj ulici dana 14.06.1992. godine. Okolnost po pitanju brkova svjedoka Šušnjara, problematizirana u unakrsnom ispitivanju ovog svjedoka, obzirom da je u vojnoj knjižici svjedoka slika na kojoj svjedok ima brkove, razjašnjena je od strane samog svjedoka, a koje objašnjenje u potpunosti prihvata i ovo vijeće. Naime, svjedok Šušnjar je izjavio da na toj slici ima brkove, jer je tada bio vojnik, nije se obrijao, tako je to bilo u vojsci, a dodatno što okolnost da svjedok Šušnjar na slici u vojnoj knjižici ima brkove u principu čini irelevantnom jeste činjenica da je vojna knjižica svjedoka iz '73 godine.

197. Stoga, Vijeće nalazi da je prema izvedenim dokazima optuženi u to vrijeme jedini imao nadimak „Lalco“ i da su ga stanovnici opštine Višegrad poznavali uglavnom po tom nadimku, odnosno da je ime tog lica rijetko kome bilo poznato, kao i da je optuženi u inkriminirano vrijeme mogao nositi i SMB i maskirnu uniformu i da je bio naoružan. Također, na temelju svih drugih odrednica, fizičkog izgleda, karakteristika iz privatnog života optuženog, koje svjedoci saglasno navode u svojim iskazima, Vijeće je van svake sumnje zaključilo da su svjedoci nesporno identificirali upravo optuženog Radomira Šušnjara kao počionioca krivičnog djela za koje je oglašen krivim.

B. PRISUSTVO OPTUŽENOG U PIONIRSKOJ ULICI I PREDUZIMANJE RADNJI U OSNOVI RATNOG

ZLOČINA

198. Na okolnosti inkriminiranog događaja u Pionirskoj ulici u Višegradu, dana 14.06.1992. godine, saslušani su, po prijedlogu Tužilaštva, svjedoci Safeta Zuban, Suljo Kurspahić, Sejdalija Kurspahić, Sabit Kurspahić, Jasmin Delija, VG-1, VG-2, Huso Kurspahić, VG-4, VG-6, VG-7, VG-8, VG-5 i Bakira Hasečić. Na okolnost vještačenja

tjelesnih povreda svjedoka VG-1 ispitan je vještak sudske medicine, dr. Hamza Žujo.

199. S tim u vezi, radnje optuženog Šušnjara kojima je učinjeno predmetno krivično djelo ogleđaju se u tome da je dana 14.06.1992. godine, u Pionirskoj ulici, u Višegradu, zajedno sa Milanom Lukićem i Sredojem Lukićem, kao pripadnicima paravojne grupe, učestvovao u nečovječnom postupanju i pljačkanju imovine stanovništva, na način da je pretresao civile bošnjačke nacionalnosti iz sela Koritnik, na naročito okrutan i ponižavajući način, u kući Memića, a potom u radnji premještanja, kao ključnom činu koji je prethodio zločinima počinjenim u kući Adema Omeragića, gdje je stradao veći broj civila, dok se samo 5 (pet) civila uspjelo spasiti iz kuće Omeragića, od kojih je VG-1 pretrpjela teške tjelesne povrede, te izvršeno i uništavanje imovine paljenjem kuće Adema Omeragića.

200. Pretresanju civila iz sela Koritnik, među kojima su bili žena, djeca i stariji ljudi, u kući Memića u Pionirskoj ulici u Višegradu, prethodilo je njihovo dovođenje u tu istu kuću, nakon što su u jutarnjim satima napustili selo Koritnik, jer im je rečeno, odnosno naredeno da to moraju uraditi, te da će sigurno biti prebačeni na teritoriju pod kontrolom Armije. Pa tako, svjedok VG-1 opisuje da im je, nakon pucanja i skrivanja po njihovom selu, došao komšija, govoreći da je etničko čišćenje, da će doći autobusi i da idu kako bi ih razmijenili u Kladanj. Svjedok VG-1 ističe da su po tom zahtjevu morali postupiti. Također, svjedok VG-2 navodi da im je 13.06.1992. godine navečer došao komšija Radomir Đurić iz Loznice, rezervni policajac, koji im je rekao da moraju napustiti Koritnik, da im nije sigurno, da će doći Srbi, Bijeli orlovi iz Prelova i da ni ptica neće živa ostati, te da ujutru 14.06. idu na konvoj sa 6 autobusa, napominjući im da se ništa ne boje i da ujutru u 08:00 sati budu u mjestu Greben. Svjedok VG-4 navodi da im je rečeno da se isele u Kladanj u srpske kuće, a da će Srbi iz Kladnja doći u njihove kuće. Svjedoku Husi Kurspahiću otac, Hasib Kurspahić, je ispričao da su 14. juna mještani, Muslimani, protjerani iz sela Koritnik, na način da im je dan-dva prije toga Dušan Gavrilović saopštio da ne mogu ostati i da moraju otići za Olovo, na teritoriju pod kontrolom Armije BiH. O napuštanju sela Koritnik govorio je i svjedok VG-6, navodeći da je i njegovo selo došlo na red za iseljavanje, jer u opštini Višegrad više nije bilo mjesta za Bošnjake. Svjedok VG-7 navodi da su komšijama dolazili neki kuriri i govorili da se moraju seliti za Olovo, Kladanj, obzirom da ih više ne mogu čuvati. Da je iseljavanje muslimanskog stanovništva iz sela Koritnik, 50-60 ljudi, sprovedeno od strane pripadnika srpske vojske, pod izgovorom da će biti prebačeni na teritoriju pod kontrolom Armije BiH, Olovo ili Kladanj, potvrđuje i svjedok VG-8, kojem je majka saopštila te informacije.

201. Kolona civila iz sela Koritnik dana 14.06.1992. godine se kretala prema Višegradu, gdje je u konačnici i smještena u jednu od napuštenih kuća, u Pionirskoj ulici, u Višegradu. S tim u vezi, svjedok Safeta Zuban, a čija je majka bila u toj koloni kritičnog dana, navodi da je sa jednog brijega dvogledom posmatrala kolonu, u kojoj je bilo 50-60 ljudi iz sela Koritnik, u kretanju prema gradu, Višegradu, a prethodno su sišli u Podgreben na stanicu. Svjedok VG-1 opisuje njihovu putanju kretanja, na način, da su sprovedeni prvo do sela Greben, pa Banje (Sase) gdje su ih zasrela dva vojnika koja su htjela da ih pobiju, nakon čega im je rečeno da dalje idu sami, da ima Crveni krst. Na putu prema gradu, svjedok VG-1 navodi da ih je zasreo vojnik, rekavši im da idu prema SUP-u, što su oni učinili, pa su otišli prema Crvenom krstu, a onda prema novom hotelu, gdje su im neki vojnici rekli da idu u Novu mahalalu, u napuštene kuće, u kuću Jusufa Memića, Muje Memića, njegovog sina. Toj koloni iz Koritnika, kako to navodi svjedok VG-2, u Sasama su se pridružila još četiri lica, prezimena Halilović i Jašarević, a poslije u Pionirskoj još šestoro. Usmjeravanje kolone civila iz Koritnika do kuće Memića u Pionirskoj ulici, naselje Mahala, u Višegradu, preko Grebena, Sasa, objekata u gradu, u Višegradu (MUP-a, Crvenog krsta, tzv. novog hotela), od strane pripadnika srpske vojske i policije, potvrđuje i svjedok VG-2, ističući da im je rečeno da idu pješice prema Višegradu, jer autobusi tog dana neće doći po njih. Svjedok Huso Kurspahić navodi da je grupi iz Koritnika ispred novog hotela u Višegradu, pored višegradskog mosta, naređeno da odu u Pionirsku ulicu, da se tu smjeste do sutra kada će biti njihov prijevoz. Svjedok VG-4 navodi da su došli do hotela Gril u Višegradu, odakle su narod otpremali autobusima, gdje je bilo i vojnika i policije, u raznim uniformama, koji su im rekli da su zakasnili na autobus koji je u 12:00 sati išao iz Višegrada, te da će tek sutra ujutru moći ići za Kladanj. Svjedok VG-6 opisuje da su došli u Pionirsku ulicu, koja je bila ... ulica, sa napuštenim kućama, gdje su se smjestili u prvu kuću u toj ulici, kuću Jusufa Memića, pred koju dolazi Mitar Vasiljević, predstavljajući se da je ispred Crvenog krsta, te govoreći im da su tu bezbjedni i da ih neće niko dirati. Ovaj svjedok ističe da je Halilović iz Sasa dobio papir od Vasiljevića da su tu sigurni. Okolnosti da je grupi iz Koritnika rečeno da su autobusi iz Višegrada kojim su dana 14.06.1992. godine trebali biti preveženi na teritorij pod kontrolom Armije BiH otišli i da se do sutradan kada će konačno biti preveženi iz Višegrada smjeste u neku od napuštenih ... kuća u Pionirskoj ulici, što je grupa iz Koritnika i učinila, nakon čega bivaju posjećeni od strane Mitra Vasiljevića, koji im govori da su tu sigurni i da sutra idu na autobuse, potvrđuje i svjedok VG-7.

202. Na osnovu iskaza svjedoka očevidaca i oštećenih, svjedoka VG-1, VG-2, VG-4, VG-7, VG-6 i VG-5, te iskaza svjedoka koja imaju posredna saznanja, Huse Kurspahića, Safete Zuban i Bakire Hasečić, Vijeće se nesporno uvjerilo da su se dana 14.06.1992. godine, u jutarnjim satima, civili bošnjačke nacionalnosti iz sela Koritnik, po prethodnoj naredbi od strane pripadnika srpske vojske, uglavnom komšija, uputili u pravcu Višegrada kako bi se ukrkali na autobuse koji će ih prevesti na područje Klادنja ili Olova, pod kontrolom Armije BiH. Te autobuse tog dana grupa iz Koritnika, između 50-60 ljudi, među kojima su uglavnom bile žene, djeca i stariji ljudi, nikada nisu dočekali, te se grupa, ponovo od strane pripadnika srpske vojske i/ili policije, upućuje da se smjesti u neku od napuštenih kuća u Pionirskoj ulici, naselje Mahala, što oni i čine, vjerujući da će sutradan doći autobusi koji će ih prevesti iz Višegrada. Također, kuća u Pionirskoj ulici u kojoj su se smjestili civili iz sela Koritnik, jeste jedna od kuća Memića, Jusufa Memića ili Muje Memića, a koje kuće su bile jedna do druge u toj ulici. Okolnost da li je kuća u Pionirskoj ulici, a u kojoj će kasnije biti vršen pretres od strane optuženog, te iz koje će, u večernjim satima istog dana, biti prebačeni u kuću Adema Omeragića, bila kuća Jusufa Memića ili Muje Memića, na osnovu iskaza gore navedenih svjedoka, Vijeće nije moglo tačno utvrditi. Pojedini svjedoci, kao što su VG-1, VG-5, spominju obje kuće, nasuprot svjedoku VG-6 koji izričito navodi da je kuća u koju su se smjestili, a koja je bila prva u Pionirskoj ulici, kuća Jusufa Memića, dok svjedok VG-7, koja navodi da je bila zajedno sa svjedocima VG-6, VG-1 i VG-5, govori da je u pitanju kuća Muje Memića. Dakle, Vijeće nesporno nalazi da je kuća u kojoj su bili smješteni civili iz Koritnika, a u kojoj će kasnije doći do preduzimanja drugih inkriminiranih radnji, od strane Milana Lukića, Sredoje Lukića i optuženog Šušnjara, pripadala licu prezimena Memić. Odrednica da li je u pitanju kuća Jusufa Memića ili Muje Memića nije od relevantnog značaja za predmetni događaj, obzirom da svjedocima takva činjenica nije ni trebala biti poznata, pa u tom kontekstu je i izjava svjedoka VG-2 da ona nije znala čija je velika napuštena kuća u Pionirskoj ulici u kojoj su se smjestili ili izjava svjedoka VG-4 koja za identifikaciju te kuće koristi samo sintagmu "kuća Memića".

203. Prije radnje pretresanja civila u kući Memića od strane optuženog Šušnjara, pripadnici paravojne grupe, Milan Lukić i Sredoje Lukić, koji su za događaj u Pionirskoj ulici pravosnažno osuđeni od strane MKSJ-a, dolaze u kuću, te uz prijetnje grupi iz Koritnika da će ih pobiti, naređuju im da predaju novac, zlato i druge dragocjenosti, što su oni bojeći se za svoju sigurnost i učinili. S tim u vezi, svjedok VG-1 navodi da su ih, kada su se smjestili u kuću, posjetili Mitar Vasiljević, Milan Lukić i Sredoje Lukić, od ranije ih poznavala, bili sa Rujišta, a Vasiljević živio u gradu, bili u vojnim uniformama i

naoružani. Također, svjedok VG-1 navodi da im je Milan Lukić uzimao pare i zlato, a što su predali tako što je stavio maramicu i rekao da tu stave sve. Svjedok VG-2 opisuje kako u kuću "upadaju", između ostalih, Milan Lukić, s kojim je išla u školu, Sredoje Lukić i ... kovrdžave kose sa brkovima, svi u uniformama i naoružani automatskim puškama, te stavljaju kesu na sto, govoreći im da vade i stave sve para i zlata što imaju, te da kod koga nađu nešto skriveno da će ga ubiti, zaklati. Da su civili iz Koritnika, u kući Memića, uz prijetnje po život, od strane Milana Lukića i Sredoja Lukića, predali sve dragocjenosti koje su imali kod sebe, potvrđuju i svjedoci VG-4, VG-6, VG-7 i VG-5, te svjedok Huso Kurspahić.

204. Nakon što su civili iz Koritnika, u kući Memića, u strahu za svoj život i članove svoje porodice, predali pare, zlato i druge dragocjenosti koje su bile u njihovom posjedu, uslijedio je pretres civila u jednoj od prostorija u kući Memića, od strane optuženog Šušnjara, uniformisanog i naoružanog kritične prilike. Pa tako, svjedok VG-1 navodi da je Lalco njih iščekivao, bio u drugoj sobi, gdje su morali ući, skinuti se goli, dati njemu ako su nešto imali, kao i da ih je maltretirao, govorio kako neko smrdi, to je trajalo po jedno pola sata. Da se radilo o naročito okrutnom i ponižavajućem načinu ophođenja prema civilima, i to ženama, djeci i starijim osobama, najbolje opisuju sljedeće riječi svjedoka VG-1: "*skidaš se nazor, treperiš, velika ponižavarja da se tako neko pred nekim nazor skidaš, svi su se morali skinuti i ono malo djeteta da skineš.*" Svjedok VG-2 opisuje da nakon što su ostavili sve stvari, da Srbin sa kovrdžavom kosom govori da će svi kod njega u sobu na pregled, te da pokazuje na svjedoka VG-1 i nju da uđu u sobu kod njega na pregled. Dakle, svjedok VG-2 koja je pretresena od strane optuženog kritične prilike, zajedno sa svjedokom VG-1, ističe kako je njoj taj pregled bio vječnost, prilikom čega optuženi sjedi na žutoj drvenoj stolici, pored prozora, govoreći " *'ajde Turkir,je, skidajte sve*", a nakon što su skinule odjeću tjerao ih je da se okreću i naginju. Također, svjedok VG-4 ističe kako je pred optuženim stajala u stroju, sa još pet žena, lično ona se nije skidala skroz, mada je kasnije čula da se dešavalo da su neke žene prilikom pregleda tjerane da gole igraju kolo. O pretresu civila u kući Memića saglasno su govorili i svjedoci VG-7, VG-6 i VG-5, pa tako svjedok VG-6, koji je u kritično vrijeme imao 14 godina, navodi da je sve pretrešeno, sve je skinuto golo i to pred Lalcom.

205. Nakon pljačkanja civila iz Koritnika koja se nalazila u kući Memića, te pretresa istih na naročito okrutan i ponižavajući način, kako bi otklonili bilo kakvu dilemu da su uspjeli sakriti pare, zlato ili druge dragocjenosti, optuženi Šušnjar, Milan Lukić, Sredoje Lukić, te

druga lica koja su kritične prilike bila s njima, napustili su kuću i otišli, o kojem napuštanju kuće, u kojoj je optuženi Šušnjar prethodno vršio pretres civila, su saglasno govorili svjedoci VG-2, VG-4, VG-6, VG-7, VG-5, te svjedok Huso Kurspahić.

206. O radnji premještanja civila iz kuće Memića u kuću Adema Omeragića, koja je udaljena oko 30 metara, dakle obje smještene u istoj ulici, u večernjim satima istog dana, govorili su svjedoci VG-1, VG-2, VG-4, VG-7, VG-6 i VG-5, te svjedok Huso Kurspahić koji ima posredna saznanja od svog preminulog oca Hasiba Kurspahića, koji je bio jedan od rijetkih koji je preživio paljevinu u Pionirskoj ulici. U tom smislu, svjedok VG-1 navodi da im je Milan Lukić rekao da idu u drugu kuću, kuću Adema Omeragića, koja je udaljena nekih pedesetak metara, jer im tu nije sigurno. Da se premještanje iz kuće Memića u kuću Adema Omeragića, koja je bila blizu ove prve kuće, desilo pod izgovorom da civilima u kući Memića više nije sigurno saglasno potvrđuju svjedoci VG-2, VG-7, VG-6 i Huso Kurspahić.

207. Svjedoci koji imaju posredna saznanja od preživjelih iz kuće Adema Omeragića kao što su svjedoci Safeta Zuban, Suljo Kruspahić, Sejdalija Kurspahić, Sabit Kurspahić i VG-8 također su svjedočili da su civili iz Koritnika odvedeni u kuću Adema Omeragića, koja je zapaljena, zajedno sa svim civilima unutra.

208. Da je optuženi Šušnjar bio među licima koja su učestvovala u radnji premještanja, a koja radnja je ključna u paljevini i stradanju civila u kući Adema Omeragića, Vijeće je utvrdilo na osnovu iskaza svjedoka VG-2, VG-4 i Huse Kurspahića. Pa tako, svjedok VG-2 navodi da kad izlazi iz kuće Memića, na samim vratima vidi ... koji ih je pregledavao i koji govori da požure, da ne nose stvari, da im neće ništa trebati, te pored njega, s njegove desne strane, prolazi i upućuje se prema kući Adema Omeragića. Također, svjedok VG-2 je još jednom vidjela tog ... sa brkovima, kada je u kretanju prema kući Omeragića, zastala na pola puta, okrenula se i vidjela da je on vidio da je ona stala, te je krenuo za njom, nakon čega svjedok nastavlja kretanje i pri ponovnom okretanju vidi da gleda kuću. Neposredno nakon toga, svjedok VG-2, zajedno sa sestrom, svjedokom VG-4, uspijeva pobjeći iz te kolone. Također, svjedok VG-2, u unakrsnom ispitivanju, navodi da je to lice ujedno i naredilo da napuste kuću Memića. Da je na vratima stajala ista osoba koja ih je prethodno, tokom dana, u kući Memića pregledala, potvrđuje i svjedok VG-4. Svjedok Huso Kurspahić je govorio o tome kako mu je otac pričao, da je njega, kao posljednjeg koji je ušao u kuću Adema Omeragića, optuženi Šušnjar ugurao u tu kuću, držeći ga za

zadnji džep i govoreći mu "ajde 'adžija uđi". Dakle, iskaz svjedoka Huse Kurspahića o tome da je upravo optuženi bio lice koji je njegovog oca uguralo u kuću Omeragića, nesumnjivo potkrijepljuje iskaze svjedoka VG-2 i VG-4 da optuženog vide ispred kuće Memića kada je krenulo premještanje. Potvrdu da je navedeno kazivanje svjedoka Huse Kurspahića istinito i vjerodostojno, Vijeće nalazi u činjenici da je Hasib Kurspahić, nakon ubacivanja eksplozivne naprave i jake detonacije, od koje su se vrata kuće otvorila, ispio iz kuće Omeragića na leđa niz strminu. Mada, svjedok VG-1 ne spominje da je optuženi bio među licima koja su ih premjestila u drugu kuću, takvo što ne dovodi u pitanje prisustvo optuženog i njegovo učešće u radnji premještanja, jer svako lice na sebi svojstven način percipira i pamti događaj, stvari i lica. Neovisno o navodu svjedoka VG-4 da je upravo optuženi Šušnjar lice koje je i naredilo premještanje, obzirom da svjedok Huso Kurspahić govori da mu otac nije pričao da je Lalco naredio premještanje, niti da je vidio da je on tako nešto uradio, Vijeće nalazi da činjenica u pogledu identiteta lica koje je kritične prilike naredilo premještanje nije bitna u kontekstu odgovornosti optuženog za učestvovanje u tome. Na osnovu navedenih iskaza svjedoka, Vijeće se van svake razumne sumnje uvjerilo da je optuženi Šušnjar bio jedan od lica koji su u večernjim satima kritičnog dana premjestili civile iz kuće Memića u kuću Omeragića, gdje su ti civili u konačnici zapaljeni i po kojoj kući je pucano iz automatskog oružja, a sve kako bi se onemogućilo da bilo ko iz te kuće izađe živ.

209. Također, okolnosti koje potvrđuju da je radnja premještanja ključna u napadu na civile iz Koritnika, odnosno stradanju zatvorenih civila u kući Adema Omeragića, te da su lica koja su učestvovala u tome znala da će civili u toj kući biti podvrgnuti daljim duševnim i tjelesnim patnjama, ogledaju se u tome da je kuća Omeragića već bila pripremljena za paljevinu, te da je civilima govoreno da ne trebaju da nose svoje stvari iz kuće Memića. S tim u vezi, svjedok VG-1 opisuje kako ju je "pripila" neka smjesa za noge sa ćilima, nešto je po njima bilo poliveno, te svjedok Huso Kurpsahić kojem je otac ispričao kako je po ulasku u kuću osjetio neko gorivo. Svjedoci VG-2 i VG-7 navode da im je prije napuštanja kuće Memića rečeno da ne nose stvari sa sobom, kako svjedok VG-2 ističe da im je rečeno da im ništa neće trebati.

210. Dakle, nakon premještanja civila u kuću Adema Omeragića, u istu je došlo do ubacivanja eksplozivne naprave od strane Milana Lukića, koja je dovela do požara, dok je istovremeno po kući, iz automatskog oružja, pucano kako bi se onemogućilo da ijedan civil preživi tu živu lomaču. Samo su pojedini civili uspjeli preživjeti, bijegom kroz prozor, od

kojih je svjedok VG-1 pretrpjela teške i lake tjelesne povrede. U tom smislu, svjedok VG-1 opisuje kako je bombu u kuću ubacio Milan Lukić, nakon čega je ćilim planuo, te da nakon bijega iz kuće, kroz prozor, ispred kuće vidi Milana Lukića, Sredoja Lukića i Mitra Vasiljevića, Mitar je svijetlio baterijom, a Milan Lukić pucao na prozor. Također, svjedok VG-1 ističe da je imala ..., o kojim ... je svjedočio i vještak, dr. Hamza Žujo, te naveo da se radi o Svjedok Bakira Hasečić, koja je pružila pomoć svjedoku VG-1 nakon njenog bijega iz kuće Omeragića i dolasku u Kosovo Polje, svjedoči da joj se nije moglo pričati koliko se smrad osjećao, sva je bila crna, nikakva, te da je kroz zavoj kojim su joj pokušali previti ranu izlazio gnoj, dok joj je iz rane izvadila i 5-6 crva. Nadalje, svjedok VG-7, koja je također bila jedna od civila koje su se kritične prilike spasili iz kuće Omeragića, navodi da je u kuću ubačena bomba sa lijeve strane, kada počinje kaos, dijete ju je gurnulo kroz prozor, pao njoj za leđa i svukao je dolje u vodu. Također, svjedok VG-7 ističe da se čula pucnjava, vrištanje, pucali su u ljude koji iskaču, možda dva sata. Svjedok VG-6, sin svjedoka VG-7, opisuje kako se desila eksplozija, plamen krenuo prema narodu, dok su sa donje strane rafalno pucali prema narodu koji iskače, a što je svjedok pratio skriven ispod jedne kruške, 20-tak metara od te kuće, nakon bijega iz iste. O kući Omeragića u kojoj su bili civili iz Koritnika koja je namjerno zapaljena, a potom i u rafalnoj pucnjava po istoj, svjedočili su i svjedoci VG-5, koji se također kritične prilike uspio spasiti, kao i svjedok Huso Kurspahić, kojem je otac, Hasib Kurspahić, ispričao da se nakon ispadanja iz kuće uslijed jake detonacije i otvaranja vrata, uvukao u kukuruze da bi preživio, bez znanja da li je iko drugi uspio preživjeti, te da se čuo jecaj bebe i osjetio miris tijela što gore. Svjedok VG-2 i VG-4, koje su prilikom premještanja u kuću Omeragića uspjele pobjeći iz kolone, svjedoče da su čule pucnjavu iz pravca kuće Adema Omeragića, kako svjedok VG-2 ističe “tada sam shvatila da ih ubijaju, tad mi je bilo jasno sve”.

211. Konačno, činjenica da su civili iz Kortinika, među kojima je bilo 26 civila, žena, djece i starijih osoba, pa čak i novorođenče koje ni ime nije dobilo, poimenično navedenih u izreci ove presude, smrtno stradali u živoj lomači u kući Adema Omeragića, te da njihovi posmrtni ostaci nikada nisu pronađeni, proizlazi iz iskaza svih saslušanih svjedoka, po prijedlogu Tužilaštva, pa tako svjedok VG-8, otac novorođenča starog tek dva dana, govori da njegova kćerka nije imala ime, obzirom da se njegova žena porodila tek tu noć kad su ih trebali seliti. Također, svjedok VG-8 ističe da su mu rekli da su pucali i popalili ih, te da nije mogao ni pomisliti da bi komšije mogle nešto takvo uraditi. Svjedok Safeta Zuban navodi kako joj je Hasib rekao, da kad je sve utihnulo u Pionirskoj, da se čuo još samo

glas djeteta kako plače.

212. Treba napomenuti da sud prilikom ocjene dokaza, u skladu sa članom 15. ZKP-a BiH, nije vezan formalnim zakonskim pravilima, tj. sud prilikom donošenja odluke nije vezan unaprijed određenim formalnim pravilima, već svoju odluku donosi u skladu sa jednim od osnovnih načela krivičnog postupka, a to je načelo slobodne ocjene dokaza. Određena nedosljednost u iskazu svjedoka ne znači sama po sebi da se svjedočenje tog svjedoka mora odbaciti kao nepouzđano, već je, naprotiv, dužnost suda, da takav dokaz pažljivo analizira kako sadržajno tako i u vezi sa ostalim dokazima. U konkretnom slučaju, Vijeće je pažljivo i svestrano analiziralo iskaze svih svjedoka, posebno svjedoka koji su kritične prilike preživjeli živu lomaču, svjedoci VG-1, VG-7, VG-6 i VG-5, odnosno koji su pobjegli prilikom premještanja u kuću Omeragića, svjedoci VG-2 i VG-4, kao i iskaz svjedoka Huse Kurspahića, čija saznanja potiču od njegovog oca, Hasiba Kurspahića, također jednog od rijetko preživjelih civila žive lomače dana 14.06.1992. godine u Pionirskoj ulici, u Višegradu. Dodatno, iskaz svjedoka Huse Kurspahića, koji je tzv. dokaz iz druge ruke, u smislu njegove dokazne vrijednosti, posmatrano je i cijenjeno od strane ovog vijeća kao potkrijepljući dokaz iskazima svjedoka koji predstavljaju neposredni dokaz. Također, njegova izjava iz 1994. godine data CSB-sektor SDB Goražde, u sudski spis je uvrštena kao dokument odbrane (OD-14), obzirom da se ista ne može smatrati zapisnikom o saslušanju svjedoka u smislu člana 86. ZKP BiH, stoga bi prihvatanje i korištenje takve izjave kao dokaz predstavljalo bitnu povredu odredaba procesnog zakona. Konačno, Vijeće je imalo u vidu i uloženi dokaz odbrane video snimak "intervju sa Hasibom Kurspahićem" od 08.07.1992. godine³¹, u kojem Hasib Kurspahić na pitanje identifikacije lica koja su kritične prilike preduzeli inkriminisane radnje prema grupi civila iz Koritnika navodi sljedeće: *"Nisam poznao nikoga kada su pucali, zapalili, to je sve mladež neka što su nas pretresali, a isti su ti bili što su nas i popalili... Ne znam da li su to rještani bili, onako su k'o bili poznati, ali ne bih umio reći ime."* Dakle, činjenica jeste da jedan od preživjelih iz kuće Adema Omeragića, Hasib Kurspahić, u julu '92, ne identificira počiniocce inkriminiranih radnji u Pionirskoj ulici dana 14.06.1992. godine. S druge strane, na glavnom pretresu u ovom predmetu neposredno je saslušan sin Hasiba Kurspahića, svjedok Huso Kurspahić, a koji je na okolnosti događaja u Pionirskoj ulici, o kojem njegova saznanja potiču od njegovog oca, svjedočio i u predmetima MKSJ-a. Svjedoku Husi Kurspahiću je otac (Hasib Kurspahić) '93 godine u Visokom detaljno i opširno pričao o

svemu šta se dešavalo civilima iz Koritnika dana 14. juna 1992. godine, između ostalog, o identitetu počinioca inkriminiranih radnji. Razlogom zbog kojeg Hasib Kurspahić u julu '92 ne identificira počinioce, Vijeće se neće baviti, iz prethodno navedenog razloga, odnosno dokazne vrijednosti iskaza svjedoka Huse Kurspahića isključivo kao potkrepljujućeg dokaza odlučnim činjenicama utvrđenim na osnovu iskaza svjedoka koji imaju neposredna saznanja i koja su ista iznijeli na glavnom pretresu pred ovim vijećem.

213. Dakle, a suprotno navodima i akcentiranju odbrane optuženog u pogledu uniformisanosti i vrste oružja koja su imala lica koja su preduzela inkriminirane radnje prema civilima iz Koritnika u Pionirskoj ulici, broja i identifikacije lica koja su učestvovala u tim radnjama, među kojima pojedini svjedoci spominju i Mitra Vasiljevića, a koji je svjedočio pred ovim vijećem, ističući da je od strane MKSJ-a oslobođen za događaj u Pionirskoj ulici, osvjetljenja prema i oko kuće Omeragića, strukturalnih karakteristika prostorije u kojoj su zatvoreni civili u kući Omeragića i drugih pojedinosti, Vijeće je nesumnjivo utvrdilo da su iskazi svjedoka VG-1, VG-7, VG-6, VG-5, Huse Kurspahića, te svjedoka VG-2 i VG-4 međusobno saglasni u pogledu odlučnih činjenica. Prethodno navedene pojedinosti koje su se istakle tokom unakrsnog ispitivanja svjedoka, za ovo vijeće predstavljaju periferne stvari, bez relevantnog značaja, za ocjenu i prihvatljivost iskaza navedenih svjedoka kao istinite i vjerodostojne.

214. S tim u vezi, navode svjedoka VG-5, a koji su bili sadržani u činjeničnom opisu potvrđene optužnice, da je optuženi Šušnjar, nakon ubacivanja eksplozivne naprave u kuću Adema Omeragića od strane Milana Lukića, ubacio u istu i ručnu bombu, Vijeće nije moglo prihvatiti kao dokazane, obzirom da samo ovaj svjedok spominje preduzimanje takve radnje od strane optuženog, slijedom čega je takav navod izostavljen iz činjeničnog opisa izreke osuđujuće presude.

215. Također, Vijeće napominje da nije našlo postojanje bilo kakvog motiva na strani oštećenih da lažnim svjedočenjem neosnovano terete optuženog i to posebno u situaciju kao u konkretnom slučaju, gdje više provedenih dokaza nedvojbeno ukazuju da je optuženi učestvovao u napadu na civilno stanovišтво, koji napad je za posljedicu imao smrt 26 civila, među kojima bilo 6 djece, od kojih je jedno bilo novorođenče, starosti tek 2

³¹ Uložen u sudski spis kao O-9.

dana, koje nije uspjelo ni ime da dobije, teške tjelesne povrede, pljačku i uništenje imovine.

216. Svjedoci odbrane optuženog, između ostalog, svjedočili su na okolnosti njegovog kretanja i boravka na području opštine Višegrad u junu 1992. godine, kada se inkriminirani događaj u Pionirskoj desio. Pa tako, svjedoci Slavko Gavrilović, Dragica Vojnović, Dragiša Lindo, Milisav Marinković, Milisav Vasić i Miloje Joksimović, govorili su o kretanju i boravku optuženog u navedenom periodu u Blacama, gdje je radio za vojnu kuhinju, a koje mjesto je udaljeno od grada Višegrada oko 20 km. Međutim, Vijeće je imalo u vidu da je optuženi svaki dan išao u Višegrad po hljeb u pekaru Žito, gdje je radio i prije rata, te druge artikle za obroke koji će se vojsci nositi i dijeliti, zatim činjenicu da nije samo optuženi vozio kombi kojim se dijelila hrana vojsci na liniji, već i drugo lice po imenu Obren Vojnović, o čemu su svjedočili svjedoci odbrane Milisav Vasić, Miloje Joksimović, Dragica Vojnović, te da su postojali dani kada je osoblje iz kuhinje, među kojima i optuženi Šušnjar, išli kući na kupanje, odnosno bilo slobodno, a što navodi svjedok Milisav Marinković. Kuća optuženog Šušnjara nalazila se u selu Greben, a koje mjesto, kako to ističe svjedok odbrane Slavko Gavrilović, je bliže Višegradu. Također, nije zanemarljivog značaja ni činjenica da je proces odvoženja i dijeljenja obroka vojsci u jednom trenutku drugačije organiziran na način da su se ručak i večera "ujedinili" i zajedno odvozili, o čemu je svjedočio svjedok odbrane Mitar Vasiljević. Iz svega navedenog Vijeće nedvojbeno zaključuje da je optuženi, bez obzira da li se kritičnog dana nalazio u Blacama ili je eventualno bio slobodan i kući u Grebenu, bio u mogućnosti da se doveze do Višegrada, gdje je u konačnici i nesumnjivo utvrđeno njegovo prisustvo i učestvovanje u napadu na civile iz sela Koritnik u Pionirskoj ulici dana 14.06.1992. godine. Navod svjedoka odbrane Milisava Marinkovića da su svi bili tu, optuženi, Vaso, Milisavljević, Lindo, Mitrašin, kada je neko od vojske sutradan od događaja u Pionirskoj došao i rekao da se nešto stravično desilo, a optuženi je sa svjedokom sve vrijeme spavao u sobi, Vijeće ne može prihvatiti kao relevantan i istinit, obzirom da ga negiraju drugi svjedoci odbrane, a u konačnici i svjedok Marinković sam sebe. Pa tako, svjedok odbrane Dragiša Lindo ističe da nema događaja sa sredine juna iz Višegrada koji su njemu ostali urezani u sjećanju, dok svjedok odbrane Miloje Joksimović navodi da je on čuo za taj događaj tek 4-5 dana poslije, oko 20. juna. Kontradiktornost svjedoka Marinkovića se jednostavno potvrđuje njegovom navodnom mogućnošću da nabroji precizno lica koja su bila prisutna kad su saznali za događaj u Pionirskoj, dok se imena čuvara koji su obezbjeđivali kuću u kojoj je stalno boravio, zajedno sa optuženim

Šušnjarom, u Blacama, nije mogao sjetiti.

217. Na kraju, Vijeće napominje, imajući u vidu insistiranja odbrane o proturječnosti određenih dokaza, a u skladu sa stavom Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, da ni član 6. EKLJP ne predviđa mogućnost da sud ispituje sve navode, argumente i dokaze koje su strane izložile i predložile tokom postupka, nego samo one koje sud smatra relevantnim i potrebnim za zakonito odlučivanje, iz kojih razloga se ovo vijeće skoncentrisalo samo na one dokaze koji su bitni za utvrđivanje odlučnih činjenica u ovom predmetu. Ova diskrecija, koju ima svaki sud u jednom kontradiktornom postupku, prema stavu Ustavnog suda i postoji radi efikasnosti vođenja postupka.

218. Vijeće je, na osnovu saglasnih izjava svjedoka, te cijeneći kontekst niza događaja koji su doveli do paljevine kuće Adema Omeragića, te stradanja i ranjavanja civila u toj kući, van razumne sumnje, utvrdilo da je optuženi Radomir Šušnjar dana 14.06.1992. godine u Pionirskoj ulici u Višegradu, u kući Memića, pretresao civile iz sela Koritnik, te učestvovao u njihovom premeštanju iz te kuće u kuću Adema Omeragića, koja je zapaljena i po kojoj je pucano iz automatskog oružja kako bi se onemogućio bijeg ijednog zatvorenog civila iz kuće, zbog čega je optuženog Šušnjara oglasilo krivim da je kao saizvršilac učestvovao u napadu na civilno stanovništvo, koji napad je za posljedicu imao smrt 26 (dvadesetšest) civila, teške tjelesne povrede jednog civila, pljačku civila u kući Memića i uništenje imovine paljenjem kuće Adema Omeragića, a sve u osnovi ratnog zločina protiv civilnog stanovništva.

219. Vijeće primjećuje da iz iskaza svjedoka proizilazi da je optuženi prilikom izvršenja ovog krivičnog djela učestvovao u ubistvu znatno većeg broja civila, međutim kako Tužilaštvo u optužnici nije navelo njihova imena niti ukupan broj izuzev onog od 26 civila, Vijeće se moralo rukovoditi samo u okviru onoga što je navedeno u optužnici.

220. Suprotno tezi odbrane u pogledu zasnivanja presude isključivo ili u odlučujućoj mjeri na iskazima svjedoka sa mjerama zaštite, Vijeće nalazi da član 23. Zakona o zaštiti svjedoka pod prijetnjom i ugroženih svjedoka (Zakon o zaštiti svjedoka) govori o neophodnosti drugih dokaza za donošenje presude kada se radi o iskazu svjedoka iz istrage koji je pročitao na glavnom pretresu (član 11. Zakon o zaštiti svjedoka), te iskazu zaštićenog svjedoka (član 14. do član 22. Zakon o zaštiti svjedoka). Dakle, nemogućnost zasnivanja presude isključivo ili u odlučujućoj mjeri se ne odnosi na iskaze svjedoka sa mjerama zaštite, obzirom da to nisu zaštićeni svjedoci na koje se primjenjuju posebna

pravila postupanja i ispitivanja. Kategorija svjedoka sa mjerama zaštite, za razliku od kategorije zaštićenih svjedoka, jesu svjedoci koji se uz određene mjere zaštite njihovih ličnih podataka od opšte javnosti, a što ne uključuje stranačku javnost, ispituju neposredno na glavnom pretresu. Odbrani optuženog, odnosno strani koja nije predložila saslušanje svjedoka sa mjerama zaštite, blagovremeno su poznati podaci o identitetu svjedoka sa mjerama zaštite i pružena joj je mogućnost da ih unakrsno ispita. Konačno, u konkretnom predmetu zaključak o postojanju krivičnog djela i krivici optuženog, zasnovan je na osnovu svih prethodno pobrojanih dokaza optužbe i odbrane izvedenih na glavnom pretresu, među kojima su i iskazi svjedoka sa mjerama zaštite.

221. Imajući u vidu prethodno navedeno, Vijeće smatra da je van svake razumne sumnje dokazano da su radnjama optuženog ostvarena obilježja krivičnog djela Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 142. stav 1. KZ SFRJ u vezi sa članom 22. istog Zakona, i to postupajući sa direktnim umišljajem, svjesno i voljno, sa spoznajom o karakteru preduzetih radnji, na koji način je postupao suprotno pravilima međunarodnog humanitarnog prava kršeći odredbu člana 3. Ženevske konvencije o zaštiti civilnih lica za vrijeme rata od 12.08.1949. godine.

222. Vijeće je utvrdilo da je optuženi Radomir Šušnjar zajedno sa Milanom i Sredojem Lukićem učestvovao u navedenim radnjama izvršenja, zajedno sa istim učinio predmetne inkriminacije koji doprinos se može podvesti pod saizvršilaštvo. Imajući u vidu dokazanost činjeničnih utvrđenja nesporno se utvrđuje da je optuženi značajno doprinio izvršenju krivičnog djela kako se to zahtijeva članom 22. KZ SFRJ. Naime, Vijeće je analizom prezentovanih dokaza zaključilo da je optuženi Šušnjar bio svjestan svog položaja i nemoći žrtava, te je bio svjestan da u okolnostima i na način na koji je radnje preduzimao, svojim činjenjem možeouzrokovati zabranjenu posljedicu i da je zabranjenu posljedicu htio, te je postupao sa direktnim umišljajem.

223. S tim u vezi, Vijeće nalazi da je u okolnostima ratnih događanja optuženi prema oštećenima imao dominirajući položaj i moć, kao i da je optuženi u povlaštenom statusu spram potčinjenih žrtava u stanju beznađa i stalnom strahu za vlastiti život, mogao preduzeti i preduzeo zabranjene radnje koje su imale za posljedicu stradanje i ranjavanje civila, pljačku i uništenje imovine.

224. Imajući u vidu sve okolnosti pod kojima je optuženi poduzeo navedene radnje, Vijeće nalazi da nema sumnje da je optuženi znao da su ova lica civili, te nema sumnje da

je znao da će poduzimanjem navedenih radnji nastupiti zabranjena posljedica, koju je upravo i htio ostvariti kao takvu.

225. Inkriminisane radnje postavljene su u zakonu alternativno, tako da se djelo može izvršiti svakom od tih radnji. Međutim, ako jedno lice izvrši više istovrsnih radnji ili više raznovrsnih radnji inkriminisanih u ovom članu, radiće se samo o jednom krivičnom djelu ratnog zločina protiv civilnog stanovništva, pošto u ovom slučaju već iz samog zakonskog opisa krivičnog djela proizilazi da je u pitanju jedinstveno krivično djelo, bez obzira na broj izvršenih pojedinih radnji. Jedno krivično djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva postoji i u slučaju da je izvršilac pojedine radnje izvršio i na raznim mjestima prema raznim licima, u većim vremenskim razmacima i na različit način.

IV. IZMJENE U ODNOSU NA ČINJENIČNI OPIS IZ OPTUŽNICE

226. Vijeće je izvršilo određene zahvate u činjenični opis potvrđene optužnice, odnosno ispustilo nedokazane navode, a s ciljem da se činjenični opis učini jasnijim i preciznijim, kako bi što više odgovarao utvrđenom činjeničnom stanju, a koje izmjene nisu izmijenile suštinu činjeničnog opisa događaja, odnosno one dijelove optužnice koji se tiču bitnih elemenata djela, niti optuženog dovele u nepovoljniji položaj.

227. Pri svemu tome pretresno vijeće posebno je vodilo računa o principu akuzatornosti i neophodnosti da presudom ne dira u identitet optužbi. U izreci presude pojedine se izmjene odnose na jasnija određenja pojedinih događaja, koja pri tome nisu odlučujuća za predmet optuženja. Presudom se nije izašlo van granica opisa događaja kako ga je dala optužba, a sve u okviru dokaza izvedenih na glavnom pretresu. Izvršene korekcije nisu uticale na identitet optužnica i presude, kako u obimu, tako i u sadržaju. Vijeće se kretalo u okviru djela opisanog u predmetnim optužnicama, rukovodeći se samo pravno relevantnim činjenicama, čime je u cijelosti sačuvan subjektivni i objektivni identitet između optužnica i presude.

228. Vijeće je u ovom dijelu uzelo u obzir stav Apelacionog odjeljenja Suda BiH³², koje je navelo da u ovakvim slučajevima prvostepeni sud nije u obavezi donositi oslobađajuću presudu, već je dovoljno u obrazloženju dati razloge zašto su pojedine radnje i posljedice izostavljene iz izreke presude. Jedino u slučaju da se optužnicom optuženom stavlja na

teret više tačaka optužnice izvršenjem i drugih djela koja nisu vezana istom činjeničnom osnovom, u tom slučaju bi bilo primjereno donijeti presudu kojom se optuženi oslobađa svake ili svih konkretnih tačaka optuženja.

V. ODLUKA O KAZNI

229. U odnosu na stepen krivične odgovornosti, Vijeće je utvrdilo da je optuženi postupao sa direktnim umišljajem, odnosno da je bio svjestan da svojim postupanjem čini krivično djelo i htio je njegovo izvršenje. Kao što se to navodi u presudi MKSJ u predmetu Tužilac protiv Milana Lukića i Sredoja Lukića³³, paljevina i stradanje civila u Pionirskoj ulici je primjer najgorih akata nečovječnosti koje pojedinci mogu učiniti drugim ljudima. Taj stravični događaj ostat će itekako zapamćen u analizama krivičnih djela protiv čovječnosti i vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom, po bezosjećajnosti i okrutnosti odvođenja, zatvaranja, zaključavanja žrtava u dvije kuće, čime su one učinjene bespomoćnim, kao i po stepenu bola i patnje nanijetih žrtvama koje su žive spaljene. Spaljivanjem žrtava u kući u kojoj su premještene i zatvorene, počinioci ovakvog krivičnog djela iskazali su namjeru da ponište identitet svojih žrtava i tako ih liše svojstva ljudskog bića. Porodice žrtava nisu mogle identifikovati ni sahraniti svoje najmilije. Čak štaviše, nikad nije utvrđeno šta se dogodilo s posmrtnim ostacima žrtava. Tom brisanju svih tragova individualnih žrtava svojstvena je jedinstvena okrutnost koja mora uvećati težinu pridatu tom zločinu.

230. Prilikom odmjeravanja visine kazne u skladu sa članom 41. KZ SFRJ, Vijeće je imalo u vidu sve okolnosti koje utiču da kazna bude manja ili veća.

231. Vijeće je kao otežavajuće okolnosti na strani optuženog našlo broj stradalih civila, njih 26, njihovu starosnu dob, posebno činjenicu da je među nastradalim bilo 6 djece, od kojih je jedno bilo novorođenče, starosti tek 2 dana, koje nije uspjelo ni ime da dobije. Također, kao otežavajuća okolnost cijenjeno je ranjavanje 1 osobe, kao i činjenicu da će preživjele osobe čitav svoj život nositi bolnu traumu ovog događaja, kao i okolnosti pod kojima je djelo učinjeno, tj da su civili premješteni iz kuće Memića u kuću Adema Omeragića, koja je već prethodno bila pripremljena za paljevinu, zaključani u tu kuću, nakon čega dolazi do ubacivanja eksplozivne naprave, a potom i rafalnog pucanja po kući, kako bi se onemogućio bijeg ijednog civila iz te žive lomače.

³² Presuda Suda BiH broj S1 1 K 013165 13 Krž od 01.07.2013. godine, strana 11-12

³³ *Tužilac protiv Milana Lukića i Sredocja Lukića*, broj: IT-98-32/1-T od 20.07.2009. godine, par. 1061-1062.

232. Kada su u pitanju olakšavajuće okolnosti Vijeće na strani optuženog nije našlo nijednu olakšavajuću okolnost.

233. Također, Vijeće nalazi da je izrečena kazna adekvatan odraz osude krivičnog djela od strane šire društvene zajednice, te da će kao takva poslati jasnu poruku svim budućim potencijalnim izvršiocima da i u slučaju ratnih okolnosti, neće proći nekažnjeno i da nisu izvan zakona i pravde obzirom da je poštivanje zakona i općeprihvaćenih pravila i uzusa ponašanja obaveza svakog pojedinca, ne samo u mirnodopskim uslovima, već i za vrijeme neprijateljstava.

234. Razmotrivši sve okolnosti relevantne za odmjeravanje kazne, uključujući i odsustvo olakšavajućih okolnosti, Vijeće nalazi da je u konkretnom slučaju prema optuženom Šušnjaru jedino opravdano izreći maksimalnu zatvorsku kaznu predviđenu za predmetno krivično djelo, odnosno kaznu zatvora u trajanju od 20 (dvadeset) godina.

235. S obzirom na sve naprijed navedeno, Vijeće nalazi da je izrečena kazna srazmjerna težini počinjenog krivičnog djela i nastupjelim posljedicama, te da će se izrečenom kaznom zatvora postići svrha kažnjavanja, propisana članom 33. KZ SFRJ.

VI. ODLUKA O PRITVORU

236. Optuženom se u skladu sa članom 50. stav 1. KZ SFRJ u izrečenu kaznu uračunava vrijeme koje je proveo u pritvoru, počev od dana 24.06.2018. godine, pa nadalje, u skladu sa rješenjem Suda broj: S1 1 K 002680 17 Kro od 25.06.2018. godine, kao i lišenje slobode u vezi sa predmetnim krivičnim djelom od strane nadležnih organa Republike Francuske dana 04.03.2014. godine, te vrijeme provedeno u ekstradicionom pritvoru od dana 18.06.2018. godine, zaključno sa danom 23.06.2018. godine.

VII. ODLUKA O TROŠKOVIMA POSTUPKA

237. Vijeće je našlo opravdanim osloboditi optuženog obaveze naknade troškova postupka, obzirom da je prema ličnim podacima u spisu lošeg materijalnog stanja, pa ako se ima na umu da su i troškovi odbrane optuženog plaćani iz budžetskih sredstava suda, to Vijeće cijeni da bi dosuđivanjem obaveze naknade troškova bila dovedena u pitanje egzistencija optuženog i članova njegove porodice. Navod optuženog da je zaposlen Vijeće nije cijeno relevantnim prilikom donošenja odluke o troškovima postupka, obzirom

da se takva izjava optuženog odnosila na rad i zaposlenje u Republici Francuskoj, iz koje države je izručen u junu 2018. godine.

VIII. ODLUKA O IMOVINSKOPRAVNIM ZAHTJEVIMA

238. Primjenom odredbe člana 198. stav 2 ZKP BiH, Vijeće je radi ostvarivanja imovinskopravnog zahtjeva oštećene Sejdaliju Kurspahića, Sabita Kurspahića, Jasmina Deliju, VG-1, VG-2, Husu Kurspahića i VG-8, uputilo na parnicu, obzirom da podaci prikupljeni u toku ovog postupka nisu Vijeću pružili pouzdan osnov za potpuno ili djelimično dosuđenje, pa bi utvrđivanje visine imovinskopravnih zahtjeva predstavljalo nepotrebno odugovlačenje predmetnog postupka.

ZAPISNIČAR:

Pravni savjetnik-asistent

Selena Beba Enida Hadžiomerović

PREDSJEDNIK VIJEĆA

SUDIJA

POUKA O PRAVNOM LIJEKU: Protiv ove presude stranke i branioci mogu izjaviti žalbu vijeću Apelacionog odjeljenja Suda u roku od 15 (petnaest) dana od dana prijema pismenog otpravka presude.

U skladu sa odredbom člana 293. stav 4. ZKP BiH oštećeni presudu mogu pobijati žalbom, samo u dijelu koji se odnosi na odluku Suda o troškovima krivičnog postupka i odluku o imovinsko pravnom zahtjevu.

*Žalba se podnosi Sudu u dovoljnom broju primjeraka.

IX. ANEKS I

C. IZVEDENI DOKAZI TUŽILAŠTVA

1. Lista svjedoka

<u>Ime svjedoka</u>	<u>Datum saslušanja</u>
1. Safeta Zuban	06.09.2018.
2. Suljo Kurspahić	19.09.2018.
3. Sejdalija Kurspahić	
4. Sabit Kurspahić	26.09.2018.
5. Jasmin Delija	

6. VG-1	10.10.2018. 31.10.2018.
7. VG-2	31.10.2018.
8. Huso Kurspahić	30.01.2019.
9. VG-4	06.02.2019.
10. VG-6 11. VG-7	13.02.2019.
12. VG-8 13. VG-5	22.02.2019.
15. Bakira Hasečić	27.03.2019.
16. Milan Šušnjar	10.04.2019.
<i>Dokaz replike</i>	
17. Dragan Simić	03.07.2019.

2. Lista vještaka

<u>Ime vještaka</u>	<u>Datum saslušanja</u>
Dr. Hamza Žujo – vještak TBiH	27.03.2019.

3. Lista uložениh materijalnih dokaza³⁴

T-1*	Spisak sa podacima svjedoka koje je spominjala svjedokinja Safeta Zuban tokom svjedočenja
T-2*	Lista svjedoka sa mjerama zaštite u ovom predmetu
T-3*	Zapisnik o prepoznavanju osoba broj 16-04/2-3-04-2-790/12. od 28.11.2012. godine, Državna agencija za istrage i zaštitu, od strane svjedoka VG 1; original
T-4*	Zapisnik o saslušanju svjedoka VG 2, broj 16-04/2-3-04-2-403/12. od 02.08.2012. godine; original
T-5	Zapisnik o prepoznavanju osoba na osnovu člana 85. stav 4. ZKP BiH, od strane svjedoka Huse Kurspahića, broj: 16-04/2-3-04-2-788/12. od 27.11.2012. godine; original
T-6	Fotoalbum sa 4 fotografije 02.08.2012. godine; original
T-7*	Nalaz i mišljenje vještak – specijalista sudske medicine dr. Hamza Žujo od 04.04.2017. godine, uz otpusnicu iz bolnice mat.br. 433/92. (pov); original
T-8	Potvrda društva „Adria” doo, Višegrad, broj: 234/12, od 11.10.2012.godine; fco.

³⁴ Dokazi označeni zvjezdicom su povjerljivi i nalaze se u posebnom registratoru povjerljivih dokaza.

T-9	Foto-dokumentacija Državne agencije za istrage i zaštitu, broj: 16-13/1-7-121/13 i Crtež lica mjesta Državne agencije za istrage i zaštitu, broj: 16-13/1-7-121/13 od 11.12.2013. godine; originali
T-10	Izvod iz matičnje knjige umrlih za Kurspahić Halidu, Opština Višegrad, broj: 03-202-30/13 od 26.11.2013. godine; Izvod iz matičnje knjige umrlih za Sadiković Rabiju, Opština Višegrad, broj: 03-202-325/13 od 29.11.2013. godine; Izvod iz matične knjige umrlih za Memišević Redžu, Opština Višegrad, broj: 03-202-342/13 od 29.11.2013. godine; Izvod iz matične knjige umrlih za Memišević Fazilu, Opština Višegrad ,broj: 03-202-323/13 od 29.11.2013. godine; Izvod iz matične knjige umrlih za Kurspahić Mirelu, Opština Višegrad, broj: 03-202-322/13 od 29.11.2013. godine; Izvod iz matične knjige umrlih za Kurspahić Ismetu, broj: 03-202-321/13 od 29.11.2013. godine; Izvod iz matične knjige umrlih za Kurspahić Ismeta, Opština Višegrad, broj: 03-202-320/13 od 29.11.2013. godine; Izvod iz matične knjige umrlih za Kurspahić Bulu, Opština Višegrad, broj: 03-202-319/13 od 29.11.2013. godine; Izvod iz matične knjige umrlih za Deliju Jasminu, Opština Višegrad, broj: 03-202-318/13 od 29.11.2013. godine; Izvod iz matične knjige umrlih za Delija Adis, Opština Višegrad, broj: 03-202-316/13 od 29.11.2013. godine; Izvod iz matične knjige umrlih za Deliju Ajniju, Opština Višegrad, broj 03-202-317/13 od 29.11.2013. godine; Izvod iz matične knjige umrlih za Kurspahić Muneveru, Opština Višegrad, broj: 03-202-28/13 od 26.11.2013. godine; Izvod iz matične knjige umrlih za Halilović Mehu, Opština Višegrad, broj: 03-202-34/13 od 26.11.2013. godine; Izvod iz matične knjige umrlih za Kurspahić Enesu, Opština Višegrad, broj: 03-202-39/11 od 29.09.2011. godine; Izvod iz matične knjige umrlih za Kurspahić Sumbulu, Opština Višegrad, broj: 03-202-34/13 od 26.11.2013. godine; Izvod iz matične knjige umrlih za Kurspahić Aliju, Opština Višegrad, broj: 03-202-33/13 od 26.11.2013. godine; Izvod iz matične knjige umrlih za Kurspahić Mujesiru, Opština Višegrad, broj: 03-202-31/13 od 26.11.2013. godine; Izvod iz matične knjige umrlih za Ajanović Mulu, Grad Goražde, broj: 06-18-202-768/2017 od 18.07.2017. godine; Izvod iz matične knjige umrlih za Kurspahić Hasibu, Grad Goražde, broj: 06-18-202-765/2017 od 18.07.2017. godine; Izvod iz matične knjige umrlih za Kurspahić Hasana, Grad Goražde, broj: 06-18-202-767/2017 od 18.07.2017. godine; Izvod iz matične knjige umrlih za Kurspahić Hatu, Grad Goražde, broj: 06-18-202-766/2017 od 18.07.2017. godine; Izvod iz matične knjige umrlih za Kurspahić Igbalu, Grad Goražde, broj: 06-18-202-770/2017 od 18.07.2017. godine; Izvod iz matične knjige umrlih za Šehić Kadu, Grad Goražde, broj: 06-18-202-769/2017 od 18.07.2017. godine; Izvod iz matične knjige umrlih za Vila Jasminu, Grad Goražde, broj: 06-18-202-771/2017 od 18.07.2017. godine; originali
T-11	Odluka o proglašenju neposredne ratne opasnosti, Službeni list R BiH, broj: 01-011-301/92 od 08.04.1992. godine; fco.
T-12	Odluka o proglašenju ratnog stanja, Službeni list R BiH, broj: 1201/92 od 20.06.1992. godine; fco.
T-13	Odluka o ukidanju ratnog stanja, Službeni list R BiH, broj: 1861/95 od 22.12.1995. godine; fco.
T-14	Odluka o formiranju Vojske Srpske Republike BiH, Službeni glasnik srpskog naroda u BiH, broj: 03-234/92 od 12.05.1992. godine; fco.

T-15	Izvod iz kaznene evidencije za Šušnjar Radomira, MUP Republike Srpske, PU Foča, PS Višegrad, broj: 22-5/01-235-223/17 od 10.07.2017. godine; original
<i>Dokaz replike</i>	
T-16	Uvjerenje, kojim se potvrđuje da je Radomir (Radovana) Šušnjar rođen 21.06.1955. godine u Višegradu bio pripadnik oružanih snaga SFRJ-RS za vrijeme neposredne ratne opasnosti I ratnog stanja, neprekidno; original

D. IZVEDENI DOKAZI ODBRANE OPTUŽENOG

1. Lista svjedoka

<u>Ime svjedoka</u>	<u>Datum saslušanja</u>
1. Mitar Vasiljević	17.04.2019.
2. Slavko Gavrilović	17.04.2019.
3. Dragica Vojnović	17.04.2019.
4. Zora Trifković	17.04.2019.
5. Radojka Savić	17.04.2019.
6. Milisav Vasić	05.06.2019.
7. Milisav Marinković	05.06.2019.
8. Dragiša Lindo	05.06.2019.
9. Miloje Joksimović	05.06.2019.

2. Lista uložениh materijalnih dokaza³⁵

O-1*	Izjava svjedoka VG-1 data istražiocima Međunarodnog suda za krivično gonjenje osoba odgovornih za teška kršenja međunarodnog prava na teritoriji bivše Jugoslavije od 1991, dana 12. i 13. februara 1998. godine – prevod (original na engleskom jeziku)
O-2*	Izjava svjedoka VG-2 data istražiocima Međunarodnog suda za krivično gonjenje osoba odgovornih za teška kršenja međunarodnog prava na teritoriji bivše Jugoslavije od 1991, dana 21. marta 2001. godine – prevod (original na engleskom jeziku)
O-3*	Fotoalbum od 01.08.2012. godine – prepoznavanje od strane svjedoka VG-4; fco.
O-4*	Fotoalbum broj T20 0 KTRZ 0001161 11 od 06.12.2012. godine – prepoznavanje od strane svjedoka VG-6; original
O-5*	Fotoalbum od 03.08.2012. godine prepoznavanje od strane svjedoka VG -7; fco.
O-6*	Izjava svjedoka VG-7 data istražiocima Međunarodnog suda za krivično gonjenje osoba odgovornih za teška kršenja međunarodnog prava na području bivše Jugoslavije od 1991. godine, 0058-4552-0058-4563/df, od 04.02.1998. godine – prevod (original na engleskom jeziku)
O-7*	Zapsinik o saslušanju svjedoka VG-8, Tužilaštvo BiH broj: T20 0 KTRZ 0001161 11 od 19.05.2017. godine; original

³⁵ Dokazi označeni zvjezdicom su povjerljivi i nalaze se u posebnom registratoru povjerljivih dokaza.

O-8*	Zapisnik o saslušanju svjedoka VG-5, Tužilaštvo BiH broj: T20 0 KTRZ 0001161 13 od 26. 06. 2013. godine i Zapisnik o saslušanju svjedoka VG - 5, Državna agencija za istrage i zaštitu, Centar za istraživanje ratnih zločina broj: 16-04/2-3-04-2-402/12 od 02.08.2012. godine
O-9	Video snimak "intervju sa Hasibom Kurspahićem" od 08.07.1992.
O-10	Naredba o sprovođenju istrage protiv Radomira Šušnjara od 20.12.2012. godine; fco.
O-11	E-mail korespondencija između branioca i tužilaštva BiH od 26.03.2019. godine
O-12	Naredba za raspisivanje međunarodne potjerice Suda BiH broj S1 1 K 002680 Krn 4 od 13.11.2013. godine; fco.
O-13	Rješenje Suda BiH broj S1 1 K 002680 Krn 4 od 13.11.2013. godine o određivanju pritvora; fco.
OD-14	Izjava Huse Kurspahića od 20.03.1994. godine data CSB Goražde broj 03-42/94; fco.
O-15	Dopis – informacija u vezi sa razgovorom obavljenim u vezi sa osumnjičenim Milanom Šušnjarem – Tužilaštva BiH broj Kt- 679/05 od 11.08.2008. godine; fco.
O-16	Izvod iz matične knjige umrlih na ime Savić Novica, Opština Višegrad, broj 03-202-104/19 od 11.04.2019. godine; original
O-17	Izvod iz matične knjige umrlih na ime Trifković Vladko, Opština Višegrad, broj 03-202-118/19 od 22.04.2019. godine; original

X. ANEKS II

Broj: S1 1 K 002680 18 Kri
Sarajevo, 18.03.2019. godine

Sud Bosne i Hercegovine, u vijeću sastavljenom od sudije Enide Hadžiomerović, kao predsjednika vijeća, te sudija Jasmine Ćosić Dedović i Darka Samardžića, kao članova vijeća, u krivičnom predmetu protiv optuženog Radomira Šušnjara, zbog krivičnog djela Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 142. Krivičnog zakona Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije (KZ SFRJ), koji je preuzet na osnovu Zakona o primjeni Krivičnog zakona Republike Bosne i Hercegovine i Krivičnog zakona SFRJ, a u vezi sa članom 22. istog Zakona, odlučujući o prijedlogu Tužilaštva Bosne i

Hercegovine broj: T20 0 KTRZ 0001161 11 od 15.08.2018. godine, kojim se predlaže prihvatanje kao utvrđenih činjenica iz prvostepenih presuda MKSJ-a protiv Miće Stanišića i Stojana Župljanina, broj: IT-08-91-T od 27.03.2013. godine, protiv Momčila Krajišnika, broj: IT-00-39-T od 27.09.2006. godine, protiv Mitra Vasiljevića broj: IT-98-32-T od 29.11.2002. godine i protiv Milana Lukića i Sredoja Lukića broj: IT-98-32/1-T od 20.07.2009. godine, na osnovu člana 4. Zakona o ustupanju predmeta od strane MKSJ Tužilaštvu BiH i korištenju dokaza pribavljenih od strane MKSJ-a u postupcima pred sudovima u BiH (Zakon o ustupanju), dana 18.03.2019. godine donio je sljedeće:

RJEŠENJE

Djelimično se usvaja prijedlog Tužilaštva Bosne i Hercegovine broj: T20 0 KTRZ 0001161 11 od 15.08.2018. godine, te se primjenom odredbe člana 4. Zakona o ustupanju predmeta, prihvataju kao dokazane činjenice koje su utvrđene presudom MKSJ-a protiv Miće Stanišića i Stojana Župljanina, broj: IT-08-91-T od 27.03.2013. godine, protiv Momčila Krajišnika, broj: IT-00-39-T od 27.09.2006. godine i protiv Milana Lukića i Sredoja Lukića broj: IT-98-32/1-T od 20.07.2009. godine, i to u obimu i sadržaju kako slijedi:

1. *„Kad je SRBiH 6. marta 1992. godine zvanično proglasila nezavisnost, buknuo je otvoreni sukob. Jedinice JNA, kcje su već bile prisutne na rjencj teritorji, aktivno su učestvovalе u borbama; izvještaji o borbama ukjučivali su zauzimanje Dervente, kao i incidente u Bjejinj, Foči i Kupresu početkom aprila. [...] Nakon što je Evropska zajednica priznala nezavisnost Bosne i Hercegovine 6. aprila 1992. godine, ti napadi su postali sve češći i intenzivniji, naročito u Sarajevu, Zvorniku, Višegradu, Bosanskom Šamcu, Vlasenici, Prjedoru i Brčkom. [...]“ (MKSJ protiv Miće Stanišića i Stcjana Župljanina, par. 130)*
2. *„Opština Višegrad srještena je u jugoistočnom djelu Bosne i Hercegovine, a s istočne strane graniči sa Republikom Srbjom. Gradsko središte opštine, Višegrad, nalazi se na istočncj obali rjeke Drine. [...]“ (MKSJ protiv Miće Stanišića i Stcjana Župljanina, par. 1364)*
3. *„[...] Dana 16. aprila 1992. Ministarstvo odbrane republike bosanskih Srba javno je potvrdilo starje neposredne ratne opasnosti, kcje je dan ranje proglasilo predsjedništvo bosanskih Srba u skladu sa svcjim vanrednim ovlašterjima, i obavjestilo je ARK, vlade drugih SAO i sve srpske opštine o odluci predsjedništva bosanskih Srba donesencj prethodnog dana da srpski TO postaje “oružana snaga” republike bosanskih Srba. [...]“ (MKSJ protiv Momčila Krajišnika, par. 192)*
4. *„Dana 19. maja 1992., JNA se povukla iz Višegrada. Paravcnje grupe su ostale, da bi, odmah nakon odlaska vcjske iz grada, pristiglo još paravcnjih jedinica. Prikjučio im se određeni brcj lokalnih Srba.“ (MKSJ protiv Momčila Krajišnika, par. 696)*
5. *„Muslimani kcji su ostali na području Višegrada i oni kcji su se vratili svcjim kućama našli su se u klopci - razoružani i prepušteni na milost i nemilost paravcnjim snagama. Drugi su zlostavjani i ponižavani, silovani ili premlaćivani. Paravcnje grupe su cjelovale u najmarju ruku s prećutnim odobrarjem lokalnih srpskih vlasti, a*

naročito policije kcja je tada već bila isključivo srpska.“ (MKSJ protiv Momčila Krajišnika, par. 696)

6. „U nekim selima bi vojnici JNA ponekad uz pomoć lokalnih Srba izdali naređenje da se preda oružje, pretresli i odveli vojni sposobne muškarce nesrpske nacionalnosti.“ (MKSJ protiv Milana Lukića i Sredoja Lukića, par. 48)

7. „Pajena je muslimanska imovina.“ (MKSJ protiv Milana Lukića i Sredoja Lukića, par. 48)

8. „Muslimani i drugi nesrpski civili kcji još nisu bili iztjegli, sistematski su proijerivani u autobusima, kcji su ponekad imali pratnju srpske policije. Njihovo prebacivanje je često uključivalo krađu ličnih dokumenta i vrijednih predmeta. [...]“ (MKSJ protiv Milana Lukića i Sredoja Lukića, par. 51)

9. „[...] Muslimansko i drugo nesrpsko stanovništvo sakrivalo se u brdima i šumama ili je tježalo u sela poput Dobruna, Jelačića i Hamzića. (MKSJ protiv Milana Lukića i Sredoja Lukića, par. 51)

10. „U Višegradu su 1992. godine bile razne paravojne i neregularne jedinice, među kojima su bili "šeševci", "arkanovci", "Garavi sokak" i "Beli orlovi". "Beli orlovi" su bili paravojna grupa iz Srbije, kcja je u Višegrad ušla 13. aprila 1992. godine zajedno s JNA. Postoje i dokazi da se za pripadnike paravojnih grupa u Višegradu koristio zajednički naziv "Beli orlovi", bez obzira na grupu kcjoj su pripadali.“ (MKSJ protiv Milana Lukića i Sredoja Lukića, par. 63)

U preostalom dijelu prijedlog Tužilaštva Bosne i Hercegovine broj: T20 0 KTRZ 0001161 11 od 15.08.2018. godine **odbija se** kao neosnovan.

O b r a z l o ž e n j e

Tužilaštvo Bosne i Hercegovine (Tužilaštvo BiH/Tužilaštvo) je dana 15.08.2018. godine Sudu podnijelo prijedlog kojim traži prihvatanje kao utvrđenih određenih činjenica iz prvostepenih presuda Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju (MKSJ) u predmetu protiv Miće Stanišića i Stojana Župljanina, u predmetu protiv Momčila Krajišnika, u predmetu protiv Mitra Vasiljevića, te u predmetu protiv Milana Lukića i Sredoja Lukića, zasnivajući svoj prijedlog na odredbama Zakona o ustupanju predmeta.

Tužilaštvo u obrazloženju prijedloga navodi da smatra da predložene činjenice u cijelosti ispunjavaju kriterije za prihvatanje činjenica kao utvrđenih, te da iste treba u cijelosti prihvatiti, posebno radi efikasnosti i ekonomičnosti ovog krivičnog postupka.

Također, Tužilaštvo ukazuje da su sve predložene činjenice relevantne za predmetni krivični postupak koji se vodi protiv Radomira Šušnjara, a iste ne umanjuju vrijednost pretpostavke nevinosti iz člana 3. Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine (ZKP BiH). Stoga, predlaže da Vijeće usvoji sve predložene činjenice, kao utvrđene.

Povodom navedenog prijedloga, izjašnjenje je dostavio branilac optuženog Radomira Šušnjara, ističući da se protivi prihvatanju kao utvrđenih svih činjenica koje je

predložilo Tužilaštvo. U pogledu efekta prihvatanja utvrđenih činjenica, branilac optuženog navodi da bi prihvatanje činjenica sa kojima se nije saglasila odbrana doprinijelo samo ekonomičnosti dokaznog postupka Tužilaštva, dok bi sa druge strane prenio teret dokazivanja, odnosno pobijanja navedenih činjenica na odbranu, te bi se produžilo izvođenje dokaza. Također, prema ocjeni branioca, predložene činjenice ne ispunjavaju kriterije utvrđene praksom MKSJ i Suda, a kao posebno problematične i apsolutno neprihvatljive branilac ističe činjenice iz prijedloga pod rednim brojevima: 24, 25, 26, 27, 28, 53, 73 i 83. Imajući u vidu navedeno, branilac smatra nužnim da Sud odbije u cijelosti prijedlog utvrđenih činjenica Tužilaštva.

Nakon što je razmotrilo podneseni prijedlog Tužilaštva, te navode odbrane optuženog, Vijeće je donijelo odluku kao u izreci iz sljedećih razloga.

Član 4. Zakona o ustupanju predmeta propisuje: „ *Nakon saslušanja stranaka, sud može, na vlastitu inicijativu ili na prijedlog jedne od stranaka, odlučiti da prihvati kao dokazane činjenice koje su utvrđene pravosnažnom odlukom u drugom postupku pred MKSJ-om ili da prihvati pismeni dokazni materijal iz postupaka pred MKSJ-om ako se odnosi na pitanje od značaja u tekućem postupku* “.

Sličnu odredbu sadrži i Pravilo 94. (B) Pravidnika o postupku i dokazima koje navodi da: “ *Na zahtjev jedne od strana ili proprio motu pretresno vijeće može, nakon što je saslušalo strane, odlučiti da formalno primi na znarje činjenice o kojima je presuđeno ili pismeni dokazni materijal iz drugih postupaka pred Međunarodnim sudom koji se odnose na pitanje od važnosti za tekuće suđenje*».

Prije svega, saslušanjem stranaka i branioca, odnosno davanjem mogućnosti pismenog izjašnjenja na prijedlog Tužilaštva, ispunjena je prva formalna pretpostavka citiranog propisa za odlučivanje o prihvatanju utvrđenih činjenica dokazanim.

Nadalje, prilikom razmatranja predloženih činjenica kao utvrđenih, Vijeće je uzelo u obzir dosadašnja shvatanja i praksu MKSJ-a u predmetima koje je Tribunal procesuirao, primjenjujući ih kao objektivne, s obzirom da Zakon o ustupanju ne propisuje kriterije na osnovu kojih bi se određena činjenica smatrala “*presuđenom*”.

U tom kontekstu, razmatrani su kriteriji koje je MKSJ utvrdio rješenjem od 28.02.2003. godine u predmetu *Tužilac protiv Momčila Krajišnika*, a koji uvažavaju prava optuženog zagarantovana Evropskom Konvencijom o ljudskim pravima i slobodama (EKLJP), kao i ZKP-om BiH. U skladu sa navedenom odlukom, pretresno vijeće na prijedlog jedne od stranaka ili na vlastitu inicijativu, nakon njihovog saslušanja, može odlučiti da *formalno primi na znarje presuđene činjenice*, ako ispunjavaju slijedeće kriterije: da su jasne, konkretne i mogu se identifikovati, te su relevantne za konkretni predmet, ograničene na zaključke o činjenicama i ne uključuju pravne karakterizacije, pobijane su na suđenju, ali spadaju u dio presude koji nije bio predmet žalbe ili je o njemu konačno presuđeno u žalbenom postupku ili su pobijane na suđenju, a sada spadaju u dio presude koji je predmet žalbe, ili spadaju u pitanja koja u žalbenom postupku nisu sporna.

Također, iste ne smiju potvrđivati krivičnu odgovornost optuženog, te se ne mogu zasnivati na sporazumu o priznanju krivnje u ranijim predmetima i utjecati na pravo optuženog na pravično suđenje.

Ovi kriteriji nadopunjuju pravilo 94.stav b (formalno primanje na znanje) Pravilnika o postupku i dokazima MKSJ. Pored navedenog, isti kriteriji su već prihvaćeni i od strane Apelacionog vijeća Suda (presuda u predmetu *Neđo Samardžić* broj: X-KRŽ-05/49 od 13.12.2006. godine).

Osnovni cilj člana 4. Zakona o ustupanju predmeta jeste efikasnost i ekonomičnost postupka, što je u skladu sa pravom optuženog na suđenje bez odlaganja kako je to i propisano članom 13. ZKP BiH i članom 6. stava 1. Evropske konvencije o ljudskim pravima i temeljnim slobodama, pa je Vijeće prilikom primjene ove odredbe poštovao princip pravičnosti konkretnog predmetnog postupka, na način da nije prihvatilo činjenice koje bi na direktan ili čak indirektan način inkriminisale optuženog. Vijeće je stoga odbilo sve činjenice koje bi na bilo koji način, čak i posredno, upućivale na odgovornost optuženog za djela za koja se tereti potvrđenom optužnicom, nalazeći da postizanje pomenutih načela krivičnog postupka ne može biti izvršeno na štetu optuženog, odnosno optuženi se ne smije prihvatanjem činjenica dovesti u neravnopravan i nepovoljan procesno pravni položaj.

Dakle, Vijeće je prilikom prihvatanja činjenica kao utvrđenih slijedilo princip presumpcije nevinosti, jer bi se u protivnom dokazni postupak mogao okončati na štetu optuženog i prije nego budu neposredno provedeni svi dokazi u predmetu, pa je u korištenju svoga diskrecionog prava iz člana 4. Zakona o ustupanju i donošenju odluke o konkretnom pitanju, Vijeće posebno imalo u vidu prava optuženog u odnosu na član 6. Evropske Konvencije o ljudskim pravima i osnovnim slobodama, te odredbe članova 3. i 13. ZKP BiH.

U kontekstu navedenog, korisno je naglasiti da činjenice koje su prihvaćene kao dokazane imaju karakter uopštenih i ni na koji način ne inkriminiraju optuženog.

U cilju zaštite procesnih prava optuženog, Vijeće podsjeća da prihvaćene činjenice nemaju status neoborive pretpostavke */presumption iuris et de iure/* te mogu biti predmet pobijanja u toku krivičnog postupka, ako stranke za to imaju valjane i opravdane razloge. Na ovaj način nije narušena pretpostavka nevinosti, jer optuženi u svakom slučaju uživa pravo pobijanja svih navoda optužbe, uključujući samim tim predložene ili prihvaćene činjenice.

Osim toga, u smislu odredbe člana 15. ZKP Sud nije u obavezi da svoju presudu zasnuje na bilo kojoj činjenici koja je prihvaćena kao dokazana, obzirom da će nakon okončanja krivičnog postupka sve one biti predmetom pojedinačne ocjene i ocjene u kontekstu svih provedenih dokaza na glavnom pretresu. Shodno tome, odluka o prihvatanju utvrđenih činjenica ima težinu procesne odluke vijeća o prihvatljivosti ili neprihvatljivosti bilo

kojeg drugog dokaza predloženog u toku postupka, što u konačnici spada u domen rukovođenja glavnim pretresom, pa shodno tome na rješenje koje se donese po ovom pitanju nije dopušteno ulaganje posebne žalbe, dok se ostavlja mogućnost strankama i braniocu da navedeno rješenje pobijaju u sklopu žalbe na presudu, a kako je to navedeno i u pouci o pravnom lijeku.

Nakon razmatranja navedenih kriterija, a u kontekstu argumenata koje su iznijele stranke u postupku, Vijeće nalazi da u izreci rješenja nabrojane činjenice u potpunosti ispunjavaju uslove iz pobrojanih kriterija, te ih u navedenom obimu prihvata kao dokazane.

Činjenice navedene u prijedlogu Tužilaštva iz presuda MKSJ protiv Miće Stanišića i Stojana Župljanina³⁶, protiv Momčila Krajišnika³⁷, protiv Mitra Vasiljevića³⁸, te protiv Milana Lukića i Sredoja Lukića³⁹, Vijeće nije prihvatilo iz razloga što nisu relevantne, odnosno ne odnose se na pitanja od značaja u tekućem postupku i ne doprinose razrješenju stvari, bez da se Sud dalje upuštao u razmatranje ispunjenosti ostalih navedenih kriterija pojedinačno.

Činjenice navedene u prijedlogu Tužilaštva iz presuda MKSJ protiv Miće Stanišića i Stojana Župljanina⁴⁰, protiv Momčila Krajišnika⁴¹, protiv Mitra Vasiljevića⁴², te protiv Milana Lukića i Sredoja Lukića⁴³, Vijeće nije prihvatilo iz razloga što navedene činjenice u sebi sadrže karakterizacije pravne prirode, odnosno pravne zaključke pretresnog vijeća.

Dakle, Vijeće nije prihvatilo bilo kakve činjenice koje se odnose na krivičnopravni događaj koji se optuženom stavlja na teret niti zaključci Vijeća MKSJ o tim pitanjima, jer se radi o pitanjima koja će biti predmetom dokazivanja od strane Tužilaštva BiH u ovom predmetu. Prihvatanjem činjenica koje bi na bilo koji način, pa čak i u najmanjoj mjeri indicirale krivicu optuženog, narušila bi se presumpcija nevinosti kao najvažnijeg načela i prava koje uživa optuženi tokom cijelog krivičnog postupka.

Također kada su u pitanju činjenice navedene u prijedlogu Tužilaštva pod brojevima 2⁴⁴ 18⁴⁵, 58⁴⁶, 69⁴⁷, 74⁴⁸, 89⁴⁹ i 90⁵⁰. Vijeće iste nije prihvatilo, obzirom da se navedene

³⁶ Činjenice navedene u prijedlogu pod brojem 3, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 20, 21. i 23.

³⁷ Činjenice navedene u prijedlogu pod brojem 54, 55, 56, 57, dio činjenice pod brojem 59. (... 15. aprila 1992 jedan pukovnik JNA imenovan je za komandanta srpskog TO i zadužen za nadzor i kontrolu kolalnih štabova TO-a; par. 192), 60, 61, 62, 63, 64, 65, 70, 71. i 72.

³⁸ Činjenice navedene u prijedlogu pod brojem 75, 76, 77, 78, 79, 81, 82, 84, 85, 86, 88, 91, 92. i 93.

³⁹ Činjenice navedene u prijedlogu pod brojem 95, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113. i 117.

⁴⁰ Činjenice navedene u prijedlogu pod brojem 17, 22, 24, 25, 26, 27. i 28.

⁴¹ Činjenice navedene u prijedlogu pod brojem 73.

⁴² Činjenice navedene u prijedlogu pod brojem 80, 83. i 87.

⁴³ Činjenice navedene u prijedlogu pod brojem 104, 116. i 117.

⁴⁴ Činjenica navedena u prijedlogu pod rednim brojem 2.

⁴⁵ Dana 19. maja 1992. godine, JNA se povukla iz Višegrada. Paravojne jedinice su ostale, da bi odmah nakon odlaska armije iz grada pristiglo još njih. Priključilo im se nešto lokalnih Srba. Te paravojne organizacije izvodile su rasprostranjene operacije unutar teritorije opštine Višegrad. Nesrbi koji su ostali na tom području i oni koji su se vratili svojim kućama našli su se u klopci, razoružani i prepušteni na milost i

činjenice ponavljaju, odnosno iste su već u potpunosti ili djelimično navedene pod rednim brojevima 1. (par. 130 presude MKSJ protiv Miće Stanišića i Slobodana Župljanina), 67. (par. 696 presude MKSJ protiv Momčila Krajišnika), 103. (par. 48 presude MKSJ protiv Milana Lukića i Sredoja Lukića) i 105. (par. 51. presude MKSJ protiv Milana Lukića i Sredoja Lukića) iz prijedloga Tužilaštva, koju je Vijeće djelimično prihvatilo. Činjenice koje također nisu prihvaćene, obzirom da su parafrazirane, odnosno razlikuju se od formulacije u izvornoj presude, jesu činjenice pod rednim brojevima 53. i 115. iz prijedloga Tužilaštva.⁵¹

nemilost paravojske koja je djelovala s prešutnim odobravanjem srpskih vlasti, a naročito milicije koja je tada već bila samo srpska. (presuda MKSJ protiv Miće Stanišića i Stojana Župljanina, par. 1375).

⁴⁶ Dana 6. aprila 1992. Evropska zajednica je priznala nezavisnost Bosne i Hercegovine. Sljedećeg dana skupština bosanskih Srba (...) proglasila je nezavisnost Srpske Republike Bosne i Hercegovine (dana 12. avgusta 1992. naziv republike promijenjen je u "Republika Srpska"). (presuda MKSJ protiv Momčila Krajišnika, par. 128).

⁴⁷ Kuće Muslimana su pljačkane, a često i paljene do temelja. (presuda MKSJ protiv Momčila Krajišnika, par. 696).

⁴⁸ Mnogi civili muslimanske nacionalnosti koji dotad nisu sami pobjegli, sistematski su protjerani, ponekad uz policijsku pratnju. Mnogima su u tom premještanju oduzeti lični dokumenti i vrijedni predmeti. U roku od nekoliko sedmica, u opštini Višegrad gotovo više nije bilo građana muslimanske nacionalnosti. (presuda MKSJ protiv Momčila Krajišnika, par. 700).

⁴⁹ Veliki broj civila nesrpske nacionalnosti koji još nisu bili izbjegli, bili su sistematski protjerivani na organizovani način. Da bi ih odvezli, organizovani su konvoji autobusa koji su često imali policijsku pratnju. Postupak premještanja tih ljudi često je uključivao oduzimanje ličnih dokumenata i dragocjenosti. Neki od tih ljudi su razmijenjeni, a ostali bili pobijeni. U jednom incidentu, Muslimani, muškarci kojima je bilo rečeno da će biti razmijenjeni, bili su izvedeni iz autobusa, postrojeni i pogubljeni. (presuda MKSJ protiv Mitra Vasiljevića, par. 55).

⁵⁰ Muslimanske kuće su pljačkane, a često i paljene. (presuda MKSJ protiv Mitra Vasiljevića, par. 55).

⁵¹ U prijedlogu činjenica pod rednim brojem 53. glasi: „(...) Na teritoriji Bosne i Hercegovine oružani sukobi su izbili najkasnije u aprilu 1992. godine, u vezi sa proglašenjem nezavisnosti Bosne i Hercegovine i Srpske Republike, i oni su nastavljeni i poslije decembra. Par. 707 presude MKSJ protiv Momčila Krajišnika, na koji se poziva prijedlog, glasi: „(...) Vijeće zaključuje da je najkasnije od juna 1991. i duže od perioda na koji se odnosi Optužnica, na teritoriji Bosne i Hercegovine postojao jedan oružani sukob ili više oružanih sukoba, u zadanom smislu tog izraza. Na početku, dok je Bosna i Hercegovina još uvijek bila u SFRJ, žarište oružanog sukoba bilo je u Sloveniji i Hrvatskoj, koje su obje proglasile nezavisnost 25. juna 1991. Za vrijeme sukoba u Hrvatskoj, Bosna i Hercegovina bila je izuzetno značajna baza za operacije JNA, a bosanski Srbi predstavljali su značajan izvor ljudstva i za JNA i za TO. Sukob Srbije i Hrvatske uveliko je doprinio rastu napetosti između tri etničke grupe u Bosni i Hercegovini. Žarište sukoba se kasnije preselilo na teritoriju Bosne i Hercegovine, a najkasnije u aprilu 1992. došlo je do oružanih borbi u vezi s tim što su i Bosna i Hercegovina i republika bosanskih Srba proglasile nezavisnost, a te borbe su se nastavile i nakon perioda na koji se odnosi Optužnica.”

U prijedlogu činjenica pod rednim brojem 115. glasi: “JNA je štitila “Bele orlove” i da je, po svom povlačenju, pripadnicima te paravojne grupe ostavila naoružanje i opremu.” Par. 64 presude MKSJ protiv Milana Lukića i Sredoja Lukića, na koji se poziva prijedlog, glasi: “Neki dokazi upućuju na zaključak da je JNA štitila “Bele orlove” i da je, po svom povlačenju, pripadnicima te paravojne grupe ostavila naoružanje i opremu. [...]”

Nakon što je Vijeće utvrdilo da svaka od činjenica navednih u izreci rješenja, pojedinačno zadovoljava određene kriterije, Vijeće je također uzelo u obzir da se prihvatanjem navedenih činjenica postigne balans između ekonomičnosti sudskog postupka s jedne, i prava optuženog na pravično suđenje s druge strane. S tim u vezi, Vijeće je stava da i one činjenice koje su zadovoljile sve navedene kriterije, mogu biti odbijene prema diskrecionoj odluci Vijeća ako one, kao cjelina, narušavaju pravo optuženog na pravično suđenje.

Imajući u vidu naprijed navedeno, a primjenom odredbi člana 4. Zakona o ustupanju predmeta, Vijeće odlučilo kao u izreci rješenja.

**PREDSJEDNIK VIJEĆA
SUDIJA**

Enida Hadžimerović

POUKA O PRAVNOM LIJEKU: Protiv ovog rješenja nije dozvoljena posebna žalba, a može se pobijati jedino u žalbi na presudu (čl. 318. stav 2. ZKP BiH).